



**LAUREA**  
AMMATTIKORKEAKOULU

*Uuden edellä*

# Adoptioisyyden tukeminen yhdistystoiminnan avulla

---

Hämäläinen, Jaakko

Immonen, Mikko

Miettinen, Aatro

Laurea-ammattikorkeakoulu  
Laurea Hyvinkää

## Adoptioisyyden tukeminen yhdistystoiminnan avulla

Hämäläinen, Jaakko  
Immonen, Mikko  
Miettinen, Aro  
Sosiaaliala  
Opinnäytetyö  
Toukokuu, 2013

Hämäläinen, Jaakko. Immonen, Mikko. Miettinen, Aatro.

### Adoptioisyyden tukeminen yhdistystoiminnan avulla

Vuosi 2013 Sivumäärä 114

---

Opinnäytetyömme tehtiin Adoptioperheet ry:n tilauksesta. Työn aiheena oli adoptioisyyden tukeminen yhdistystoiminnan avulla. Kyseessä oli toiminnallinen kehittämishanke, jonka osana toteutettiin myös tutkimuksellista tiedonkeruuta. Kehittämisen kohteena oli Adoptioperheet ry:n toiminta, jonka toivotaan jatkossa tavoittavan myös yhdistyksen miespuoliset jäsenet paremmin. Työn tavoitteena oli sekä käytännön toiminnan että tutkimuksellisen aineiston keräämisen avulla luoda yhdistykselle paremmat edellytykset adoptioisien aktivoimista varten. Hanke toteutettiin keväällä 2013.

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys rakentui adoption, isyyden ja vertaistuen ympärille. Adoption peruskäsitteitä avattiin historiallisesta sekä suomalaisesta näkökulmasta. Adoptioprosessin kuvauksessa keskityimme pääosin käsittelemään kansainvälistä adoptiota Suomessa. Olemassa olevat isyystutkimukset keskittyvät tavallisesti biologiseen isyyteen, mutta sovelsimme myös niistä saatua tietoa adoptioisyyden tarkastelussa. Vertaistuen tarkastelussa keskityimme sen erilaisiin muotoihin sekä sen vaikutuksiin vanhemmuuden ja isyyden tukemisessa.

Toiminnallisen kehittämishankkeen toteutukseen kuului kolme adoptioisille järjestettyä vertaistukitapahtumaa, ohjeistus isäryhmien vetäjiä varten, kaksi lehtiartikkelia ja yhdistyksen Facebook-sivujen päivittäminen. Tutkimuksellisen tiedonkeruun menetelminä toimivat adoptioisille suunnattu kyselylomake ja adoptioisien yksilöhaastattelut. Myös toiminnallisten vertaistukitapahtumien ohessa kerättiin aineistoa hankkeemme teemoihin liittyen.

Tuloksistamme käy ilmi, että adoptioisyys vaatii vahvaa sitoutumista ja päättäväisyyttä. Arjen ei kuitenkaan katsota radikaalisti eroavan biologisesta vanhemmuudesta. Adoptioisät kokevat vertaistuen adoptioprosessissa ylivertaiseksi tiedonsaanti ja -tukimuodoksi. Tuen tarve korostuu etenkin juuri ennen lapsen saapumista. Myös lapsien mukanaolo vertaistueessa koetaan hyödylliseksi sekä isän että lapsen kannalta. Miehillä on luonnostaan erilainen lähestymistapa tiettyihin asioihin kuin naisilla, ja siksi he kaipaavatkin vertaistuelle usein jonkin tarkoituksen. Tarkoitus voi olla esimerkiksi jokin aktiviteetti tai asiantuntijan läsnäolo. Omat kokemuksemme adoptioisien vertaistuesta olivat positiivisia ja toivomme toiminnan jatkuvan.

adoptio, isyys, vertaistuki, yhdistystoiminta, vapaaehtoistoiminta

Hämäläinen, Jaakko. Immonen, Mikko. Miettinen, Aatro.

**Supporting fathers of adopted children with association activities**

Year	2013	Pages	114
------	------	-------	-----

---

Our thesis was commissioned by The Association of Adoptive Families in Finland. It was an operational development project, which also partly included collecting of research data. The target of development was the Adoptive Families Association's working methods, which will hopefully also reach the male members of the association better in the future. The purpose of the project was to create better conditions for the association to reach adoptive fathers with both practical activities, and a research data collection. The project was completed in the spring of 2013.

The theoretical framework was based on adoption, paternity, and peer support. The basic concept of adoption is explained from both historical and Finnish point of view. The description of the adoption process is focused mainly on international adoption in Finland. Although the existing fatherhood studies usually focus on the biological fatherhood, we applied the obtained information also with adoptive fatherhood. With peer support we focused on its different forms, as well as its impact on parenting and fatherhood.

The execution of the operational development project included three peer support events for adoptive fathers, compiling instructions for future father group leaders, two journal articles, and updating of the association's Facebook page. Methods for obtaining research data were a targeted questionnaire and individual interviews with adoptive fathers. Research data for our project's themes was also collected during the peer support events.

The results show that adoptive fatherhood requires a strong commitment and determination. Everyday life is not considered to be that different from biological parenting. Adoptive fathers see peer support as a supreme method for receiving support and getting information along the adoption process. The demand for peer support is most significant right before the child arrives. The involvement of children is also seen as beneficial from both the father's and the child's point of view. Men have a naturally different approach to certain things compared to women, and that is why they need some purpose, such as some activity or the presence of an expert, for the peer support. Our own experiences of peer support with adoptive fathers were positive and we hope that these kinds of events will continue in the future.

adoption, fatherhood, peer support, association activity, voluntary work

## Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Hankkeen tausta .....	7
	2.1 Adoptioperheet ry.....	9
3	Tavoitteet ja tutkimuskysymykset .....	9
	3.1 Hankkeen tavoitteet.....	9
	3.2 Opinnäytetyön hyödyntäminen .....	10
4	Adoptio.....	11
	4.1 Adoption käyttötarkoitus .....	12
	4.2 Adoptiolaki ja kansainväliset sopimukset .....	13
	4.3 Kansainvälinen adoptioprosessi.....	13
	4.3.1 Adoptioneuvonta .....	14
	4.3.2 Adoptiopalveluun rekisteröityminen ja adoptioluvan hakeminen .....	15
	4.3.3 Odotusvaihe .....	15
	4.3.4 Adoptiovalmennuskurssi.....	16
	4.3.5 Lapsiesitys ja hakumatka .....	16
	4.3.6 Seurantajakso ja jälkipalvelut .....	17
	4.4 Kotimainen adoptioprosessi .....	17
5	Isyys .....	17
	5.1 Isyyden osa-alueet .....	18
	5.2 Adoptioisyys.....	19
	5.3 Biologinen isyys.....	21
	5.4 Nyky-isyys ja jaettu vanhemmuus.....	22
	5.5 Hoivaisä .....	23
	5.6 Isä kasvattajana .....	23
	5.7 Isyyden haasteet .....	24
6	Vertaistuki.....	25
	6.1 Vertaistuen tutkimus .....	26
	6.2 Vertaistuen muodot.....	26
	6.3 Vertaistuen ja ammattiauttamisen suhde .....	27
	6.4 Vertaistoiminta isyyden tukena.....	28
	6.5 Vapaaehtoistyö ja järjestötoiminta.....	29
7	Hankkeen kulku.....	30
	7.1 Kartoittava kyselytutkimus .....	30
	7.1.1 Kyselyn tuloksia ja niistä nousseita ajatuksia .....	31
	7.2 Vertaistukitapahtumat .....	36
	7.2.1 Vertaistukitapahtuma Lohjalla.....	37
	7.2.2 Vertaistukitapahtuma Helsingissä .....	42

7.2.3	Vertaistukitapahtuma Tampereella .....	47
7.3	Ohjeistukset vertaistukitapahtumien vetäjille.....	52
7.4	Adoptioisien yksilöhaastattelut .....	52
7.4.1	Teemahaastattelu menetelmänä .....	52
7.4.2	Toteutuksen kuvaus.....	53
7.4.3	Aineistopohjainen sisällönanalyysi .....	53
7.4.4	Haastatteluiden tulokset.....	54
7.5	Viestintä .....	58
7.5.1	Lehtiartikkelit.....	58
7.5.2	Sosiaalinen media .....	59
8	Hankkeen tulokset ja kehittämissuositukset .....	60
9	Työskentelyn arviointi.....	62
9.1	Työnjako ja -eteneminen .....	62
9.2	Eettisyys ja salassapito.....	63
9.3	Itsearviointi .....	64
9.4	Yhteistyökumppanin arvio .....	65
	Lähteet .....	67
	Kuvat .....	70
	Liitteet.....	72

## 1 Johdanto

Hankkeen aiheena on adoptioisyyden tukeminen yhdistystoiminnan avulla. Kyseessä on toiminnallinen kehittämishanke, jonka osana tehdään myös tutkimuksellista tiedonkeruuta. Hankkeen tilaajana toimii Adoptioperheet ry. Aiheen valintaa ohjasivat ryhmän omat toiveet sekä tilaajan asettamat tavoitteet hankkeelle. Adoptioperheet ry haluaa toiminnassaan ottaa kaikki jäsenensä tasavertaisesti huomioon, mutta yhdistys on havainnut, että isät ovat toiminnassa huomattavasti vähemmän aktiivisia kuin äidit. Hankkeemme vastaa siis yhdistyksen huoleen, joka koskee isien passiivisuutta sen toiminnassa.

Hankkeen tarkoituksena on toiminnallisten tapahtumien ja niihin liittyvien tuotosten avulla kehittää Adoptioperheet ry:n toimintatapoja enemmän myös miehille suunnatuiksi. Käytännön toiminnan lisäksi keräämme kokemustietoa ja tutkimuksellista aineistoa, jonka pohjalta Adoptioperheet ry:n toimintaa voitaisiin kehittää. Hankkeen aikana kerätty aineisto vastaa myös laajempiin kysymyksiin, jotka koskettavat isien koko adoptioprosessia koskevia tuntemuksia. Tavoitteena on kartoittaa, millaista tukea isät saavat adoptioprosessin aikana ja millaista tukea tulisi olla. Adoptioperheille suunnattujen vertaistukiryhmien ylläpitäminen ja järjestäminen on yksi Adoptioperheet ry:n tärkeimmistä toimintamuodoista. Tästä syystä hanke pyrkii löytämään vastauksia myös siihen, millaista vertaistukea juuri isät haluaisivat.

Hankkeen tavoitteena on myös konkreettisesti lisätä isien aktiivisuutta järjestön toiminnassa. Aktiivisuutta lisäämme järjestämällä isille suunnattua vertaistukitoimintaa, jonka tarkoitus on jatkaa hankkeen jälkeinkin. Isien näkyvyyttä järjestön tiedottamisessa lisäämme kirjoittamalla yhdistyksen lehteen kaksi artikkelia kokemuksiemme pohjalta. Tämän lisäksi tuomme isät näkyviksi järjestön Facebook-sivuilla tekemällä isäaiheisia päivityksiä.

Hankkeen avulla vastaamme seuraaviin tutkimuskysymyksiin: minkälaisia kokemuksia adoptioisyyteen liittyy?, millaista vertaistukea adoptioisät toivovat?, mikä merkitys vertaistuellalla on isille adoptioprosessin eri vaiheissa? miten isää voidaan huomioida paremmin Adoptioperheet ry:n toiminnassa?

## 2 Hankkeen tausta

Ajatus opinnäytetyöstä, jossa perehdytään adoptioaiheisiin, lähti ryhmän yhteisistä keskusteluista. Atro Miettinen oli pohtinut adoptioon liittyviä opinnäytetyöaiheita yhdessä perhetuttaviansa kanssa, jotka olivat itse adoptoineet kaksi lasta. Näiden pohdintojen jälkeen Miettinen ehdotti aihetta ryhmälle, ja aihe tuntuikin mielenkiintoiselta sekä hyvältä valinnalta koko ryhmän mielestä. Opinnäytetyön aiheen valittuamme ryhdyimme keräämään tietoa aiheesta

ja sen parissa työskentelevistä toimijoista. Alusta alkaen ryhmämme oli päättänyt tehdä opinnäytetyön hankkeena jollekin työelämätaholle. Otimme yhteyttä Suomen adoptiotoimijoihin Pelastakaa lapset ry:hyn, Interpediaan sekä Adoptioperheet ry:hyn. Adoptioperheet ry osoitti kiinnostusta toimimaan opinnäytetyömme yhteistyökumppanina.

Tämän jälkeen sovimme tapaamisen Adoptioperheet ry:n toimistolle, jossa tapasimme toiminnanjohtajan Anu Uhtion sekä vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin Anu Saulialan. He ehdottivat opinnäytetyömme tarkemmaksi aiheeksi adoptioisyyttä, joka käytännössä tarkoitti toiminnallista opinnäytetyötä isien aktivoimiseksi yhdistyksen toiminnassa. Adoptioisyys on yksi Adoptioperheet ry:n tärkeimmistä teemoista vuonna 2013, mikä näkyy esimerkiksi jäsenlehden teemanumeroina ja panostuksena tekemäämme kehityshankkeeseen. Adoptioperheet ry ei ole aikaisemmin löytänyt keinoja isien riittävään tavoittamiseen ja he pitävät yhdistyksen vapaaehtoistoiminnan ja vertaistukitapahtumien naisvaltaisuutta asiana, johon tulisi saada muutos.

Hankkeen ohjaajaksi Adoptioperheet ry:n puolesta nimitettiin vapaaehtoistyön koordinaattori Anu Sauliala. Ennen Saulialan palkkaamista yhdistyksen palvelukseen syksyllä 2012 yhdistyksellä ei ollut erikseen vapaaehtoistyöstä vastaavaa työntekijää. Hankkeen taustana on siis myös vahvasti uuden työntekijän palkkaaminen, joka mahdollistaa tarkemman paneutumisen esimerkiksi isien aktivoimiseen. Hankkeen toiminnallisiksi osiksi sovittiin isien vertaistukitapahtumien järjestäminen, ohjeistuksen laatiminen isähetkiä varten, kahden lehtiartikkelin kirjoittaminen ja Facebook-päivityksien tekeminen. Alkukartoitus aiheeseen sovittiin tehtävän Internetissä levitettävän kyselylomakkeen avulla. Ensimmäisissä tapaamisissa ohjaavan opettajan Kari Eklundin kanssa pohdittiin hankkeen tiedonhankinnallista puolta. Keskusteluiden pohjalta hankkeen painotusta muokattiin hieman enemmän tutkimukselliseen suuntaan ja toteutukseen lisättiin mm. yksilöhaastatteluja.

Hankkeen teoreettinen viitekehys rakentuu adoption peruskäsitteiden läpikäynnistä, isyystutkimuksista ja vertaistukea koskevista pohdinnoista. Adoption peruskäsitteitä avataan historiallisesta sekä suomalaisesta näkökulmasta. Adoptioprosessin kuvauksessa keskitymme pääosin kansainväliseen adoptioon Suomessa. Vaikka olemassa olevat isyystutkimukset keskittyvät tavallisesti biologiseen isyyteen, sovellamme niistä saatua tietoa adoptioisyyden tarkastelussa. Perehdymme myös adoptioisyyden ja biologisen isyyden mahdollisiin eroavaisuuksiin isyystutkimuksien sekä itse keräämämme aineiston avulla. Vertaistuen pohdinnassa keskitytään vertaistuen rooliin ihmisten hyvinvoinnin tukemisessa, vertaistuen eri muotoihin sekä sen vaikutavuuteen vanhemmuuden ja isyyden tukemisessa.

Hankkeen yhtenä perusteluna toimii Adoptioperheet ry:n vuonna 2012 teettämä tutkimusraportti adoptioperheiden tuen tarpeesta ja vertaistuesta. Kyseisessä tutkimuksessa käy ilmi



järjestön jäsenien toive miehille suunnatun vertaistukitoiminnan lisäämiseen. Miehille suunnattuun vertaistukeen kaivattiin myös enemmän toiminnallisuutta, kun taas naisten toiveissa korostettiin avoimen keskustelun merkitystä. Tutkimuksessa kävi ilmi, että miehet voisivat kokea esimerkiksi tunteistaan puhumisen helpommaksi, jos se tapahtuisi jonkin aktiviteetin lomassa. (Matikainen 2012, 32.) Koska kyseisessä tutkimuksessa miesten toiveita ei ole kuitenkaan laajemmin selvitetty, on miesnäkökulmaan perehtymiselle selkeä tarve, johon pyrimme tämän hankkeen avulla vastaamaan. Myös järjestön Facebook-sivun hyödyntäminen hankkeen aikana pohjautuu tähän tutkimukseen, sillä siinä oli noussut esille toive sosiaalisen median aktiivisemmasta käytöstä adoptiokeskustelun välineenä. (Matikainen 2012, 30.)

## 2.1 Adoptioperheet ry

Hankkeen tilaaja Adoptioperheet ry on valtakunnallinen adoptiota harkitsevien, adoptioprosessissa mukana olevien, adoptoineiden sekä adoptoitujen tuki- ja edunvalvontajärjestö. Toiminnallaan se pyrkii tukemaan adoptioprosessin eri vaiheissa olevia perheitä, ottamaan kantaa julkisuudessa käytävään adoptiokeskusteluun ja parantamaan adoptioperheiden yhteiskunnallista asemaa. (Adoptioperheet 2013.)

Yhdistys on ollut olemassa vuodesta 1997 lähtien ja se on saanut alun perin alkunsa ihmisten tarpeesta jakaa ajatuksia toistensa kanssa sekä toimia yhdessä havaittujen epäkohtien korjaamiseksi. Yhdistys julkaisee Adoptioperheet-lehteä neljä kertaa vuodessa, mahdollistaa ja avustaa maan kattavaa vertaistukitoimintaa, opastaa terveyst- ja kasvatustalan ammattilaisia, tiedottaa adoptioaiheista mediassa sekä järjestää luentoja ja koulutusta erilaisista adoptioaiheista. Adoptioperheet ry:llä on tällä hetkellä yli 3000 jäsentä. (Adoptioperheet 2013.)

## 3 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Kehittämishankkeemme toiminnallisten osioiden lisäksi keräämme tutkimustietoa, jonka avulla vastataan seuraaviin tutkimuskysymyksiin.

1. Minkälaisia kokemuksia adoptioisyyteen liittyy?
2. Millaista vertaistukea adoptioisät toivovat?
3. Mikä merkitys vertaistuella on isille adoptioprosessin eri vaiheissa?
4. Miten isät voidaan huomioida paremmin Adoptioperheet ry:n toiminnassa?

### 3.1 Hankkeen tavoitteet

Hankkeemme tavoitteet on jaettu neljään eri osaan: adoptioisien arjen tutkiminen ja isyyden roolin tarkasteleminen, vertaistukitoiminnan kehittäminen enemmän isien tarpeita vastaa-

maan, isien näkyvyyden lisääminen järjestön viestinnässä sekä aktiivisuuden lisääminen Adoptioperheet ry:n toiminnassa. Sekä hankkeen toiminnalliset osiot että tutkimuksellinen tiedonkeruu tukevat edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamista.

Hankkeemme ensimmäisenä tavoitteena on tutkia isien arkea ja isyyden roolia. Pyrimme saavuttamaan tärkeää tietoa siitä, mikä on isien oma näkemys heidän roolistaan, vastaako se todellisuutta, ja kuinka sen muut näkevät. Hankkeessamme tarkastellaan isän roolia adoptioperheessä ja sen avulla saavutetaan myös vertailukohta biologiseen isyyteen. Adoptioisien arjen tutkimisella ja isyyden roolin tarkastelemisella tulemme auttamaan järjestöä ottamaan isät paremmin huomioon heidän toiminnassa ja julkaisuissa. Isyyttä tutkimme sitä kartoittavan kyselyn, vertaistukitapahtumien, yksilöhaastatteluiden sekä isyyttä koskevan taustamateriaalin avulla.

Toisena hankkeemme tavoitteena on yhdistyksen vertaistukitoiminnan kehittäminen enemmän isien tarpeita vastaamaan. Meidän tulee selvittää vertaistuen merkitystä ja tarpeellisuutta adoptioisille osana adoptioprosessia. Tavoite vastaa kysymykseen, onko isille suunnattu tuki riittävää ja mitä muuta se voisi mahdollisesti olla. Yhdistys voi tulosten pohjalta pyrkiä tiedottamaan adoptioprosessin toimijoita isien tarpeista tuen suhteen. Vertaistukea suunniteltaessa on tärkeää kartoittaa niitä viestintä- ja toimintamuotoja, jotka isät kokevat parhaiksi ja heille helpoimmaksi tavaksi jakaa ja vastaanottaa aiheeseen liittyvää tietoa.

Isien näkyvyyden lisääminen yhdistyksen viestinnässä on hankkeemme kolmas tavoite. Heidän näkyvyyttä lisäämme kirjoittamalla Adoptioperheet ry:n jäsenlehteen kaksi isä-aiheista artikkelia hankkeemme toiminnan pohjalta. Tämän lisäksi julkaisemme isyyden teemaa käsitteleviä päivityksiä yhdistyksen Facebook-sivuille.

Hankkeemme neljäntenä tavoitteena on isien aktiivisuuden lisääminen Adoptioperheet ry:n toiminnassa. Aktiivisuutta pyrimme lisäämään järjestämällä pelkästään isille suunnattuja vertaistukitapahtumia, joita on aiemmin järjestetty hyvin vähän. Pyrimme toiminnallamme saamaan mukaan myös ne isät, joita perinteiset koko perheen vertaistukitapaamiset eivät kiinnosta. Vertaistukitapahtumiin tuomme sisällöksi aiempaa enemmän toiminnallisuutta, jonka tarkoitus on toimia kynnystä madaltavana tekijänä adoptioaiheista keskustellessa.

### 3.2 Opinnäytetyön hyödyntäminen

Hankkeemme tavoitteet vastaavat Adoptioperheet ry:n tarpeisiin ja antavat laajan sekä jatkossa hyödynnettävissä olevan katsauksen adoptioisyyteen. Hankkeen tuloksia hyödynnetään tulevaisuudessa Adoptioperheet ry:n toteuttaman vertaistuen suunnittelussa sekä yhdistyksen verkko- sekä lehtijulkaisuissa. Adoptioperheet ry:n toiminnan kehittäminen enemmän adopti-

oisiä huomioivaksi auttaa itsessään pienentämään kynnystä heidän osallistumisessa vertaistukitoimintaan. Vaikka hankkeellamme saavuttamaamme tietoa sovelletaan pääsääntöisesti Adoptioperheet ry:n toiminnassa ja suunnittelussa, voivat sen vaikutukset olla laajemminkin; Adoptioisien kokemukset, ja eritoten niiden julkituominen, on paras tapa saada muu-  
tosta aikaan aiheisiin, joissa koetaan parantamisen varaa. Hankkeemme tulokset voivat siis tulevaisuudessa vaikuttaa myös Adoptioperheet ry:n julkisiin kannanottoihin ja sitä kautta adoptiokeskusteluun maanlaajuisesti.

Hankkeen tavoitteet liittyvät pääosin kansainväliseen adoptioon ja sille ominaisiin ilmiöihin. Syynä tähän on se, että Adoptioperheet ry:n jäsenistä vain marginaalinen osa on käynyt läpi kotimaisen lapsen adoptointiprosessin, eli yhdistyksen toiminta koskee pääosin kansainvälistä adoptiota. Koska kehityshankkeemme kohteena on Adoptioperheet ry:n toiminta, tulee meidän perehtyä niihin asioihin, jotka tällä hetkellä ovat yhdistyksen toiminnassa ajankohtaisia. Kotimainen adoptio on kuitenkin osa tätä hanketta, koska yhdistyksen toiminta on tarkoitettu kaikille adoptiovanhemmille Suomessa.

#### 4 Adoptio

Adoptio jota kutsutaan myös lapseksi ottamiseksi, on oikeudellinen toimenpide, jolla adoptiovanhempien tai vanhemman ja adoptoitavan välille muodostetaan uusi perhesuhde. Adoptoitavan aikaisempi perhesuhde katkeaa osittain tai kokonaan riippuen käytettävästä adoptiotavasta. Perhesuhteen vain osittain katkaisevista adoptiomuodoista käytetään nimitystä heikko adoptio, koska adoptoidulla säilyy lainsäädännöllinen side aikaisempaan perheeseensä ja adoptio voidaan myös purkaa. Aikaisemmat perhesuhteet kokonaan katkaisevaa adoptiomuotoa kutsutaan vahvaksi adoptioksi, tällöin adoptio on purkamaton ja adoptoidulla on samanlainen oikeudellinen asema kuin biologisilla jälkeläisillä. (Parviainen 2003, 7.)

Adoptio voidaan luokitella sen avulla muodostetun perhesuhteen lisäksi myös lähtötilanteen perusteella. Jos adoptiolapsen ja otto-perheen välillä ei ole sukulaisuussuhdetta, käytetään nimitystä vierasadoptio, varsinainen adoptio tai vieraslapsiadoptio. Vierasadoptiot, joissa lapsi on adoptoitu suoraan otto-perheeseen, luokitellaan erikseen varsinaisiksi vierasadoptioiksi. Muiksi vierasadoptioiksi luokitellaan tapaukset, joissa lapsi on ollut ensin sijaislapsi ja adoptoitu vasta tämän jälkeen kasvattiperheeseen. Adoptioita, joissa adoptoidaan sukulainen tai esimerkiksi puolison aikaisemmassa avioliitosta syntynyt lapsi kutsutaan perheen sisäiseksi adoptioksi. Täysi-ikäisen adoptioita kutsutaan aikuisadoptioksi. (Parviainen 2003, 7.)

Kotimaisissa adoptioissa adoptio-perheen ja adoptoidun syntymämaa on sama. Kansainvälisessä adoptiossa adoptoidun kotimaa ei ole sama kuin adoptioivan perheen. Adoptiolapsen kotimaa kutsutaan adoptioprosessissa luovuttajamaaksi, ja adoptio-perheen kotimaan vastaava nimi-

tys on vastaanottajamaa. Suuressa osassa kansainvälisiä adoptiota luovuttajamaana on kehitysmaa ja vastaanottajana läntinen teollisuusmaa. Neuvostoliiton hajoamisen yhteydessä itsenäistyneistä maista on myös adoptoitu paljon lapsia ulkomaille. Kansainvälisistä adoptioista suurin osa on varsinaisia vierasadoptioita, mutta mukaan kuuluu myös aikuis- ja perheen sisäisiä adoptioita pääosin läntisten teollisuusmaiden kesken. (Parviainen 2003, 8.)

Adoptiotapahtuma on nimitys, jota käytetään kaikista adoptioon liittyvistä prosesseista. Prosesseihin osallisina ovat adoptoitava, adoptoiva perhe ja aikuisadoptiota lukuun ottamatta myös adoptoitavan alkuperäinen perhe. Mukana toiminnassa on lähes aina myös välittäjänä toimiva osapuoli eli ottolapsitoimisto, joka hoitaa prosessiin liittyviä käytännön asioita sekä neuvoo ja valvoo adoption etenemistä. Suomessa välittäjänä toimii joko sosiaaliviranomainen tai adoptiojärjestö. Kansainvälisissä adoptioissa on aina mukana myös kansainvälinen lapsekasiottamispalvelunantaja, jota kutsutaan yleisemmin palvelunantajaksi. (Parviainen 2003, 8.)

#### 4.1 Adoption käyttötarkoitus

Perinteisesti adoption käyttötarkoitus on ollut pääosin perintöoikeudellinen. Sen avulla voidaan turvata adoptoivan perheen suvun jatkuminen sekä omaisuuden pysyminen suvun hallussa tilanteissa, joissa biologista perillistä ei ole. Adoption avulla adoptoitava saa uuden perheen, mikäli hänellä ei sellaista ole tai se ei syystä tai toisesta pysty huolehtimaan hänestä. Lisäksi adoptiolla mahdollistetaan muuttuneiden perhesuhteiden laillistaminen, jos adoptoitava on esimerkiksi käytännössä kasvanut jossain muussa perheessä kuin omassaan. Adoption tarkoituksiksi voidaankin yhteenvedoksi sanoa, että sen tavoitteena on järjestää lapselle perhe tai perheelle lapsi tai sekä että. (Parviainen 2003, 8.)

Adoption perintöoikeudellisesta merkityksestä johtuen sitä on historiallisesti käytetty eniten ylemmissä yhteiskuntaryhmissä, joissa omaisuuden säilyminen ja suvun jatkuminen on ollut tärkeää. Muissa yhteiskuntaryhmissä ilman perhettä tai heitteille jätetyistä lapsista tai lapsettomuudesta on huolehdittu yhteisöjen sisällä ilman virallista säätelyä, koska omaisuuteen tai suvun jatkumiseen liittyvät kysymykset eivät ole olleet niin merkittäviä. Kuitenkin sosiaalihuollon siirtyessä länsimaissa 1800-luvulta alkaen vaiheittain yhteiskunnan tehtäväksi, lakiin perustuvaa adoptiota alettiin käyttää yleisemmin kaikissa yhteiskuntaluokissa. Kansainvälisen adoptiotoiminnan alkuun ja yleistymiseen on liittynyt useimmissa maissa tilanne, jossa kaikille lapsettomille pareille ei ole ollut mahdollisuutta tarjota ottolasta kotimaastaan, mutta mukana on ollut aina myös hyväntekeväisyysnäkökulma. (Parviainen 2003, 9.)

Adoption hyödyntäminen orpolasten kasvatuksessa ja lastenhankintakeinona on vaikuttanut sen asemaan myös yhteiskuntapolitiikan välineenä. Adoption avulla yhteiskunta voi huolehtia perheettömistä lapsista ja vähentää tällä tavoin sosiaalihuollon menoja. Lapsettomien tai li-

sää lapsia haluavien osalta adoptio on keino kasvattaa perhettään sekä toteuttaa väestöpolitiikkaa. Koska adoptio on oikeudellinen toimenpide, määrittelee adoptiolaki ja sen soveltaminen adoptiovanhempien ja adoptiolasten yhteiskunnallisen sopivuuden toimenpiteeseen. Adoptiolapselle sopivimmaksi perheeksi on yleensä nähty vähintään keskiluokkaan kuuluvia aviopareja, mutta tällä määrittelyllä voidaan viestittää myös yhteisön käsitystä siitä millainen on oikeanlainen perhe tai kasvuympäristö. (Parviainen 2003, 9.)

Kansainvälisissä vierasadoptioissa perheen ja kasvuympäristön tarjoaminen adoptiolapselle sisältää myös viestin siitä, että vastaanottajamaa on parempi paikka kasvaa ja elää kuin luovuttajamaa. Kansainväliset adoptiot voidaan nähdä myös rikkaiden maiden keinona lisätä väestönsä määrää kehitysmaiden kustannuksella. Näistä syistä kansainvälisiin adoptioihin on suhtauduttu varauksellisesti niin lastenluovuttajamaissa sekä vastaanottajamaissa. Kansainvälisiin adoptioihin liittyvien ongelmakysymysten johdosta niitä pyritään säätelemään valtioiden keskinäisillä sopimuksilla ja kansainvälisillä sopimuksilla. (Parviainen 2003, 9.)

#### 4.2 Adoptiolaki ja kansainväliset sopimukset

Suomessa Adoptiolaki (22/2012) ja siihen tehdyt muutokset säätelevät kansainvälistä adoptio-toimintaa. Tämän lisäksi adoptioita säätelee Asetus adoptiosta (202/2012). Adoptiotoimintaa säädellään myös kansainvälisillä sopimuksilla, joista tärkein on ns. Haagin sopimus. Sopimusten tärkeimpänä ydin ajatuksena on lapsen oikeus kasvaa tasapainoisissa olosuhteissa ja mieluiten perheessä. (Interpedia 2013.)

Adoptiolain (22/2012) mukaan adoptio on mahdollista 25 vuotta täyttäneille joko avioliitossa oleville tai yksittäisille henkilöille. Adoptoitavan ollessa alaikäinen adoptoitavan ja adoptionhakijan välinen ikäero ei saa ylittää 45 vuotta ja sen on oltava vähintään 18 vuotta. Adoptionhakija ei saa olla yli 50-vuotias. Poikkeuksia ikärajoissa on kuitenkin mm. perheensisäisissä adoptioissa.

#### 4.3 Kansainvälinen adoptioprosessi

Haagin sopimuksen mukaisesti laitoksessa asuvalle ja adoptioon vapautuneelle lapselle etsitään ensisijaisesti uusi adoptio- tai sijaisperhe hänen omasta synnyinmaastaan. Vain jos uutta perhettä ei pystytä löytämään kotimaasta, voidaan lapsi vapauttaa kansainväliseen adoptioon. Adoptoitavien lasten taustat vaihtelevat, mutta valtaosa on ollut syntymästään asti laitoshoidossa. Yhteistä kaikille lapsille on hylkäämiseen liittyvä kokemus, joka on jättänyt jälkensä jollain tapaa. (Interpedia 2013.)

Adoptiossa ensisijaisena tavoitteena on aina lapsen etu. Lapselle pyritään löytämään perhe, jolla on riittävät voimavarat kasvattaa ja hoitaa lasta aikuisuuteen asti. Tämä tarkoittaa adoptioperhettä, jolla on fyysiset ja psyykkiset valmiudet ottaa vastuu lapsesta. Tasapainoinen vanhemmuus turvaa lapselle kasvun, jonka aikana hän voi käydä läpi kokemiaan traumoja ja viettää hyvän lapsuuden, joka on jokaisen lapsen perusoikeus. (Interpedia 2013.)

#### 4.3.1 Adoptioneuvonta

Adoptioprosessi alkaa adoptioneuvonnalla, jonka aikana perheen edellytyksiä adoptiovanhemmuuteen tarkastellaan, ja samalla perheelle annetaan myös tietoa kansainvälisestä adoptiosta. Adoptioneuvonta on perheen ja sosiaalityöntekijän keskinäistä yhteistyötä, jonka päätteeksi sosiaalityöntekijä tekee yhteenvetoon perheen tilanteesta. Tätä yhteenvettoa kutsutaan kotiselvitykseksi, joka on pakollinen asiakirja adoptioluvan hakemiseksi. (Pelastakaa lapset 2013.)

Sosiaalityöntekijän antama adoptioneuvonta on pakollinen kaikille adoptiota haluaville Suomessa. Se on lakisääteinen ja maksuton asiakkaalle. Suomessa adoptioneuvontaa antavat hakijoiden oman kunnan sosiaalitoimen ja Pelastakaa lapset ry:n aluetoimistojen sosiaalityöntekijät. Sosiaalityöntekijöiden tekemä kotiselvitys on tärkein adoptioasiakirjoista. Sen avulla adoptionhakija voi vasta hakea adoptiolupaa, ja se myös lähetetään adoptiohakemuksen liitteenä ulkomaisille adoptiopalvelunantajille. Adoptioneuvonta alkaa yhteydenotosta oman kunnan sosiaalitoimeen, joka ilmoittaa, tuottaako se adoptioneuvontaa itsenäisesti vai ostaa ko se palvelun Pelastakaa lapset ry:ltä. (Interpedia 2013.)

Adoptioneuvonta sisältää adoptionhakijoiden ja sosiaalityöntekijöiden välisiä keskusteluita, joiden aikana kartoitetaan adoptionhakijoiden edellytyksiä ja mahdollisuuksia kasvattaa ja hoitaa tulevaa adoptiolastaan. Neuvonnan aikana puhutaan hakijoiden adoptiomotiiveista, sosioekonomisesta tilanteesta, terveydentilasta, mahdollisesta lapsettomuustaustasta, hakijoiden lapsuuden kokemuksista ja omista kiintymyssuhteista, kasvatusasenteista, parisuhteesta sekä valmiuksista kansainväliseen adoptioon. Perusteellisempaa tarkastelua voivat vaatia esimerkiksi hakijoiden ikä tai terveydentila. Hakijoilla täytyy olla riittävät voimavarat turvata lapsen hyvinvointi, minkä vuoksi taloudelliset vaikeudet, työttömyys, sairaudet ja ongelmalliset perhetilanteet voivat olla adoption esteenä. Parhaimmillaan adoptioneuvonnan keskustelut tuovat adoptionhakijoille uusia näkemyksiä ja valmiutta tulevaan. Näiden lisäksi hakijat saavat tietoa adoptioon liittyvästä lainsäädännöstä ja oikeudellisista kysymyksistä. (Interpedia 2013.)

Adoptioneuvonnan on suositeltu kestävän vähintään puoli vuotta, mutta sen kesto riippuu kuitenkin aina hakijoiden henkilökohtaisesta tilanteesta eikä sen kestoä tämän vuoksi voida täy-

sin ennalta tietää. Sosiaalityöntekijä tapaa neuvonnan aikana useita kertoja molemmat puoliset. Tämän lisäksi sosiaalityöntekijä voi tavata myös erikseen molempia puolisoita. Osa tapaamisista tapahtuu hakijoiden kotona. Sosiaalityöntekijä tarvitsee aikaa saadakseen kokonaisvaltaisen kuvan hakijoista ja heidän valmiuksistaan ottaa lapsi vastaan. Myös hakijat tarvitsevat aikaa omille ajatus prosesseilleen. (Interpedia 2013.)

#### 4.3.2 Adoptiopalveluun rekisteröityminen ja adoptioluvan hakeminen

Ulkomailta adoptoiminen edellyttää adoptionhakijoilta kansainvälisen lapseksiottamispalvelun saamista Valviran eli Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston valtuuttamalta adoptiopalvelunantajalta (Interpedia 2013). Adoptiopalvelunantajina toimivat Suomessa Pelastakaa lapset ry, Interpedia sekä Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Palvelunantajan avustuksella haetaan adoptiolupaa, valitaan kohdemaahan sekä toimitetaan adoptiohakemusasiakirjat kohdemaahan. Palvelunantaja vastaa myös yhteydenpidosta kohdemaan adoptioviranomaisiin koko adoptioprosessin ajan ja raportoi tilanteesta adoptionhakijoille. Palvelunantaja ilmoittaa perheelle myös aikanaan kohdemaasta tulleesta lapsi esityksestä ja ohjeistaa hakumatkasta sekä adoption vahvistamiskäytännöistä. (Pelastakaa lapset 2013.)

Adoptioluvan myöntää Suomessa Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston alainen adoptiolautakunta. Lupahakemukseen tulee liitteeksi sosiaalityöntekijän tekemä kotiselvitys, adoptiopalvelutodistus ja mahdolliset virkatodistukset sekä erikoislääkärinlausunnot. Hakemuksen perusteella adoptiolautakunta joko hyväksyy hakemuksen, pyytää lisäselvityksen tai hylkää hakemuksen. Lupa voidaan myöntää yhden lapsen tai kahden tai kolmen sisaren adoptoimista varten. Lautakunta voi asettaa lapsen ikää koskevia ehtoja lain nojalla, jos hakijoiden ikä tai perheessä jo olevien lasten iät rajaavat adoptoitavan lapsen mahdollista ikää. Adoptiolupa on voimassa kerrallaan kaksi vuotta, mutta siihen voidaan hakea jatkoa, jos adoptio ei ole toteutunut tähän mennessä. Tätä varten tarvitaan kuitenkin erillinen hakemus ja sosiaalityöntekijän tekemä lisäselvitys. (Interpedia 2013.)

#### 4.3.3 Odotusvaihe

Hakemusasiakirjojen saavuttua kohdemaahan alkaa adoptioprosessin vaihe, jota leimaa odotus ja usein myös epä tietoisuus. Odotusajat eri kohdemaiden adoptiokontaktien välillä adoptioprosessin etenemisessä vaihtelevat paljon. Joidenkin adoptiokontaktien kanssa joudutaan odottamaan pitkään adoptiohakemuksen lähettämisluvan saamista, toisissa adoptiokontakteissa odotus voi kestää hakemuksen lähettämisen jälkeenkin vielä pitkään. Osa adoptiokontakteista antaa välitietoja esimerkiksi hakemuksen esihyväksymisestä, toiset taas eivät anna mitään välitietoja. Yleisesti ottaen väliaikatietoja ei adoptiokontakteilta juurikaan saa. (Interpedia 2013.)

Odotusajat voivat vaihdella myös saman adoptiokontaktin kohdalla. Tähän saattaa olla syynä samaan aikaan lähetettyjen hakemusten suuri määrä, maan lainsäädännön tai poliittisen tilan muutokset tai virkailijoiden vaihtuminen. Odotusajoista ei voidakaan antaa kuin arvioita, joiden paikkansa pitävyyttä ei ennalta voida päätellä. Adoptiohakijoiden kannattaa käyttää odotusaika hyödyllisesti esimerkiksi osallistumalla erilaisiin adoptiota koskeviin tilaisuuksiin, tutustumalla adoptioperheisiin tai ilmoittautumalla adoptiovalmennuskurssille, mikäli ei ole sitä aikaisemmin käynyt. Odotuksen aikana olisi kuitenkin hyvä viettää normaalia elämää, harrastaa, matkustella ja tehdä asioita, joista itse nauttii. Odottaminen ei saisikaan täyttää koko elämää. (Interpedia 2013.)

#### 4.3.4 Adoptiovalmennuskurssi

Adoptiovalmennus kurssille voi osallistua missä vaiheessa adoptioprosessia tahansa. Adoptiohakijoiden mahdollisimman hyvä valmistautuminen lapsen tuloon on sekä tulevien adoptiovanhempien että lapsen etu. Adoptiovalmennuskurssilla pohditaan adoptiota vertaistukihengessä monesta eri näkökulmasta. Suomessa adoptiovalmennuskursseja pitää muun muassa Yhteiset Lapsemme ry. (Interpedia 2013.)

Osallistujat saavat valmennuskurssista todistuksen, joka liitetään adoptiohakemukseen. Monet ulkomaiset adoptiokontaktit pitävät kurssin käymistä myönteisenä asiana adoptiohakemuksen hyväksymisen kannalta, sillä kurssia pidetään hyvänä todisteena siitä, että tulevat vanhemmat ovat aktiivisesti valmistautuneet lapsen tuloon. Jotkut ulkomaiset kontaktit myös vaativat adoptiovalmennuskurssin käymistä adoptioluvan saamiseksi. (Interpedia 2013.)

#### 4.3.5 Lapsiesitys ja hakumatka

Odotusvaiheen jälkeen kohdemaata antaa tiedon hakijoille lapsen nimeämisestä. Lapsen nimeäminen tarkoittaa lapsiesitystä, jossa kerrotaan lapsen taustasta ja terveydentilasta. Terveystietoja kannattaa käydä läpi myös lääkärin kanssa, jos niissä havaitaan jotain merkille pantavaa. Adoptionhakijat saavat tässä vaiheessa rauhassa perehtyä lapsiesitykseen ja pohtia siinä olevia tietoja myös yhdessä adoptiopalvelunantajan kanssa. (Interpedia 2013.)

Lapsiesityksen saamisen jälkeen on kontaktimaakohtaisia eroja siinä, milloin lasta voidaan lähteä hakemaan. Hakijat saavat matkaohjeet, joissa kerrotaan tarkemmin matkan järjestelyistä. Ulkomaiset adoptiokontaktit edellyttävät tulevien adoptiovanhempia hakemaan lapsensa itse ja samalla tapaamaan kontaktimaan adoptioedustajia. Hakumatkan kestot vaihtelevat paljon eri maiden adoptiokäytännöistä johtuen. Matka lapsen syntymämaahan antaa adop-



tiovanhemmille omakohtaisen kokemuksen lapsen lähtökohdista, olosuhteista ja kulttuurista. (Interpedia 2013.)

#### 4.3.6 Seurantajakso ja jälkipalvelut

Perheen saavuttua lapsen kanssa Suomeen, adoptioeuvontaa antanut sosiaalityöntekijä tapaa lasta ja perhettä seurantakäynneillä, joissa hän tiedustelee lapsen sopeutumisesta perheeseen. Sosiaalityöntekijä tekee käynneistä raportit, jotka hän lähettää lapsen kotimaan adoptioviranomaisille. Adoptioeuvonnan tehnyt sosiaalityöntekijä sekä adoptiopalvelunantaja antavat myös jatkossa jälkipalveluita lapselle ja lapsen perheelle. (Pelastakaa lapset 2013.)

Adoption jälkipalveluilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä ja palveluita, jotka tapahtuvat adoption jälkeen. Jälkipalveluita tarjotaan kaikille adoption osapuolille, alaikäisen adoptoidun vanhemmille, adoptoidulle sekä adoptoidun jälkeläisille tietyin ehdoin. Jälkipalveluun kuuluu esimerkiksi juurimatka adoptoidun kotimaahan. (Interpedia 2013.)

#### 4.4 Kotimainen adoptioprosessi

Kotimaisessa ja kansainvälisessä adoptioprosessissa on samoja vaiheita, mutta kotimaisessa adoptioprosessissa vaiheita ei ole yhtä monta. Kotimaisia adoptioita koskevat samat lait ja asetukset kuin kansainvälistäkin adoptiota. Molemmat adoptioprosessit alkavat adoptioeuvonnalla. Kotimaisessa adoptiossa työskennellään lapsen, lapsensa luovuttavien ja lasta hakevien perheiden kanssa. (Pelastakaa lapset 2013.)

Kotimaisessakin adoptiossa päätavoitteena on löytää lapselle pysyvä ja turvallinen koti. Adoptioeuvonnan päätteeksi sosiaalityöntekijä kirjoittaa perheen taustasta, adoptiomotiiveista ja kasvatusvalmiuksista kertovan asiakirjan, minkä jälkeen perhe voi hakea adoptiolupaa. Adoptioeuvonnan osaksi kuuluu myös adoptoidun lapsen perheeseen sopeutumisen tukeminen. Sosiaalityöntekijät ovat mukana myös adoption vahvistamisen jälkeen tukemassa perhettä uudessa tilanteessa. (Pelastakaa lapset 2013.)

## 5 Isyys

Isäksi tullaan Suomessa keskimäärin 32-vuotiaana. Isäksi tulo on historian saatossa siirtynyt myöhemmälle iälle. Vuonna 2004 30-vuotiaista miehistä noin 40 % oli isiä, kun kymmenen vuotta aiemmin jo 47 % miehistä oli tullut isäksi 30 vuotta täyttäessään. Niin ikään vuonna 2004 45-vuotiaista miehistä neljännes oli lapsettomia, kun naisilla vastaava määrä oli yhdeksän prosenttia pienempi. Tutkimusten mukaan koulutuksella ja sosioekonomisella asemalla on

Suomessa ollut suuri rooli isäksi tulemisessa. Heikommin koulutetut ovat tulleet muita harvemmin isiksi, kun taas paremmin koulutetut tulevat isiksi muita myöhemmässä vaiheessa. Suomessa miehillä on lapsia keskimäärin vähemmän kuin naisilla. Jos tilannetta peilataan koulutukseen, huomataan, että korkeasti koulutetuilla miehillä on enemmän lapsia verrattuna korkeasti koulutettuihin naisiin. Vähän koulutetuilla naisilla on puolestaan keskimäärin enemmän lapsia kuin vähän koulutetuilla miehillä. (Paaajanen 2006, 8-9.)

Isyyssyyppien muuttuessa ja tarkentuessa jatkuvasti on viime vuosina ollut havaittavissa kaksi uutta isyyden kehityssuuntaa, oheneva ja vahvistuva isyys. Ohenevaan isyyteen on liitetty käsite psykologinen isättömyys, joka on seurannut avio- ja avoeroista. Niistä on seurannut myös miesten aikuistumisen ongelmia sekä kasvanut työlle omistautuminen. Vahvistuvalla isyydellä tarkoitetaan sitä muutoksen kokonaisuutta, jossa isälle on kasvanut yhä suurempi rooli lapsen kasvattajana ja kodin hoidossa. (Paaajanen 2006, 11.)

Ohenevan isyyden kaventaessa isyyden merkitystä vahvistava isyys suuntaa kohti sosiaalista ja psykologista isyyttä. Vahvistavaa isyyttä pyritään tukemaan yhteiskunnassa jatkuvasti yhä enemmän. Tukikeinoja ovat muun muassa perhepoliittiset ratkaisut sekä työelämän joustavuuden lisääminen. Vaikka pelkkä keskustelu on jo hyvä alku, isät kuitenkin tarvitsevat lisää kanavia julkiseen keskusteluun. Naisille vastaavanlaista tarjontaa on jo olemassa; äiti-vauva -ryhmät, äitikahvilat sekä muut kohtaamispaikat ovat hyviä kanavia äitien sekä äitien ja lasten väliselle kommunikoinnille. (Huttunen 2001, 209-210.) Kyseiseen ongelmaan tulemme perehtymään toteuttaessamme adoptioisille vertaistukitoimintaa ja aktivoimalla heitä siihen.

## 5.1 Isyyden osa-alueet

Isyys jaetaan normaalisti neljään eri osa-alueeseen: biologiseen, juridiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen isyyteen. Biologisella isyydellä tarkoitetaan isän ja lapsen välistä perinnöllistä ja biologista suhdetta. Vain luonnonmenetelmällä tai keinohedelmöityksellä lapsen siittänyt mies voi olla biologinen isä. Vaikka isä ei olisi mukana lapsen kasvatuksessa, on hän silti aina osa lapsen elämää; Hänellä voi olla ainoastaan yksi biologinen isä, joka on geneettiseltä perimältään osa lasta. (Huttunen 2001, 58-63.)

Juridinen isyys on yhteiskunnallinen määritelmä, joka liittyy yhteiskunnallisiin velvollisuuksiin ja oikeuksiin lapseen nähden oikeuden edessä. Juridisen isyyden muodostumiseen on kolme eri mahdollisuutta: Isyysoletuksessa avioliitossa olevan miehen katsotaan poikkeuksetta olevan lapsen isä. Puolestaan avioliiton ulkopuolella biologinen isä saa juridisen isän määrityksen virallisen isyyden tunnistamisprosessin jälkeen. Kolmas tapa juridisen isyyden syntymiseen on adoption yhteydessä solmittu sopimus, joka kautta lapsen adoptoineesta miehestä tulee lapsen oikeuskelpoinen isä. Juridinen isyys on yhteiskunnallinen ja oikeudellinen termi,

joka ei konkreettisesti sido isää osaksi lapsen elämää. (Huttunen 2001, 60-62.)

Sosiaalisessa isyydessä isällä ei ole oikeudellisia velvollisuuksia tai oikeuksia lasta kohtaan. Sosiaalinen isyys käsittää yhdessä lapsen kanssa elämisen, arjen jakamisen sekä lapseen kohdistuneen hoivan ja huolenpidon. Sosiaalinen isyys muodostuu myös ympäröivän maailman kautta; esiintyminen lapsen kanssa viestii ulkopuolisille isä-lapsi-suhteen olemassa olosta, vaikkei sitä biologisesti olisikaan. Useissa tilanteissa sosiaalinen isä on myös lapsen juridinen isä, minkä takia näitä kahta määritelmää ei monesti erotellakaan toisistaan. Sosiaalisen isyyden määrittäminen on kiistanalainen tilanteissa, joissa mies ei ole lapsen biologinen eikä juridinen isä. Tällöin lapsi kutsuu sosiaalista isäänsä usein tämän etunimellä, ja koko isyyden määrittäminen on häilyvä. (Huttunen 2001, 62-63.)

Psykologinen isyys perustuu lapsen ja isän väliseen kiintymyssuhteeseen. Tärkeää on vahva, tunnepohjainen ja kokonaisvaltainen isä-lapsi-suhde. Psykologiseen isyyteen viittaa isän esimerkillinen rooli lapsen kasvattajana, jolla on suora yhteys lapsen hyvinvointiin. Psykologinen isä kokee vahvana isyyden tunteen, erityisesti odotuksen, synnytyksen ja lapsen ensimmäiset hetket. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 22.)

## 5.2 Adoptioisyys

Isyyden käytännöt harvoin sitoutuvat sille määritettyihin termeihin. Adoptioisiä, kuten muitakin isiä on monenlaisia, ja heidän persoonallisuutensa ja piirteensä eroavat toisistaan. Adoptioisät eivät muodosta omaa erityistä ryhmää, joka ryhmänä erottuisi biologisesta isyydestä. On kuitenkin löydettävissä eroavia piirteitä ja ulottuvuuksia, kun niitä aletaan tutkia. (Marsiglian 2004, ks. Kajastie 2010, 31.)

Adoptioisyys eroaa biologisesta isyydestä eniten lapsen genetiikassa. Adoptiossa miehestä tulee isä lapselle, joka ei ole geneettisesti hänen omansa. Kuitenkin psykologisen ja sosiaalisen isyyden kannalta isyys voi olla täysin yhtä vahva tai jopa vahvempikin kuin biologinen isyys. Tähän on syynä isän pitkäaikainen toive tulla adoptioisäksi. (Huttunen 2001, ks. Kajastie 2010, 31.) Yhteistä biologisella ja adoptiovanhemmuudella on kiintymyssuhde ja rakkaus lasta kohtaan. Vaikka adoptiovanhemmuus jossain määrin eroakin biologisesta vanhemmuudesta, ovat ne silti samanarvoisia. (Katsin 1989, ks. Kajastie 2010, 31.)

Sosiologi H. David Kirk on tutkinut 1960-luvulla adoptioperheitä sekä biologisen perheen geneettisiä siteitä ja normeja suhteessa adoptiovanhemmuuteen. Kirk puhuu kulttuurisesta käsikirjoituksesta, jonka ulkopuolelle adoptiovanhemmat ovat jääneet. Kirk kutsuu adoptiovanhempia ”roolivammaisiksi” tilanteissa, joissa he eivät kykene täyttämään käsikirjoituksen vaatimuksia. Erityisesti lapsettomuus ja adoptio miellettiin stigmaksi, joka aiheutti vieraan-

tumista ympäröivästä yhteiskunnasta. Tähän ”roolivammaisuuteen” Kirkin mielestä oli kaksi tapaa reagoida, joko kieltää tai hyväksyä erilaisuus. (Kirk 1964, ks. Kajastie 2010, 31-32.) Nykyään kansainvälistä adoptiota tehdään ympäri maailman, ja globalisaation kautta ihmisten asenteet ovatkin muuttuneet myönteisempään suuntaan, ja Kirkin mallin kaltaista jakoa ei enää tunneta kaltaisessaan kontekstissa. (Kajastie 2010, 31.)

Miall ja March (2003) toteavat tutkimustensa pohjalta, että isyyteen ja äitiyteen liittyvät käsitykset ja oletukset eivät ole riippuvaisia siitä, onko kyseessä biologinen vai adoptioisyys. Äidin saaman roolin katsotaan pääsääntöisesti olevan vaistonvaraista, kun taas isyys mielletään opitun roolin omaksumiseksi. Adoptiovanhemmilla on luontainen tarve pyrkiä adoptioprosessin jälkeen normaaliin perhe-elämään. Halu tähän nousee jo adoptioprosessin alkuvaiheilta. Varsinkin isät kokevat normaalin perhe-elämän tavoittelemisen erittäin tärkeänä, vaikka tiedostavatkin adoptioisyyden muodostaman yhteiskunnallisesti erilaisen roolin. (ks. Kajastie 2010, 32.)

Kansainvälinen adoptioisyys eroaa huomattavasti isyydestä, jossa adoptio toteutetaan maan sisäisesti. Kansainvälisessä adoptioisyydessä isä pyrkii muodostamaan erilaisesta kulttuurista ja maasta olevan lapsen kanssa kiintymyssuhteen. Lapsen liittäminen täysin toisenlaiseen kulttuuriin ja sukulaisjärjestelmään on monimutkainen prosessi. Sukulaistamiseen kansainvälisessä adoptiossa liittyy paradoksi: Vanhemmat pyrkii adoption jälkeen elämään mahdollisimman tavallista ja normaalia perhe-elämää, mutta samalla heidän tulisi ymmärtää ja ottaa huomioon kasvatuksessa lapsen etninen ja kulttuurinen tausta. (Howell 2006, ks. Kajastie 2010, 33.)

Adoptiovanhemmuus eroaa geneettisen taustan lisäksi eniten biologisesta isyydestä sen muodostumisen kautta. Adoptiovanhemmuuteen valmistautuminen alkaa usein monia vuosia ennen adoptiolapsen saapumista perheeseen. Biologisessa vanhemmuudessa valmistautuminen alkaa usein vasta raskaudesta. Adoptioprosessissa perheen perustaminen ei ole vain isän ja äidin välinen asia, vaan prosessissa on mukana myös useita ulkopuolisia henkilöitä ja tekijöitä. Vanhemmat ovat riippuvaisia monista ihmisistä, jotka olivat heille täysin tuntemattomia ennen adoptioprosessin alkamista. Vanhemmilta puuttuukin se itsenäisyys, joka on läsnä biologisessa vanhemmuudessa; riippuvaisuus ulkopuolisista ihmisistä on usein adoptioprosessissa uuttavaa ja henkisesti raskasta. (Eriksson 2009, ks. Kajastie 2010, 33.)

”Adoptiokolmiosta” puhuttaessa viitataan adoptioperheen muodostamaan kolmioon, joka koostuu adoptiolapsesta, adoptio- sekä biologisista vanhemmista. Vaikka juridisesti lapsella on vain yhdet vanhemmat, ovat myös biologiset vanhemmat osa adoptiolapsen elämää (Högbacka 2009, ks. Kajastie 2010, 33). ”Adoptiokolmion” tarkoitus on kuvata, kuinka kaikki sen

kolme tekijää ovat toisistaan riippuvaisia. Sillä pyritään myös selkiyttämään eroa adoptio- ja biologisen vanhemmuuden välillä. (May 2005, ks. Kajastie 2010, 31.)

Huttunen (2001) jakaa isät sitoutuneiksi ja heikosti sitoutuneiksi, jotka hän vielä luokittelee erikseen passiivisiksi tai aktiiviksi isiksi sen mukaan, kuinka paljon aikaa he viettävät lastensa kanssa. Sitoutuneisuus näkyy erityisesti adoptioisyydessä, joka alkaa jo vuosia ennen lapsen tuloa perheeseen. Passiivisuuden ja aktiivisuuden Huttunen kokee olevan läsnä sekä adoptio- että biologisessa isyydessä. Adoptioisien suhtautumisessa vanhemmuuteen hän näkee tiettyjä yhteneväisyyksiä. Huttunen kuvaa adoptioisät rationaalisina miehinä, jotka tiedostavat omien kykyjen ja rajojen lisäksi myös lapsen tarpeet, ja jotka ymmärtävät hoivan merkityksen lapsen kasvatuksessa. (ks. Kajastie 2010, 34.)

Adoptioisyyteen voidaan myös liittää termi ”generatiivinen isyys”. Sillä tarkoitetaan sitoutumista isyyteen, lasten- sekä kodinhoitoon, sekä aitoa kiinnostusta lapsen elämää ja hyvinvointia kohtaan. Generatiivisella isyydellä ei ole konkreettisia eroavaisuuksia adoptio- ja biologisessa vanhemmuudessa. Sitoutuneisuuden erot näkyvät eniten äitiydessä, kun biologisessa perheessä äiti on vahvasti sidoksissa lapseen raskauden ja imetyksen takia. (Huttunen 2000, ks...s34.) Vaikka adoptioisyydestä on löydettävissä eroavaisuuksia suhteessa biologiseen isyyteen, asettavat taloudelliset esteet, työelämä sekä vanhempien roolit samat haasteet isyydelle, oli kyse sitten adoptio- tai biologisesta isyydestä. (Huttunen 2000, ks. Kajastie 2010, 34.)

### 5.3 Biologinen isyys

Isyys alkaa virallisesti lapsen konkretisoituessa raskauden aikana. Se muodostuu kuitenkin varsinaisesti vasta ensimmäisen vuoden aikana esikoislapsen syntymästä. Isät kokevatkin usein vanhempana olemisen erilailla kuin heidän puolisonsa tai ammattilaiset. Vanhempien kokemukselliset erot luovat haasteita heidän väliseen kommunikointiin ja yhteisymmärrykseen. Vanhempien yhteisymmärrys isän roolia kohtaan vähentää isän stressiä isyyden muodostuessa. (Kaila-Behm 1991, 104.)

Tutkimusten mukaan synnytyksessä mukana olleet isät osallistuvat lapsen hoitoon ensimmäisten kuukausien aikana enemmän kuin isät, jotka eivät olleet synnytyksessä mukana. Tätä selitetään suurenmoisella yhteisyyden kokemuksella, jonka isä kokee synnytyksen yhteydessä sekä lapseen että äitiin. Tutkimukset osoittavat myös, että isät kokevat synnytyksen myönteisemmäksi tapahtumaksi kuin äidit. (Sinkkonen 1998, 58-59.)

Isät kokevat lapsen syntymän jälkeisenä aikana tunteiden ambivalenssin, jossa uusi tilanne elämässä aiheuttaa ristiriitaisten tunteiden esille nousun. Tätä tunteiden ambivalenssia on tutkittu kahdesta eri suunnasta: sukupolvien välisen epäjatkuvuuden sekä mieskulttuurin tun-

teista puhumattomuuden kannalta. (Eerola 2008, 14.) Miesten omien isien saaman tuen puutteesta seuraa sukupolvien välinen epäjatkuvuus, jossa miehien kyky keskustella tunteista koetaan rajoittuneeksi. Isän lapsuuden kokemukset sekä hänen suhteensa omiin vanhempiin vaikuttaa myös koko vanhemmuuden kypsymiseen; hyväksytyksi ja rakastetuksi kokemisen tunteet lapsuudessa vaikuttavat voimakkaasti suhteeseen oman lapsen kanssa. (Rautiainen 2001, 18.) Mieskulttuurin tunteista puhumattomuudella viitataan puolestaan mieskulttuurista puuttuvaan tapaan keskustella lapsen tulon aikaisista tunteista. (Mykkänen & Huttunen 2008, ks. Eerola 2008, 14.)

Synnytyksen jälkeen äiti on heikko ja hauras, jotta hän ymmärtää paremmin vauvan tunnetiloja. Äidin fysiologiset muutokset aiheuttavat herkistymisen, jota isät puolestaan eivät koe. Isän pienempi herkkyys suhteessa äitiin mahdollistaa isän roolin asianhoitajana ja työssä kävijänä. (Rautiainen 2001, 18.) Näin ollen perinteisen isyyden piirteet eivät ole ainoastaan sidoksissa kulttuuriin ja sukupolvien mukana siirtyneisiin tapoihin, vaan syyt voivat olla myös psykologiset.

#### 5.4 Nyky-isyyys ja jaettu vanhemmuus

Perinteiseen isyyteen kuuluu tavanomaisen määrittelyn mukaan perheen elättäminen ja leivän tuonti pöytään. Lastenhoito ja kotityöt kuuluvat enemmän puolison tehtäviin. Perinteisen isyyden kuvaamaa isää leimaa työnteosta ja muusta ulkopuolisesta elämästä johtuva poissaolo ja etäisyys lapsen elämästä. (Leira 2006, ks. Eerola 2008, 6.)

Uusi isyyys on käsitteenä vahvistuvan isyyden alalaji, joka jaetaan erikseen vielä jaettuun vanhemmuuteen (Paajanen 2006, 11). Uuden isyyden käsitteellä on pyritty luomaan mielikuva isämallista, jossa lastenhoito jakaantuu perheessä tasapuolisesti äidin ja isän välillä. Käsitteen perustana ovat isän kokemukset ja fyysinen läsnäolo lapsen syntymästä lähtien, jonka katsotaan helpottavat isän ja lapsen välisen tunnesiteen muodostumista. Uuden isyyden onkin katsottu edustavan uudenlaista ja pehmeää maskuliinisuutta. (Kujala 2003, ks. Eerola 2008, 6.) Nykykäsityksen mukaan isällä mielletään olevan äidin tavoin symbioottinen suhde lapseen jo hänen syntymästään asti. Uudella isyydellä tarkoitetaan isän ja lapsen välistä vahvaa suhdetta, jonka muodostamiseen ei tarvita äitiä välikätenä. (Ylinen 2002, ks. Eerola 2008, 6.) Mykkänen (2010, 17) kertoo postmodernista isyydestä, jolla hän tarkoittaa aikaa, jolloin isyyttä kuvataan uudesta näkökulmasta ja miehisyiden ja naisellisuuden erot kyseenalaistetaan. Äiti sekä isä jakavat vanhemmuuden ilman sukupuolittuneita rooleja, ja isä on tasavertainen perheen vastuun jakaja ja arjen pyörittäjä.

Vaikka perinteinen isyyys ja uusi isyyys edustavat täysin erityyppisiä isyyden muotoja, eivät ne ole silti tosiaan poissulkevia määritelmiä. Perinteinen isyyys on kehittynyt ja kasvanut vuosien

mittaan, ja siitä on muotoutunut uudenlaisia isyys-määrittäjiä. Uusi isyys on nykyisellä aikakaudella vallitseva isyyden ala, joka on kehittynyt aiemmin hallitsevista isyyskäsitteistä ja kehittyä edelleen. (Eerola 2008, 7.)

Jaettu vanhemmuus jaetaan kahteen eri osa-alueeseen; Kotitöiden, hoivan ja muun vastuun tasapuolisen jakamisen lisäksi jaetulla vanhemmuudella tarkoitetaan vanhempien jaettua ymmärrystä. Jaetulla vanhemmuudella tarkoitetaan myös vanhempien yhtäläisiä oikeuksia ja velvollisuuksia vanhempina. Jaetun vanhemmuuden arvoja arvostetaankin hyvin nykyajan lapsen kasvatuksessa. (Mykkänen 2010, 18.)

Jaettu vanhemmuus ei tuo ainoastaan isää ja äitiä samalle viivalle lapsen kasvatukseen nähden, vaan se vaikuttaa positiivisesti myös lapsen elämään ja hyvinvointiin. Tasapuolinen vanhemmuus tuo huomattavasti etuja koko perhe-elämään; lapsi saa kehitykselleen tukea ja turvaa sekä isältä että äidiltä, mikä puolestaan antaa vanhemmille aikaa pitää huolta myös itsestään. Tämä kehittää vanhempien parisuhdetta ja antaa myös paremmat eväät lapsen kasvatukseen. (Hermansson 2008.)

## 5.5 Hoivaisä

Hoivaisä liitetään usein heti lapsen syntymisen jälkeiseen aikaan, jolloin mies kokee vahvan isyyden tunteen. Hoivaisuus alkaa heti syntymästä, jolloin isä osallistuu aktiivisesti lapsen kasvatukseen ja hoitoon. Tällöin isä muodostaa lapseen jo varhaisessa vaiheessa hoivaten ja pitäen huolta lapsesta vahvan ja turvallisen kiintymyssuhteen. Aikaisempien tutkimusten perusteella hoivatyö on mielletty miksi tahansa työksi, jonka voi oppia hiljalleen opettelemalla. (Huttunen 2001, 171.) Hoivaisuus ei tarkoita, että isän maskuliinisuuden tarvitsee muuttua; lapsi kokee vanhempien erilaisen kasvatuksen ja hoivan rauhoittavana ja helpottavana tekijänä (Sinkkonen 1998, 37-38). Isän kamppailu äidin kanssa hoivaavuudesta vahingoittaa sekä isän ja lapsen välistä suhdetta, mutta voi tuoda myös ongelmia vanhempien väliseen suhteeseen. Sinkkonen (1998, 37-38) nimittääkin tätä niin sanottua kahden äidin mallia miehestä luopumisen syndroomaksi.

## 5.6 Isä kasvattajana

Isän rooli perheessä on hyvin yksilökohtaista ja se vaihtelee perheittäin. On olemassa kuitenkin tiettyjä malleja, jotka on sidottu kulttuuriin ja tiettyihin ajanjaksoihin. Klassisen ajattelumallin mukaan isälle muodostuu rooli vasta lapsen oltua perheessä vuoden. Tällöin isälle muodostuu perinteisen roolijaon mukaan kurinpitäjän ja rajojen asettajan rooli. Tämä pätee varsinkin biologisessa vanhemmuudessa, jossa isä auttaa roolinsa muodostamisella lasta erkanemaan äidistä. (Sinkkonen 1998, 111.) Adoptioperheessä kyseisen kaltaista äiti-lapsi-

suhdetta ei välttämättä ole muodostunut johtuen äidin odotusajan puuttumisesta. Tällöin vanhempien selkeät roolijaot voivat jäädä muodostumatta tai ne voivat muodostua huomattomasti jo lapsen tullessa perheeseen.

Lapsi odottaa vanhemmiltaan tietynlaista toimintaa, kuten äidiltä hoivaa ja isältä leikkiä. Perheissä, joissa roolijako on epäselvä, lapsen odotukset vaihtelevat huomattavasti. Yhteiskuntamme roolijaot ovat sukupolvelta toiselle siirtyneitä ja kulttuuriin sidoksissa olevia toimintamalleja, jotka murtuvat ainoastaan julkisella keskustelulla, asennemuutoksilla ja tiedostetulla toiminnalla, niin perheissä kuin koko yhteiskunnassa. (Juvakka & Viljamaa 2002, 63.)

Klassisesta ajattelumallista on siirrytty modernimpaan tapaan ajatella isyyttä. Mallin mukaan isällä on alusta saakka lapseen hyvin henkilökohtainen suhde, joka ei millään tavoin riippuvainen äidistä. Tärkeimmäksi isyyden rooliksi modernissa ajattelumallissa mielletäänkin läsnäolo. On olemassa kuitenkin tutkimuksia, jonka mukaan isän liian tiivis läsnäolo varsinkin biologisen isyyden alkuvaiheessa voi olla haitallista. Furman (1998, 51-53) sanoo isän liiallisen läsnäolon haittaavan äidin ja lapsen välistä erityistä sidettä ja saattaa jopa aiheuttaa ongelmia lapsen kehityksessä. Isän valmistautuminen rooliinsa tapahtuu psykologisesti. Tätä valmistautumista ja muutosta Sinkkonen (1998, 63-66) kutsuu psykologiseksi konstellaatioksi. Psykologinen valmistautuminen näkyy usein niin sanottuna pesän rakentamisena, kuten tavaroiden hankkimisena ja lapsen huoneen laittamisena (Niemelä 2001, 9).

Rajojen asettamisen ohella isältä vaaditaan omien aggressioiden hallintaa ja tiedostamista omassa käytöksessään. Isän psykologinen työskentely on tärkeää jo lapsen syntymä- tai perheeseen tulovaiheessa. Rajojen asettaminen vaatii paljon työskentelyä lapsen parissa, jotta oikeanlaisen kasvatustavan luominen voi onnistua. Rajojen luomisen tarkoitus ei ole ainoastaan totutella lasta tiettyihin, hyväksytyihin toimintamalleihin, vaan sillä on myös tärkeä rooli turvallisuuden luomisessa. Isä luo lapselleen turvallisuuden tunteen muodostamallaan läheisyydellä, hoivalla ja läsnäololla. (Niemelä 2001, 12-15.) Rajojen asettamisen ja turvallisuuden luomisen lisäksi lapsen itsetunto ja -arvostus muodostuvat hänen kohtaamassa ympäristössä. Isältä saatu myönteinen palaute, hyväksyvät katseet ja kannustus rakentavat lapselle terveellistä minäkuvaa. (Juvakka & Viljamaa 2002, 71-74.)

## 5.7 Isyyden haasteet

Äiti nähdään suomalaisessa kasvatustavan ja vanhemmuuskeskustelussa lähes poikkeuksetta tunneherkkänä, emotionaalisenä sekä ensisijaisena vanhempana, joka aiheuttaa miehillä paineita heille asetettujen odotusten takia. Miehet tiedostavat heihin kohdistetut odotukset, ja vaikeuksia tuottavat muun muassa tunteiden jakaminen ja viestittäminen heidän haluamalla tavalla.



la. Myös huoli tulevan lapsen terveydestä sekä taloudellisesta tilanteesta askarruttaa miehen mieltä (Paajanen 2006, 34). Osaltaan tähän vaikuttaa sukupuoliset ilmaisutavat, jotka on välittänyt kulttuurin ja sukupolvien mukana. (Eerola 2008, 14.)

Äidit kaipaavat isien sosiaalista tukea, kertovat suomalaiset hoitotieteelliset tutkimukset. Tukea tarvitaan muun muassa osallistamalla perhevalmennukseen, lastenhoitoon sekä biologisessa vanhemmuudessa itse synnytystapahtumaan. (Mesiäislehti-Soukka 2005, 18.) Isän rooli perheen elättäjänä on jo pitkään ollut yhteiskunnallinen itsestäänselvyys. Isät ovat olleet kyseenalaistamatta perheen työssäkävijöitä, silloin kun perheeseen on tullut uusi jäsen. Viime aikoina yhteiskunta on kuitenkin havahtunut tilanteeseen; on huomattu, että isän rooli vanhempana on äidin ohella yhtä tärkeä, ja isän tulee yhtä lailla osallistua lapsen kasvatukseen ja hoitoon. (Isätoimikunnan mietintö 1999, 12-13.)

Vaikka osa miehistä kokee tunteista puhumisen liian vaikeaksi, mieltävät he silti sen tärkeäksi osaksi vanhemmuutta. Useimmiten tunteet, joista isät eivät halua puhua, ovat niin sanottuja kiellettyjä tunteita. Niistä yleisimmät liittyvät riittämättömyyteen, tarpeettomuuteen ja ajan puutteeseen. Puolestaan isät, jotka pystyvät puhumaan tunteistaan, kokevat myös isyyden muita positiivisempaan kokemuksena, ja selviävät helpommin yli vastoinkäymisten. (Jämsä, Kalliomaa & Rotkirch 2010, 6-7.)

## 6 Vertaistuki

Vertaistukiryhmien syntymisen taustalla on ihmisten luonnollinen tarve olla sosiaalisessa kanssakäymisessä toistensa kanssa ja jakaa kokemuksiaan erilaisissa yhteisöissä. Heimo- ja kyläyhteisöistä kehitys kohti nykyaikaisia vertaisryhmiä on alkanut 1900-luvun alkupuolella. Ensimmäiseksi järjestäytyneeksi vertaisryhmäksi mielletään usein alkoholisteja varten 1930-luvulla perustettu AA-kerho. Alun perin Yhdysvalloista lähtöisin oleva toiminta rantautui Suomeen vuonna 1948 ja jatkaa edelleen nykypäivänäkin suosittuna ja tunnettuna tukimuotona. (Laimio & Karnell 2010, 9-10.) Vertaistuen varsinainen vakiintuminen toimintamuotona sosiaali- ja terveysalan työssä Suomessa alkoi 1990-luvun puolivälissä (Nylund 2005, 195). Oma vaikutuksensa vertaistuen yleistymiseen oli 90-luvun alussa koetulla taloudellisella lamalla, joka toi mukanaan uusia vapaaehtoistoiminnan muotoja, kuten vertaistukea ja muita oma-apuryhmiä. (Laimio & Karnell 2010, 10.)

Vertaisryhmiä ja -verkostoja on Suomessa viimeisen vuosikymmenen aikana syntynyt huomattavan paljon. Koska kyse ei aina ole niin organisoidusta toiminnasta, tarkkoja lukuja ei kuitenkaan ole saatavilla (Nylund 2005, 195). Vertaistukitoiminnan kasvua Suomessa voidaan selittää myös 2000-luvulla tapahtuneilla yhteiskunnallisilla muutoksilla, joita ovat mm. julkisen sektorin lisääntynyt ostopalvelujen käyttö ja kolmannen sektorin roolin muutos palvelujen

tuottajana. Voidaan myös ajatella ihmisten ongelmien olevan nykyään enemmän henkisiä aineellisen puutoksen sijasta. (Laimio & Karnell 2010, 11.) Vertaistukitoiminnan kysyntä on siis kasvussa, joka kertoo siitä, että ihmisillä on kasvava tarve jakaa kokemuksiaan samanlaisessa elämäntilanteessa olevien kanssa. Vertaistuen kysynnän kasvu ei kuitenkaan välttämättä kerro siitä, että ihmisillä ei olisi enää omia läheisverkostoja, joille jakaa tunteita. Jotkut asiat saattavat olla niin arkaluontoisia, että niistä ei haluta perheen tai läheisten ystävien kanssa puhua, koska se saattaisi johtaa leimaantumiseen tai erilaiseen kohteluun läheisten taholta. (Nylund 2005, 195.)

## 6.1 Vertaistuen tutkimus

Vertaistoiminnan tutkimuksesta puhuttaessa, voidaan siitä erottaa kaksi pääkoulukuntaa; sosiaali- ja yhteiskuntatieteet keskittyvät vertaisryhmiin yhteisinä ja osana yhteiskunnallista keskustelua perehtyen mm. ryhmien arvoihin ja vaikuttavuuteen. Psykologia ja terveystieteet sen sijaan perehtyvät enemmän yksilöllisiin kokemuksiin ja ryhmädynamiikkaan. Ryhmiä tutkittaessa ne usein määrittävät kategorioihin käsiteltävän ongelman perusteella, vaikka paradoksaalisesti vertaisryhmien perusperiaate on tehdä eroa diagnooseihin perustuviin luokitteluihin. (Nylund 2005, 197.)

Vertaistuesta puhuttaessa vielä nykyäänkin termistö voi olla tarpeettoman monimuotoista. Samaan asiaan voidaan viitata eri sanoilla, kuten esimerkiksi puhuttaessa vertaistoiminnasta, vertaistuesta ja vertaisryhmistä. Esimerkiksi tuoreissa pohjoismaalaisissa tutkimuksissa on ilmennyt tarvetta termistön yhtenäistämiseksi. Voidaan ajatella, että terminä vertaistuki on toimivin, koska siinä tulee selkeästi esillä sekä vertaisuus että tukeminen. (Laimio & Karnell 2010, 12.)

## 6.2 Vertaistuen muodot

Vertaistuen ydin on ihmisten arkisessa kohtaamisessa ilman valmiita identiteettimäärytyksiä, kuten asiakas- ja potilasroolia (Hyväri 2005, 214). Vertaistuessa korostuu myös usko ihmisen sisäisiin voimavaroihin, jotka voidaan saada tehokkaammin käyttöön vertaisuuden avulla. Tärkeitä arvoja vertaistuessa ovat tasa-arvo ja ihmisten välinen kunnioitus, joita ilman vertaistuen tarjoamasta kokemuksellisesta asiantuntijuudesta ei välttämättä saada kaikkea hyötyä irti. (Laimio & Karnell 2010, 12.) Vertaistuen saaminen voi toteutua suurempien ryhmien lisäksi myös kahden henkilön välillä. Kahden samassa elämäntilanteessa olevan henkilön välillä vertaistamisen suhde voi syntyä spontaanisti muiden elämänyhteyksien, kuten naapurisuuden, työpaikan tai sukulaisuuden pohjalta. Näin ollen myös jo ennestään tuttujen henkilöiden kanssakäymistä voidaan kutsua vertaistueksi, jos heitä yhdistävät samat ongelmat, joista he haluavat jakaa kokemuksiaan. (Nylund 2005, 203.)

Yleensä kuitenkin järjestäytyneissä vertaisryhmissä tapaavat toisilleen ennestään tuntemattomat henkilöt, joita yhdistää samankaltainen elämäntilanne. Tällaiset ryhmät saavat useimmiten alkunsa joko ammattiauttajien tai tavallisten aktiivisten kansalaisten toimesta. Kansalaisten toimesta syntyneet ryhmät saattavat saada alkunsa edellä mainitusta tuttavien spontaanisti syntyneestä suhteesta, josta sitten toiminta voi lähteä kasvamaan esimerkiksi suullisen tiedon tai Internetin välityksellä. Useissa tapauksissa ryhmät myös syntyvät ammattilaisten ja kansalaisten yhteistyön tuloksena. Suurempien ryhmien sisällä saattaa usein syntyä hengenheimolaisuutta, joka johtaa myös ryhmän ulkopuoliseen ystävyyteen ja sitä kautta takaisin edellä mainittuun kahdenkeskiseen vertaistukeen. (Nylund 2005, 203.) Eräänlaista vertaistukea on nykyään tarjolla myös Internetin keskustelupalstoilla ja perinteisemmin lehtien erilaisilla tukipalstoilla. Vertaistueksi voidaan myös mieltää romaanien fiktiivisistä hahmoista tai elämänkerroista kumpuava vertaisuus. Näin ajatellen vertaistuki ei siis välttämättä tarvitse ihmisten välistä suoraa kanssakäymistä toteutuakseen. (Laimio & Karnell 2010, 13.)

### 6.3 Vertaistuen ja ammattiauttamisen suhde

Vertaisryhmät ovat yleistyneet voimakkaasti viime vuosina myös pohjoismaissa, joissa julkisten palvelujen tarjonta pitäisi myös olla runsasta. Parhaimmassa tapauksessa toimiva hyvinvointiyhteiskunta pystyy tukemaan ja mahdollistamaan monipuolisesti vertaistuen eri muotoja. (Nylund, 2006.) Vertaistuen järjestäminen on ominaista nimenomaan sosiaali- ja terveysjärjestöille, koska vapaaehtoinen kansalaistoiminta jakaa jo valmiiksi samantyyppisen arvomaailman ja perustan vertaistuen periaatteiden kanssa. Erilaiset järjestöt voivat tukea vertaisryhmien syntymistä tarjoamalla ryhmien käynnistäjille ja vetäjille koulutusta, työhöjausta, tukimateriaalia ja tukea käytännön asioissa. (Kuuskoski 2003, 32-33.)

Vaikka sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset ovat vahvasti mukana kehittämässä uusia ja erilaisia tapoja käynnistää ja tukea vertaistoimintaa, ei vertaisryhmien ja ammattilaisten yhteiselo ole aina täysin mutkatonta. Vertaisryhmien sisällä saatetaan usein puhua ammattilaisista ja julkisista palveluista hyvinkin negatiiviseen sävyyn. Toisaalta julkisten palveluiden kritiikillä voi toki olla positiivisia vaikutuksia, jos sitä osataan esittää oikeassa ympäristössä kuten kuulemistilaisuuksissa ja seminaareissa. (Nylund 2005, 206.) Vaikka vertaistuen muodot huomioidaan myös julkisissa palveluissa, ei niillä kuitenkaan vielä ole varsinaista legitiimiä asemaa julkisten hyvinvointipalveluiden piirissä. Ammattiauttamisen ja vertaistuen välisessä kommunikaatiossa on myös vielä reippaasti parantamisen varaa. Vertaisryhmissä esiin tuleva hyödyllinen kokemustieto kulkeutuu liian harvoin hyvinvointipalveluja suunnittelevien tai edes tukea järjestävien yhdistysten tietoon. Tähän suurena syynä on se, että varsinaiset väylät ja rakenteet tiedonkulkuun ammattilaisten ja kokemusasiiantuntijoiden välillä ovat vielä puutteelliset. (Jyrkämä & Huuskonen 2010, 81-82.)

Vertaistukiryhmien lisääntymisen hyvinvointipoliittisista seurauksista voidaan myös olla huolissaan. Vertaistoiminta on pohjimmiltaan hyvin kustannustehokasta ja täten sen kasvulla voidaan perustella sosiaali- ja terveystalouden budjettiratkaisuja tehdessä mahdollisia leikkauksia julkisen sektorin palveluista. Tällainen kehitys saattaa johtaa hyvin yksilökeskeiseen yhteiskuntaan, jossa jokaisen tulee itse löytää auttajansa ilman julkisten palvelujen tukea. Vaikka maallikkoauttajien määrä kasvaisikin, sen ei pitäisi kuitenkaan korvata tarvittavia julkisia tukimuotoja. (Hyväri 2005, 217.)

#### 6.4 Vertaistoiminta isyyden tukena

Vanhempien keskinäinen vertaistuki on täysin onnistunutta vasta siinä vaiheessa, kun he löytävät toisista vanhemmista riittävää vertaisuutta. Vanhemmuudessa vertaisuuden kokemus rakentuu pääosin samankaltaisiin arkisiin kokemuksiin ja tuntemuksiin, joita ymmärtävät vain samassa tilanteessa olevat. Samoista arkisista ongelmista kertoessaan omalle lähipiirilleen, vanhemmat voivat pahimmassa tapauksessa saada osakseen vain ihmettelyä tai vähättelyä. Tavallisimmin vanhemmat kokevat emotionaalisen yhteyden toisiin vanhempiin vertaisryhmän sisällä syntyvän kohtalaisen helposti. Ryhmissä voidaan jakaa vaikeita tuntemuksia, kuten pelkoa, syyllisyyttä, epävarmuutta, murheita ja raivoa. Myös epäonnistumisen kokemusten jakaminen on tärkeä osa vanhempien välistä vertaistukea. Vertaisryhmässä epäonnistumisesta johtuva häpeän tunne muuttuu kollektiiviseksi ja sitä voidaan käsitellä lämpimässä anteek-siantavassa ilmapiirissä, johon kuuluu olennaisena osana myös huumorin käyttö vaikeiden asioiden käsittelyssä. (Kinnunen 2006, 62-63.)

Yleisesti ottaen vanhemmat hakevat vertaistuesta ymmärrystä ja kuuntelijaa, jolle jakaa arjen kokemuksia. Jakamisen kautta vanhemmat oppivat ymmärtämään myös paremmin itseään ja omia tuntemuksiaan. Äitien ja isien käsityksissä vertaistuesta on tosin pieniä eroavaisuuksia. Äidit painottavat vertaisryhmää yksilöllisten tunteiden jakamisen väylänä, kun taas miehet puhuvat enemmän koko perheelle saatavasta vertaisuudesta ja kaveruudesta. (Kinnunen 2006, 61.) Nummen (2007) tutkimuksessa (ks. Laitila & Lindholm 2009, 15) miehet kokivat vertaisryhmät tärkeänä myös sen takia, että vanhemmuuden myötä vanhat ystäväpiirit jäävät etäisemmiksi. Vanhempien kokemukset vertaistuesta vaihtelevat myös useasti sen mukaan, millainen tuen tarve vanhemmilla on alun perin ollut (Kinnunen 2006, 61).

Neuvolassa tapahtuvan perhevalmennuksen osana on 2000-luvun alkupuolella järjestetty uudenlaisia isäryhmiä, jotka on suunnattu odotusvaiheessa oleville biologisille isille. Suurimmaksi osaksi isät ovat kokeneet ryhmäkeskustelut luonnolliseksi vuorovaikutuksen keinoksi. Kuitenkin jossain määrin esimerkiksi odotusvaiheessa isien keskustelut keskittyvät vähemmän tunteisiin ja enemmän esimerkiksi käytännön hankintoihin. Etenkin suomalaisessa kulttuurissa

tunteet kuuluvat ns. henkilökohtaisiin asioihin, joista puhuminen toiselle edellyttää keskustelijoiden välille vahvaa luottamusta. Etenkin vertaisryhmien alkutaipaleella tällaista luottamusta ei ole vielä saavutettu, vaikka yhteiset lähtökohdat luottamuksen syntymistä helpottavatkin. (Pietilä-Hella 2010, 130-132.)

Kulttuurisia seikkoja tärkeämpänä voidaan kuitenkin pitää henkilökohtaisia toimintatapoja. Toisille ryhmässä puhuminen on luontevampaa, mihin syynä voi olla esimerkiksi työelämän suuntautuinen virastotyyppiseen työhön, jossa kokouksissa istuminen ja asioiden avaaminen keskustelun avulla on jo valmiiksi tuttua. (Pietilä-Hella 2010, 130.) Kekäle (2007) tutkimuksessa (ks. Pietilä-Hella 2010, 130) selvisi, että isien keskuudessa vertaistuki voidaan pahimmassa tapauksessa kokea keinotekoiseksi ja luotaantyöntäväksi. Vertaistoimintaan osallistumisen esteenä voivat myös olla erilaiset kriisit isän elämässä. Vertaistoimintaa ei koeta sopivaksi paikaksi todellisen kriisin käsittelylle, vaan enemmän toiminnan pääpainon katsotaan oleva lyhyessä ajatusten vaihdossa ja tilannekatsauksessa.

#### 6.5 Vapaaehtoistyö ja järjestötoiminta

Vapaaehtoistyö käsitteenä on niin monimuotoinen, että siitä on vaikea tehdä selkeää määrittelmää. Vapaaehtoisuuteen edellytyksenä on se, että toimintaa ei voi käskyttää tai määritellä ylhäältä käsin, vaikka jonkunlaista johtajuutta myös vapaaehtoistyössä useimmiten tarvitaan. Toiminnan periaatteina voidaan kuitenkin pitää vapaaehtoisuutta, palkattomuutta, luottamuksellisuutta, ei-ammattillisuutta, tasa-arvoa ja yhteistä iloa. Hyväntekeväisyyttä ja vertaistukea voidaan pitää vapaaehtoistoiminnan kahtena tärkeimpänä suuntauksena. Työtä tehdään siis hyväntekeväisyytenä toista mahdollisesti huonommassa asemassa olevaa varten, tai sitten työn tarve nousee tekijän omasta elämästä ja työ perustuu tasa-arvoisuuteen ja vastavuoroisuuteen. (Ruohonen 2003, 42-43.)

Ensimmäiset edelleen toiminnassa olevat sosiaali- ja terveysalan järjestöt Suomessa on pantu alulle jo 1800-luvun puolivälin aikoihin. Kansalaisjärjestöjen toiminnan kehitys mukailee vahvasti yhteiskunnan kehityksen vaiheita, eli uusia toimintamuotoja on syntynyt kunkin ajan tarpeiden mukaisesti. Kansalaisjärjestöjen syntymisen motiivina voi olla hyväntekeväisyys huonompiosaisia kohtaan, samojen ongelmien yhdistämisen ihmisyhmän tarve yhdistää voimansa tai kritiikki yhteiskuntaa kohtaan. Kansalaistoiminnan merkitystä suomalaisen yhteiskunnan kehityksessä ei voida vähätellä, koska suuri osa esimerkiksi sosiaalialan julkisista palveluista on syntynyt järjestöjen aloittamasta toiminnasta, jonka valtio on myöhemmin ottanut vastuulleen. (Ruohonen 2003, 43-45.)

Nykyaikana sosiaalialan palveluja tuottavan järjestötoiminnan tarkoituksena on täydentää ja paikata julkisen sektorin palveluita. Palvelunkäyttäjän näkökulmasta järjestötoiminta eroaa

julkisista palveluista tarjoamalla mahdollisuuden vaikuttaa palvelun sisältöön ja osallistua päätöksentekoon pyrkimällä esimerkiksi mukaan järjestön hallitukseen tai muuhun vapaaehtoistoimintaan. Tästä johtuen kansalaisjärjestöillä on hyvät edellytykset muokata palveluitaan kansalaisten muuttuvia tarpeita vastaaviksi hyvinkin nopealla aikataululla. (Kinnunen 2006, 41.)

## 7 Hankkeen kulku

### 7.1 Kartoittava kyselytutkimus

Kyselytutkimus on aineiston keruumenetelmä, jonka avulla voidaan tehdä empiiristä eli havainnoivaa tutkimusta. Kyselytutkimuksen tavoitteena on saada vastauksia tutkimusongelmasta johdettuihin kysymyksiin. Tyypillisenä aineistonkeruu menetelmänä ovat esimerkiksi lomakekyselyt ja verkkokyselyt. Tutkimuksen onnistuminen vaatii oikean kohderyhmän ja järkevän tutkimusmenetelmän valintaa. Tutkimuksen perusjoukkona toimii se tutkimuksen kohteena oleva joukko, josta tietoa halutaan kerätä. Tutkimus voi olla muodoltaan kokonaistutkimus, jolloin koko perusjoukko osallistuu tutkimukseen, tai osatutkimus eli otantatutkimus, jolloin vain tietty osa perusjoukosta valitaan osajoukoksi eli otokseksi. (Heikkilä 2002, 13-14.)

Kartoittava kyselytutkimus on vapaamuotoinen tutkimus, jonka tarkoituksena on lähinnä valaista ongelmaa ilman tarkkaa systemaattista tietojen keruuta tai analyysia. Sitä käytetään yleisimmin esitutkimuksena, jonka avulla pyritään havaitsemaan tutkittavaa ilmiötä selittäviä tekijöitä. (Heikkilä 2002, 14.) Menetelmänä kartoittava kyselytutkimus palvelee parhaiten tutkimuksen alkuvaihetta, koska sen avulla saadaan hyvä yleiskäsitys käsiteltävän ongelman laajuudesta ja suuntaa antavaa tietoa sen ratkaisumenetelmistä. Alkukartoituksen tekeminen soveltui hankkeemme ensimmäiseksi osuudeksi, sillä halusimme saada tietoa hankkeemme kohteena olevasta perusjoukosta eli adoptioisista. Kyselyn tarkoituksena olikin hahmottaa isien tuntemuksia adoptioisyydestä ja mielipiteitä Adoptioperheet ry:n tarjoamasta toiminnasta sekä antaa meille tietoa ja ajatuksia hankkeen muiden osioiden toteuttamista varten. Kartoittavan kyselytutkimuksen (liite 2) toteutimme Surveypal-ohjelman avulla internetissä täytettävänä verkkokyselynä.

Kyselyn avulla pyrimme löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiimme: minkälaisia kokemuksia adoptioisyyteen liittyy? Millaista vertaistukea adoptioisät toivovat? Mikä merkitys vertaisuudella on adoptioisille adoptioprosessin eri vaiheissa? Miten adoptioisiä voidaan huomioida paremmin Adoptioperheet ry:n toiminnassa? Saadaksemme tutkimuskysymyksien ja hankkeen kannalta hyödyllisiä tuloksia jaoimme kyselyn kahteen osioon, joista ensimmäinen käsittelee yleisesti isyyden kokemusta adoptioprosessissa ja toinen Adoptioperheet Ry:n toimintaa ja sen kehittämistä. Isyyteen liittyvien kysymysten avulla halusimme tietoa isän roolista käytännös-

sä, isän tunnekokemuksista ja vanhemmuuden jakautumiseen parisuhteessa. Adoptioperheet ry:n toimintaa koskevilla kysymyksillä halusimme kartoittaa, miltä eri tahoilta isät kokevat saavansa eniten tukea vanhemmuuteensa sekä millaisia ajatuksia isillä on Adoptioperheet ry:n toiminnasta ja vertaistuesta. Kyselylomakkeen suunnittelun aikana tutustuimme Adoptioperheet ry:n aikaisempiin kyselyihin ja perehdyimme olemassa oleviin isyystutkimuksiin ja niiden päätteemöihin. Alustava versio kyselylomakkeesta on lähetettiin Adoptioperheet ry:n tarkasteltavaksi ja kommentoitavaksi ennen varsinaisen kyselyn toteutusta. Kysely lähetettiin yhdistyksen sähköisen jäsenkirjeen osana 9.1 ja siitä ilmoitettiin myös järjestön Facebook-sivulla.

Tavoitteenamme oli saada vastauksia kyselyyn mahdollisimman paljon. Adoptioperheet ry:n tekemien aikaisempien kyselyiden perusteella vastauksia odotettiin 50 - 100 kappaletta, mutta vastaaja määrä jäi kuitenkin tästä paljon pienemmäksi. Kyselymme vastaajamäärä oli 18 (n=18). Kysely olikin otantatutkimus Adoptioperheet ry:n isäjäsenistä. Tutkimus toi meille uusia tietoja, joita emme olisi saaneet Adoptioperheet ry:ltä, sillä he eivät olleet aikaisemmin tehneet isille suunnattua kyselyä. Kyselyn vastauksia ei voida yleistää, sillä vastanneiden määrä oli pieni. Kyselyn tuloksia voidaan pitää siis vain suuntaa antavina. Tuloksista voidaan kuitenkin tehdä laadullisia havaintoja ja jokaista vastausta voidaan pitää huomion arvoisena.

#### 7.1.1 Kyselyn tuloksia ja niistä nousseita ajatuksia

Kyselyyn vastanneista suurin osa oli adoptioprosessin läpikäyneitä ja adoptiolapsi oli jo perheessä. Vain kolme vastaajaa oli vielä lapsen odotusvaiheessa, eli heidän adoptioprosessinsa oli edelleen käynnissä. Enemmistö vastanneista oli iältään 36 - 40-vuotiaita. Vain neljällä vastaajista kyseessä oli kotimainen adoptio, ja lopuilla vastaajista kyseessä oli ulkomainen adoptio. Yksi vastanneista oli adoptoinut kaksi lasta perheeseensä, kun muilla adoptoitujen lasten määrä oli yksi. Neljällä vastaajalla perheeseen kuului myös biologisia lapsia. Suurin osa vastaajista ilmoitti asuvansa suuressa kaupungissa, jossa on yli 50 000 asukasta.

Kyselyn perusteella valtaosa oli kokenut, että isät osataan ottaa huomioon adoptioeuvonnan aikana, mutta adoptiopalvelunantajat eivät olleet huomioineet isiä vastanneiden mukaan aivan yhtä hyvin. Suurin osa vastaajista kertoi, ettei adoptioprosessin aikana isille tarjottu erityisesti heille kohdennettua tukea. Useimpien mielestä isille kohdennettu tuki olisi kuitenkin tarpeellista. Adoptioprosessin aikana isät kokivat tulleen kohdatuiksi tasavertaisina tulevana vanhempina ja kasvattajina puolisoihinsa nähden.

Vastauksien perusteella isät kokivat suhteen muodostaminen lapsen onnistuneen odotuksien mukaisesti. Isät kokivat myös osaavansa tukea puolisoaan vanhemmuudessa hyvin. Isien mielihetimit saamastaan tuesta isyyteen omilta läheisiltään ja sukulaisiltaan jakautui puoliksi, osa koki saaneensa tukea, mutta osa taas ei.

Kyselyssä kartoitettiin adoptioisyyteen liittyviä positiivisia kokemuksia adoptioprosessin varrelta avoimen kysymyksen muodossa. Vastauksista huomasi, että jokaisen isän positiiviset kokemukset olivat hieman erilaisia ja ne liittyivät eri tilanteisiin adoption varrelta. Yksi vastaajista kertoi tapaamisesta, jossa hän pääsi vaimonsa kanssa tutustumaan adoptioperheeseen: ”Kun käytiin vierailulla oikeassa adoptioperheessä. Siellä sai ”oikeaa tuntumaa” adoptio-asiaan. Koska muuten tiedon saanti on aika ”teoreettista”, tarkoitan luetaan kirjoja/lehtiä ja sosiaalihenkilö kertoo aikaisemmista prosesseista. Ehkä adoptioprosessin koulutus on liian ”oppikirjamaista”. Vastaajan kokemuksesta voi huomata kuinka tärkeää vertaisuus on adoptioprosessin edetessä. Konkreettinen vierailu toisessa adoptioperheessä voikin antaa paljon enemmän kuin lehtien ja kirjojen lukeminen.

Positiivisia kokemuksia oli saatu myös adoptiojärjestöjen toiminnasta. Yhden vastaajan kertomus: ”Molemmat vanhemmat ovat täysin tasa-arvoisia, kun asiota käsitellään prosessin aikana. Näin ainakin oli molemmissa prosesseissa Pelan osalta. Isä on yhtä tärkeä palanen kuin tuleva äitikin.” Pelastakaa lapset ry on pitänyt sekä äidin että isän roolia yhtä tärkeänä ja merkittävänä adoptioprosessin aikana. Tämä varmasti auttaa vanhempia kasvamaan tasavertaiseen vanhemmuuteen. Toisella vastaajalla oli myös positiivinen kokemus järjestöjen toiminnasta: ”Adoptiojärjestön tarjoama valmennuskurssi oli hyödyllinen.” Valmennuskurssi näyttää siis antaneen lisätukea vanhemmille selvitä adoptioon liittyvistä ongelmista ja edetä adoptioprosessista ammattilaisten sekä vertaistuen avulla.

Kyselyssä haluttiin kartoittaa myös isien kokemia haasteita adoptioprosessin aikana. Vastauksista usea liittyi adoptioneuvontaan ja siihen liittyvään sosiaalityöntekijän tekemään selvitykseen. Yksi vastaajista kertoi seuraavaa: ”Haasteena näin itse sen, miten tarkasti koko elämä syynätään ja miten osaa kuvata oman elämänsä siten, että sosiaalityöntekijä ymmärtää asian oikein. Joillekin miehille suomalainen perusjäyhyys ja sen avaaminen voi olla haaste, eli mies voisi olla hyvä isä, mutta sosiaalityöntekijä ei pääse jäyhyyden läpi ja mies arvioidaan huonoksi vain sen vuoksi, ettei osannut avautua vieraan silmissä.” Samantyyppisistä negatiivisista tuntemuksista jo lapsen saamisen jälkeen kertoi toinen vastaaja: ”Sosiaalityöntekijöiden käynnit eivät ole niitä mukavimpia ja heidän tenttaavat kysymyksensä! Meidät on testattu jo niin monesti sopiviksi vanhemmiksi, eikä biologisten lasten vanhempiakaan kukaan käy katso-massa tasaisin väliajoin... ”Sosiaalityöntekijöiden tekemä työ näyttäytyi isille vaikeana asiana, ja asioiden tarkka selvittäminen tuntui vastanneista rankalta kokemuksesta. Yksi vastaajista nosti esiin myös sosiaalityöntekijän esille nostaman isän roolin lapsen suojelijana ulkomaailmalta: ”Isänä olemiseen kiinnitti ainakin adoptiovalmennuksen aikana sosiaalityöntekijä enemmän huomiota kuin äidin rooliin esim. mahdollisissa rasistisissa kommentteissa muilta ihmisiltä yms.”



Haastavaksi vaiheeksi adoptioprosessissa koettiin myös lapsen saaminen perheeseen. Yksi vastaajista kuvailee kokemuksistaan: ”Mielestäni suurimmat haasteet liittyivät lapsen saamisen ensi päiviin. Lapsi voi olla täysin vieraan tuntuinen. Uskoisin, että tämä voi aiheuttaa myös miehille jonkinlaisia negatiivisia tunteita.” Myös adoptioprosessin loppuvaiheen nopea tempo ja todellisuuteen havahtuminen näkyi vastauksissa: ”Ainakin se, että kun lapsi tulee, niin kaikki tapahtuu nopeasti ja oikeasti. Ei siinä aina oppikirjat ja lehtijutut auta. Pitää vaan äitin kanssa yhdessä mennä lapsen kanssa eteenpäin. Mutta niin kai se on aina lapsiperheessä muutenkin. Suurimpia haasteita on oppia olemaan nopeasti kärsivällinen ja rauhallinen. Itse olen oppinut, että jos hermostuu, niin kaikki muuttuu vaan vaikeammaksi.”

Adoptioisyyteen liittyviä vaikeita tunteita haluttiin myös saada selvillä kyselyn avulla. Osa isistä vertasi adoptioisyyttä biologiseen isyyteen, jolloin ilmeni, että he eivät olleet tunteneet negatiivisia ajatuksia. Tämä tuli erityisen hyvin esille yhdestä vastauksesta: ”Eivät mitkään. Ulkoisista, luulin kokevani kiusaantumistilanteita ”äijäporukassa” lapsista puhuttaessa. Biologinen - adoptoitu vasta-astelma. Poppu ajatus.” Myös toisella vastaajalla oli samanlainen ajatus: ”En koe että adoptioisyydessä on mitään erilaisia tunteita verrattuna biologiseen isyyteen.” Adoptioisyyden ei siis koettu eroavan biologisesta isyydestä juurikaan, paitsi yhdessä vastauksessa, jossa pohdittiin seuraavaa: ”Adoptio-isyydessä joutuu / pääsee olemaan tiedostavampi niin oman perheen kuin ympäristön suhtautumisessa. Lapsen kanssa liikkua on väkisin enemmän esillä ja arvioinnin kohteena isyyden osalta (isänä olemisessa).”

Vastanneita isiä huolestutti myös omat kyvyt ja taidot olla lapselle läsnä ja tukea häntä vaikeissa tilanteissa. Omista tuntemuksistaan kertoi yksi vastaaja näin: ”Tunne siitä, että pystyykö olemaan tarpeeksi läsnä, tukemaan lasta kehityksessä. Tulevaisuuden osalta huolehtaa se, että pystyykö olemaan paikalla silloin kuin tarvitaan ”suojelemaan ” lasta pahoilta asioilta.” Myös väsyminen ja voimattomuus oli joillekin isille olleet vaikeita tunteita: ”Aluksi väsymyksen ja uuden yllättävän tilanteen tuoma stressin tunne olivat vaikeita. Edelleen väsymyksen tunteen käsittely on hankalaa, varsinkin väsymystilassa. Muuta mikä on välillä vaikeaa on voimattomuus, joka tulee, kun lapsi sairastaa vähän vakavammin ja kun et pysty auttamaan.”

Adoptioisyyden positiivisista tunteista lapsen saamiseen ja lapseen ylipäätään liittyviä vastauksia saatiin eniten. Vastaukset olivat lyhyitä ja ytimekkäitä, kuten: ”Nähdä lapseni ensimmäisen kerran”, ”Lapsen saaminen yleensä”, ”Ihanaa, kun on vihdoin oma lapsi!” Vastauksissa koettiin myös ylpeyttä omasta lapsesta ja hänen kehityksestään: ”Ylpeys lapsesta, odottavat sylit kotona, pyyteetön rakkaus.”, ”Suurin osa tunteista on positiivisia. Kaikki se lapsen tuoma nauru, iloisuus ja sen näkeminen, miten lapsi kasvaa ja kehittyy. Siinä näkee, miten annettu rakkaus tulee takaisin vähintään tuplana. Oikeastaan asiaa ei voi sanoin kuvata, vaan vain omakohtainen kokemus tekee siitä sen.”

Luottamussuhteen syntyminen ja hyvän vuorovaikutussuhteen luominen lapseen nostettiin myös tärkeiksi positiivisiksi kokemuksiksi: ”Ainakin se että lapsi oppii luottamaan sinuun 100 %:sti. Vaikka se joskus vastustaakin/asiat ei mene niin kuin pitäisi. Niin tosi paikan tullen lapsi kyllä sinuun luottaa. Silloin tuntee ainakin sellaisissa ”suurissa” asioissa onnistuneensa. Ja ainakin se, että kun itse tästä maailmasta lähteen, niin joku jää jälkeen, ja sinua oikeasti muistelee. Eli tällaisia elämän perusajatuksia”, ”Lapsi on vienyt sydämen mennessään. Tuntuu parhaalta kun on saanut luotua ihanan vuorovaikutussuhteen pienokaiseen.” Yhdelle vastaajista oli tärkeää myös, että oli pystynyt tarjoamaan lapselle turvallisen kodin: ”Ilo siitä, että pystyy tarjoamaan lapselle mahdollisuuden kehittyä ja huomaa kehitystä todella tapahtuneen. Päivittäiset hauskat tilanteet ja kommentit lapsen suusta.” Kiitosta ja positiivista palautetta antoi yksi vastaajista myös koko adoptioprosessista: ”Koko prosessi on mieletön kokemus kaikkien adoptioon liittyvineen käänteineen”.

Lähes puolet vastaajista oli ollut Adoptioperheet ry:n jäsenenä vain 1 - 3 vuotta, ja loput vastaajista 4 - 6 vuotta tai yli 6 vuotta. Vastaajien joukossa oli myös yksi vastaaja, joka ei ollut Adoptioperheet ry:n jäsen. Valtaosa isistä seurasi järjestön verkko- ja lehti julkaisuja satunnaisesti ja muutama vastaaja joko ei koskaan tai vain muutaman kerran vuodessa. Järjestön vertaistuki toimintaan ja tapahtumiin osallistuneista isistä suurin osa kävi näissä vain satunnaisesti tai ei koskaan, ja loput vastaajista kävivät 2 - 4 kertaa vuodessa. Vain yksi kyselyyn vastanneista isistä oli toiminut Adoptioperheet ry:n vapaaehtoisena esimerkiksi vertaistukiryhmässä vastuullisena. Yksi isistä ilmoitti kuitenkin halunsa mahdollisesti toimia vapaaehtoisena.

Suurin osa vastaajista ei osannut sanoa tai oli osittain sitä mieltä, että Adoptioperheet ry:n tiedottaminen on riittävää ja selkeää. Muutama vastaaja oli vain täysin samaa mieltä, että tiedottaminen toimii hyvin. Yli puolet isistä ei osannut sanoa, otetaanko miehet huomioon hyvin tiedottamisessa ja yksi kolmasosa oli osittain eri mieltä. Yli puolet vastaajista oli osittain samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että isät ovat tervetulleita osallistumaan vertaistukitoimintaan. Loput eivät osanneet sanoa tai olivat osittain erimieltä.

Lähes kaikki vastaajista olivat täysin erimieltä tai osittain eri mieltä siitä, että he ovat olleet aktiivisia järjestön vertaistuki toiminnassa. Vain muutama vastaaja oli osittain sitä mieltä, että oli ollut aktiivisesti mukana vertaistukitoiminnassa. Puolet vastaajista ei osannut sanoa, järjestetäänkö vertaistukea riittävästi ja loput olivat osittain samaa mieltä ja osittain eri mieltä. Puolet vastaajista ei myöskään osannut sanoa, järjestetäänkö vertaistukea riittävän lähellä omaa asuinpaikkaa, ja yksi kolmasosa oli osittain tai täysin samaa mieltä. Muutama vastaaja oli täysin eri mieltä siitä, että vertaistukea järjestettäisiin riittävän lähellä omaa asuinpaikkaa. Valtaosa vastaajista ei osannut sanoa tai oli osittain sama mieltä siitä, että vertaistukitoiminnasta oli ollut merkittävää hyötyä.

Hankkeemme kannalta tärkeimmät kysymykset kyselyssä koskivat Adoptioperheet ry:n toimintaa ja sitä, mikä siihen saa osallistumaan sekä miten sitä voisi parantaa. Vastanneet kertoivat toiminnassa parasta olevan vertaistuen ja tiedon saamisen. Vertaistukeen liittyviä vastauksia: ”Vertaistuki, kaikki tieto adoptioon liittyen on tervetullutta”, ”Perheenä osallistuminen toimintaan. Yhtenä syynä on vertaisverkon luominen niin vanhemmille kuin lapselle toimintaan osallistumisen kautta”, ” Paikkakunnallamme toimii mukava ja tiivis ryhmä. Ryhmä on perustettu adoptiolapsemme syntymämaan perheitä varten.” Vertaisuus koettiin lähes tärkeimmäksi syyksi osallistua järjestön toimintaan. Vertaistuesta saatu hyöty ilmeni kokemusten jakamisena ja tiedon vaihtona: ”Hyödyllistä tietoa. Ihmisten kokemuksia omista prosesseista”, ”Tietoa adoptioon liittyvistä asioista ja asuinpaikkakuntamme omasta ryhmästä vertaistukea ja hyviä ihmissuhteita.”

Järjestön jäsenlehti sai myös vastauksissa paljon positiivista kommenttia ja sitä pidettiin myös hyvänä syynä olla Adoptioperheet ry:n jäsenenä: ”Lehti on pääasiassa. Aiheeseen liittyvien ajankohtaisasioiden seuranta.” Monet vastaajat eivät olleet osallistuneet Adoptioperheet ry:n varsinaiseen toimintaan ollenkaan, mikä näkyi vastauksissa: ”Ei mikään. Seuraan nettiäänne ja lehteänne”, ”En ole osallistunut.” Osa vastaajista kertoi osallistumisen toimintaa olevan vaikeaa, sillä toimintaa ei järjestetty tarpeeksi lähellä tai siihen osallistumiseen ei koetta olevan aikaa: ”Ei mikään, koska toimintaa ei ole omalla paikkakunnallani”, ” Käyn töissä ja vapaa-aikana olen paljon perheen kanssa. Lähes aina. En jaksa oikein, jaksa/ehti osallistua toimintaan. Varmaan monella muullakin on sama juttu. Tiedän kyllä, että olisi hyvä osallistua.”

Parhaat muistot järjestön toiminnasta liittyivät myös vertaistukeen. Vertaistuen merkitys ja siihen liittyviä ajatuksia kuvaa hyvin yhden vastaajan kommentti: ” Sitä kautta on tutustunut toisiin adoptioperheisiin, joiden kanssa on helppo keskustella normaalisti, koska he eivät ole liian kiinnostuneita siitä, miksi ja miten perheeseemme on tullut adoptiolapsi. He eivät myöskään tarkoita ilmauksella ”oma lapsi” pelkäästään biologista lasta eivätkä kysy, ”ettekö saaneet omia lapsia”. Sanasto ”neekeri” ”musta” yms. eivät kuulu heidän sanastoonsa eivätkä he myöskään yritä kovasti olla mieliksi puhumalla ”korrektisti” vaikka haluaisivat sanoa jotain muuta mitä eivät uskalla sanoa. Ts. toiset ulkomailta adoptoineet ymmärtävät adoptioperheen tilanetta niin hyvin, että heidän seurassaan on helppo rentoutua ainakin jos puhutaan perheasioista.”

Kyselyn tärkein tehtävä hankkeen tulevien tapahtumien suunnittelun kannalta oli saada tietoa siitä, millaista toimintaa isät toivoisivat. Vastauksissa eniten esille tulivat kaksi erilaista toimintamuotoa. Toiset isät halusivat toimintaa jossa lapset olisivat mukana, lyhyt vastaus kuuluikin: ”Isä/lapsi tapahtumia”. Yksi vastaajista kertoi isien olevan yleensä toiminnan suhteen

passiivisia, mutta toivoi kuitenkin tähän tulevan muutosta: ”Isit ovat tunnetusti seinäkukkasiina... Kuten tämäkin kysely, se tuli vaimon kautta minulle. \* Voisin ehdottaa isä-lapsi tapauksia esim. keilahallissa, kesällä petankin merkeissä puistossa. Luulen sen antavan isille paljon enemmän kuin olemassa olevat...”

Muut isät toivoivat toimintaa johon osallistuisi pelkästään isät: ”Toisten isien tapaaminen. Meillä tämä tosin toteutuu paikallisen ryhmän kautta. Mutta tämän mahdollisuuden säilyminen.” Yksi vastaajista nosti kuitenkin isille suunnattuun toimintaan liittyvän haasteen: ”Ehkä sellainen ”isien oma ilta” - voisi olla hyvä ajatus. Mutta ehkä isät eivät viitsisi sinne tulla. Uskon että äitien kuullen miehet eivät puhu niistä syvimmistä tunteistaan avoimesti. Miesten on vaan helpompi puhua vaikeat asiat toisilleen, kun naisia ei ole kuulemassa. Näin se vaan on. Olisi varmaan hyvä, jos kaikki sosiaalityöntekijät, eivät olisi naisia. Perusteluna vähän samat asiat, kuin tuossa aikaisemmin mainitsin.” Yhdelle isällä toiminnan ei välttämättä täytynyt olla vertaistukimuotoista: ”Hyviä luennoitsijoita/ koulutuksia koskien adoptoidun lasten haasteita.” Valitettavan moni jätti vastaamatta kysymykseen. Tämä voi johtua siitä, etteivät kaikki vastaajat olleet osallistuneet aiemmin vertaistoimintaa, jonka vuoksi he eivät myöskään osanneet kuvailla, millaista sen toivoisi olevan.

Alkukartoituksen avulla saimme tietoa adoptioisien subjektiivisista kokemuksista adoptioprosessin eri vaiheissa sekä kommentteja Adoptioerheet ry:n toiminnasta. Olikin tärkeää hahmottaa adoptioprosessia isän näkökulmasta. Saamiemme tietojen avulla pystyimme aloittamaan hankkeen muiden osien suunnittelun. Tärkeiksi teemoiksi hankkeen muihin osioihin poimimme kyselystä nousseita pääajatuksia adoptioprosessista, adoptioisyydestä sekä vertaistukitoiminnasta. Kyselyä hyödynnettiin myös kirjoittamaamme artikkeliin ”Adoptio isät mukaan toimintaan”, joka tuli Adoptioerheet ry:n jäsenlehteen. Kyselyn vastauksista tehtiin myös diagrammi-kuviot joiden avulla vastauksia oli helpompi käsitellä (liite 3).

## 7.2 Vertaistukitapahtumat

Järjestimme kevään aikana isille suunnattua vertaistukea kolmessa eri vertaistukitapahtumassa. Ensimmäinen vertaistukitapahtuma järjestettiin Lohjalla, jossa meidän tehtävänä oli pitää isille ja lapsille yhteinen leikki- ja pelituokio. Toinen vertaistukitapahtuma oli meidän täysin itse järjestämä Isäbilis, ja se pidettiin Helsingissä. Tarkoituksena oli järjestää isille mielekkään aktiviteetin kautta vertaistukitapahtuma, jossa biljardin pelaamisen lisäksi keskustellaan adoptioaiheista. Kolmas vertaistukitapahtuma järjestettiin Tampereella, jossa osuutenamme oli pitää adoptioisille keskustelutuokio adoptioaiheisiin liittyen.

Päämenetelmänä tapahtumissa käytimme ryhmäkeskustelua. Ryhmähaastattelun sijaan keskustelussa keskustelun vetäjä ei ole tärkeässä roolissa. Hänen tehtävänä on ainoastaan esi-

tellä keskustelun aiheet ja pitää keskustelu aisoissa sekä tarpeen vaatiessa esittää jatkokysymyksiä. Keskustelussa ei myöskään pyritä löytämään tiettyjä vastauksia, ja esitetyt aiheet ovat tulkinnanvaraisia. Ryhmäkeskustelun hyviä puolia ovat laadukkaan aineiston hankkiminen lyhyessä ajassa sekä joustava haastattelutapa. Menetelmän heikkouksia ovat puolestaan määrällisen aineiston puute sekä saadun aineiston mahdollinen epäpätevyys ryhmätilanteen vaikutuksen takia. Keskustelun tulokset voivat olla myös riippuvaisia ryhmäkeskustelun vetäjän taidoista ja keskustelun rakenteesta. (Parviainen 2005, 1.)

Ryhmäkeskusteluissa hyödynsimme löyhästi ”Learning cafe” (oppimiskahvila) -menetelmää. Menetelmässä osallistujat jaetaan pienehköihin ryhmiin, joissa heille esitellään paperilla keskustelun aiheita. Mikäli osanottajia on vähän, pidetään heidät yhdessä ryhmässä. Tarkoituksena keskusteluilla on löytää yhteisiä teemoja, jotka ovat puolestaan hyödyllisiä hankkeemme tavoitteiden kannalta. Isät voivat kommentoida toisiaan ja jatkaa toistensa lauseita. Tärkeintä on löytää aitoja tunteita ja kannanottoja, jotka keskustelun edetessä saavat muilta uusia näkökulmia. (Learning cafe eli oppimiskahvila 2012.)

#### 7.2.1 Vertaistukitapahtuma Lohjalla

Vertaistukitapahtuma Lohjalla 3.3. (kuva 1, kuva 2) oli ensimmäinen hankkeemme vertaistukitapahtumista. Kyseessä oli adoptioperheille järjestetty tilaisuus, jossa vanhemmat voivat keskustella vanhemmuuteen ja muuhun adoptioon liittyvistä asioista. Vertaistukiryhmä kokoontuu kuukausittain samoissa tiloissa ryhmänohjaajan johdolla. Ryhmänohjaaja toimii tehtävänsään vapaaehtoisena. Tapahtuma oli luonteeltaan vapaamuotoinen, eikä se sisältänyt mitään tiettyä kaavaa. Perheiden lapset olivat myös tilaisuudessa mukana, ja he pääsivät leikkimään keskenään aikuisten keskustellessa kahvipöydän ääressä. Kaikki tapahtumaan osallistuneet lapset olivat leikki-ikäisiä eli heidän ikänsä 3-6 vuotta.

Leikki-ikäisellä yleisesti tarkoitetaan 3-6-vuotiasta lasta. Leikki-ikässä lapsi on vaiheessa, jossa hänen mielikuvitus on kehittynyt huomattavasti, ja hän pystyy käyttämään eleitä ja puhetta ilmaistakseen tunteitaan sekä kuvaillakseen tapahtumia. Leikki on myös tärkeää lapsen motoriikan ja tasapainon kehittämisessä. Isille on hyvin tyypillistä lasten kanssa toimiessa fyysinen läsnäolo ja leikki; isä pystyy konkreettisesti olemaan tekemisissä lapsensa kanssa, kannustaen häntä oppimaan, ottamaan riskejä sekä kokeilemaan omia rajojaan. (Karling 2008, ks. Halme 2009, 29-30.) Vaikka leikki ei olekaan ainut osa isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta eikä se kerro kaikkea suhteen laadusta, on siitä hyötyä sekä lapselle että isälle. Mitä enemmän isä on lapsen kanssa vuorovaikutuksessa, sitä enemmän sillä on positiivisia vaikutuksia isän itseluottamukseen ja kykyyn tukea lasta emotionaalisesti. (Aldous ym. 1998, ks. Halme 2009, 31.)

Ryhmämme roolina tapahtumassa oli järjestää isä-lapsi-tuokio, jossa isät pääsevät viettämään laatu-aikaa lastensa kanssa. Tuokion järjestämisen tarkoituksena oli myös luoda uusia mahdollisuuksia vain isille suunnattuun vertaistukeen. Tavoitteena oli lisätä isien tietoja vertaistuesta sekä aktivoida heitä osallistumaan entistä enemmän vertaistukeen. Tapahtuman tavoitteena oli myös kerätä tietoa isien käsityksistä vertaistuesta ja adoptiovanhemmuudesta.

Aikaa järjestämällemme isä-lapsi-tuokiolle oli varattu noin tunti. Teimme tuokiosta myös mainoksen, jonka vertaistukiryhmän vetäjä välitti tapahtuman mainoksen yhteydessä adoptioperheille sähköpostitse. (liite 6) Toiminnan suunnittelussa meidän tuli ottaa huomioon ajankäyttö, lasten ikä sekä määrä. Alustavan tietojen mukaan isiä ja lapsia oli paikalle saapumassa muutamasta aina pariinkymmeneen saakka. Lapsien iäksi oli arvioitu 3-6 vuotta. Suunnitelimme yhteensä neljä toisistaan eroavaa rastia, joista isä ja lapsi suorittaisivat kaksi yhdessä ja kaksi erikseen.

Ensimmäisessä rastissa käytimme lapsille suunnattua Konkaronkka-lautapeliä, joka keskittyy lapsen kehonhallintaan ja tunteiden läpikäymiseen. Työmme tavoitteiden kannalta rajasimme pelin pelaamisen ainoastaan kehonhallintaan. Tarkoituksena oli antaa lapsille helppoja oman kehon hallintaan liittyviä tehtäviä, jossa isä voi kannustaa ja tarpeen tullen auttaa lastaan. Toinen rasti oli luonteeltaan niin ikään toiminnallinen. Lapsille oli rakennettu narusta rata, jota pitkin heidän tuli kulkea silmät kiinni. Isän tehtävänä oli rohkaista ja ohjata lastaan oikeaan suuntaan ja kohti maalia. Toinen osa rastia oli lapsen ja isän yhteinen pulmanratkaisutehtävä, jossa tarkoituksena oli koota tietystä määrästä kukkaruukkuja mahdollisimman korkea torni. Tarkoituksena oli saada isät kommunikoimaan ja toimimaan yhdessä lastensa kanssa.

Kolmas rasti oli piirtämistehtävä, jossa lasten tuli piirtää kuva isästään. Tarkoituksena oli antaa lapselle mahdollisuus kertoa piirtäen oma mielikuvansa isästä, ja samalla antaa isille tilaisuus osallistua itsenäisesti neljännen rastin suorittamiseen. Neljäs ja viimeinen rasti oli ainoastaan isille suunnattu. Sen tarkoituksena oli kysyä kirjallisesti isiltä mietteitä ja heränneitä ajatuksia suunnittelemiimme väitteisiin ja kysymyksiin. Lausahduksia oli yhteensä viisi: ”Tuntuuko isyys jalkapohjissa saakka?”, ”läsnäolo on isyyden tärkein työkalu”, ”vertaistuki vastaa loistavasti tarpeisiini”, ”vertaistuki on kuin vapaapäivä erilaisuudesta”, sekä ”vertaistuen ydin on kokemustieto, jota ei voi saada asiantuntijoilta tai kirjoista”. Johdattelevien ja hieman provosoivien väitteiden tarkoituksena oli herättää isissä rehellisiä mielipiteitä ja ajatuksia kyseisiin aiheisiin.

Toimintamme arvioinniksi ja vertaistukeen liittyviä toiveita varten oli tapahtumaa varten laadittu myös palautelomake (liite 8). Palautelomake oli jaettu neljään kysymykseen: ”Vastasiko tämänpäiväinen vertaistukitapahtuma odotuksiasi? Miksi?”, ”Mikä tämänpäiväisessä tapahtu-

massa oli mielestäsi onnistunutta?”, Miten vertaistukitoimintaa voitaisiin mielestäsi kehittää?” ja ”Onko pelkästään miehille suunnatulle vertaistuelle mielestäsi tarvetta? Perustele.”

Lohjan vertaistukitapahtumaan saapui yhteensä seitsemän perhettä. Isä-lapsi-tuokion osanot-tajamäärä oli siis seitsemän isää ja seitsemän lasta. Lapsista kuusi oli tyttöjä ja yksi poika. Kuusi lapsista oli adoptoitu Etelä-Afrikasta ja yksi Etiopiasta. Vaikka lähes kaikki lapset olivat syntyperältään eteläafrikkalaisia, oli se sattumaa, eikä kyseessä ollut maatapaaminen. Tuokio aloitimme itsemme esittelyllä sekä alkupiirillä, jonka ideana oli nimileikin kautta keventää tunnelmaa ennen itse tuokion alkamista. Koska osallistujia oli epätasainen määrä suhteessa rasteihin, jouduimme jakamaan isät ja lapset samanaikaisesti eri rasteille. Päätimme kysyä, kuka haluaa aloittaa miltäkin rastilta, koska huomasimme osan lapsista olevan hyvin arkoja. Tällöin saimme jokaiselle rastille lapsia ja isiä heti alusta alkaen.

Konkkaronkka-peliä pelattiin kerrallaan neljän lapsen ja isän kanssa. Alkujännittyneisyyden jälkeen lapset uskaltautuivat kunnolla pelaamaan peliä, ja osa halusi pelata useampaankin kertaan. Isät toimivat lastensa tukena, sekä motivoivat ja auttoivat lapsiaan saamaan tehtä-vät tehdyiksi. Toiminnalliset rastit sujuivat iloisesti lapsien ja isien välillä. Lapset suorittivat hymyssä suin rasteja ja isät pääsivät sivusta seuraamaan ja iloitsemaan lastensa onnistumisista. Piirtäminen oli lapsille mieleistä tekemistä ja jokainen sai piirrettyä vähintään yhden ku-van isästään.

Ajan käytön suhteen tuokio sujui hyvin, eikä yhdenkään lapsen tai isän tarvinnut seisoa toi-mettomana paikallaan. Isät nauttivat tilanteesta, kun lapset saivat leikkiä keskenään ja tutus-tua toisiinsa. Isät pystyivät tällöin myös hieman keskustelemaan keskenään. Viimeisenä rasti-na isät paneutuivat meidän laatimiin väittämiin. Muutama isä oli hyvin motivoitunut mielipi-teiden kirjoittamiseen ja laati pitkiä vastauksia ja käytti siihen kaiken mahdollisen ajan. Kaikki isät eivät kuitenkaan pitäneet kirjallista osuutta kovinkaan mielekkäänä. Joidenkin olemuksesta aisti välinpitämättömyyden aiheita kohtaan, kun taas osa ei kokenut oman mieli-piteen ilmaisua merkitykselliseksi. Tehtävään liittyvään mielenkiinnon puutteeseen vaikutti myös rastin ajoitus; lapset alkoivat olla kärsimättömiä ja heidän mielenkiintonsa oli enemmän äideissä ja näiden valmistamissa herkuissa kuin leikkimisessä. Isä-lapsi-tuokio oli tarkoitus päättää loppupiiriin. Sitä ei voitu kuitenkaan toteuttaa aikataulullisista syistä, ja koska lapset poistuivat tapahtumapaikalta rastit suoritettuaan. Isiä varten oli lopuksi varattu vielä palaute-lomake. Me teimme kuitenkin päätöksen jättää lomakkeen kokonaan jakamatta; palautelo-makkeen täyttäminen ei ollut mahdollista lasten ollessa hyvin levottomia, jolloin myöskään isät eivät enää pystyneet keskittymään. Kun isät olivat suorittaneet viimeisen rastin, oli tuo-kio päättynyt.

Isä-lapsi-tuokion järjestämisen tarkoituksena oli tarjota uusia aktiviteetteja adoptioisille. Tapahtumaa varten asettamamme tavoitteet eivät olleet lähtökohtaisesti tutkimuksellisia. Tavoitteena oli luoda mielekästä tekemistä isille ja lapsille sekä aktivoida isiä vertaistukitoiminnassa. Näiden tavoitteiden koimme onnistuneen hyvin. Isät ja lapset kertoivat nauttineensa tapahtumasta, ja kaikki isät poistuvatkin paikalta tyytyväisinä. Osa isistä kertoi myös toivovansa jatkossa lisää samankaltaista toimintaa. Tuokion jälkeen kävi myös ilmi, että adoptioisiiä oli paikalle saapunut enemmän kuin vuoteen.

Toteutuksen osa-alueet toimivat kaiken kaikkiaan kohtuullisesti. Yksi ongelmista liittyi Konkaronka-peliin, jonka tehtävät osoittautuivat joillekin lapsille liian haasteellisiksi. Kaikkein pienimmät lapset eivät kyenneet seuraamaan peliä, jolloin heiltä ei onnistunut pelin sisältämien tehtävien toteuttaminen. Isät joutuivat tällöin auttamaan lastaan kaikissa liikkeissä ja toiminnoissa, mikä sai isän olon hieman vaivautuneeksi muiden katseiden alla. Tämän takia kaikkien lasten ja isien osallisuus ei noussut haluamallemme tasolle. Tarkoituksena oli pelaamalla saada isät kommunikoimaan ja luomaan vaivaton ja luotettava suhde lapsiinsa. Halusimme myös isien saavan onnistumisen kokemuksia auttaessaan lapsiaan suoriutumaan tehtävästä.

Toinen ongelma liittyi rastiin, jossa isille oli esitetty väittämiä vertaistuesta ja adoptiovanhemmuudesta. Osa näistä lauseista oli joillekin liian epäselviä, eivätkä ne näin ollen palvelleet parhaalla mahdollisella tavalla tehtävän tarkoitusta. Tarkoituksena oli tehtävän olettamusten ja kysymysten aiheiden avulla saavuttaa tietoa, joka palvelee hankeemme tavoitteita ja tutkimuskysymyksiä. Yksi isä kertoi muun muassa, ettei voinut vastata useaan väittämään, sillä hän ei tiennyt, mitä sana ”vertaistuki” tarkoittaa. Tämä auttoi meitä suhteuttamaan adoptioisyyden roolia ja asemaa suhteessa biologiseen isyyteen. Kyseinen isän kommentti oli osana todistamassa meille sitä, että adoptioisyys ei välttämättä ole biologista isyyttä monimutkaisempaa, eikä se vaadi enempää ammatillista tietämystä tai edellytä muutenkaan isyyden teoriaan perehtymistä. Suurin osa isien antamista vastauksista ja mietteistä olivat kuitenkin hyvin mielenkiintoisia ja hankeemme tavoitteisiin nähden tärkeitä ja hyödyllisiä.

Isä-lapsi-tuokio pyrki vastamaan hankeemme tavoitteisiin keräämällä tietoa, jonka pohjalta Adoptioerheet ry:n toimintaa voitaisiin kehittää enemmän isille suunnatuksi. Saimmekin hyödyllistä tietoa kuullessamme, että erityisesti isien ja lasten keskinäiset hetket ovat mielekkäitä ja tärkeitä, ja niitä pitäisi ehdottomasti järjestää lisää. Isyyden roolin tarkasteluun pyrimme saamaan vastauksia isille esitettyjen kysymysten ja olettamusten avulla. Kysymyksen ”Tuntuuko isyys jalkapohjissa saakka?” ja olettamuksen ”läsnäolo on isyyden tärkein työkalu” avulla saimme erittäin mielenkiintoisia näkemyksiä adoptioisyydestä ja -vanhemmuudesta. Osa isistä kertoi elämän muuttuneen rajusti sen jälkeen, kuin heistä tuli isiä. Yksi isä kertoi isyyden tuntuvan koko kehossa, mutta sydämessä eniten. Toinen isä kommentoi tuntojaan



tullessaan isäksi seuraavasti: ”Hyvästi boheemi elämäntyyli, tervetuloa säännöllinen päivärytmi”. Läsnaolo koettiin pääosin esittämämme väittämän mukaan isyyden tärkeimmäksi työkaluksi. Se miellettiin muun muassa lapsen turvallisuuden tunteen mahdollistajaksi sekä isän ja lapsen välisen suhteen laadun määrittäjäksi. Yksi isä kertoi läsnäolon ollessa tärkeä työkalu, mutta rakkauden olevan vielä tärkeämpää.

Yksi hankkeemme tavoitteista on myös vertaistukitoiminnan kehittäminen adoptioisiä paremmin tukeväksi ja helpommin lähestyttäväksi. Kysimme isiltä mielipiteitä väitteeseen: ”vertaistuki on kuin vapaapäivä erilaisuudesta”. Isät kokivatkin poikkeuksetta vertaistuen hyödylliseksi. Vertaistuen koettiin vastaavan kysymyksiin, joita ei normaalisti viitsi edes kysyä. Erilaisuus miellettiinkin vertaistuen mukavuuden ja vapaamuotoisuuden takia usein hyvin tavalliseksi. Osa vastaajista oli myös sitä mieltä, että arki adoptiovanhempana ei ole sen erilaisempaa kuin biologisena vanhempanakaan, eivätkä he koe sen takia olevansa erilaisia perheitä kuin muut. Esitimme isille myös oletuksen, jonka mukaan vertaistuen ydin on kokemustieto, jota ei saa asiantuntijoilta tai opi kirjoista. Kaikki isät olivat sitä mieltä, että vertaistukea ei voi korvata muilla keinoin. Erityisesti omien kokemusten peilaamista muiden kokemuksia vasten pidettiin tärkeänä. Asiantuntijoiden tutkimuksellinen tausta koettiin myös hyödyllisenä, jonka pohjalta on hyvä rakentaa omia kokemuksia. Viimeinen vertaistukeen liittyvä väittämä oli: ”vertaistuki vastaa loistavasti tarpeisiini”. Tällä pyrimme eritoten saamaan ristiriitaisia näkemyksiä isien omista kokemuksista vertaistuen parissa. Osa koki vertaistukitapahtumat mukavina ja vapaamuotoisina, eikä minkäänlaista muutosta koettu tarpeellisenä. Vertaistuki koettiin myös erittäin tärkeänä ja voimia antavana mahdollisuutena. Toisaalta vertaistuen tarpeellisuuden katsottiin olevan kuitenkin yksilökohtaista. Yhden isän suusta: ”Sen vaikutus riippuu hyvin paljon vertaistukiryhmien sisäisestä rakenteesta ja elämäntilanteiden eroista ja vaiheista. Kun vertaistuki natsaa, ei sille ole vertaa”.

Palautteen pois jättämisen seurauksena jäimme saamatta konkreettisia vastauksia kysymyksiin: ”vastasiko tämänpäiväinen vertaistukitapahtuma odotuksiasi?” ja ”miten vertaistukitoimintaa voitaisiin mielestäsi kehittää?”. Toisaalta kysymyksiin: ”mikä tämänpäiväisessä tapahtumassa oli mielestäsi onnistunutta?” ja ”onko pelkästään miehille suunnatulle vertaistuelle mielestäsi tarvetta?”, saimme vastauksia tuokion aikana ja isien antamassa suullisessa palautteessa. Isät kokivat lasten kanssa touhuamisen mielekkäänä ja leikit olivat selvästi kehittämässä isien ja lasten välistä vuorovaikutussuhdetta. Isien lisäksi myös osa äideistä sanoi olevansa innoissaan varta vasten isille suunnatusta vertaistuesta, ja toivoivatkin sitä järjestettävän jatkossa lisää. Isien innon ja mielenkiinnon heitä varten suunnattuun toimintaan aisti myös heidän olemuksestaan ja aktiivisesta osallistumisesta järjestämäämme toimintaan.

Jatkossa meidän tuli Lohjan vertaistukitapahtuman pohjalta keskittyä enemmän hankkeemme tiedonhankinnallisiin osa-alueisiin. Seuraavissa vertaistukitapahtumissa isille esitettävien olet-

tamusten ja kysymysten täytyi olla entistä selkeämpiä. Vaikka hankkeemme tavoitteet on ammatillisten kriteereiden pohjalta muodostettu, olivat tavoitteemme edellyttämät toiminnot tuotava esille niin, että ne ovat helppoja ja vaivattomia isien ottaa vastaan. Kysymyksiä tuli jatkossa myös kohdentaa aiheisiin, jotka ovat Lohjan vertaistukitapahtuman pohjalta mielenkiintoisia, ristiriitaisia tai muuten hankkeemme tavoitteisiin nähden hyödyllisiä. Vakuuttevien ja entuudestaan itsestään selvien kysymysten sijaan tuli hyödyntää aiheita, jotka ovat tulkinnanvaraisia, keskustelua herättäviä ja jossain määrin provosoivia. Tätä kautta voimme saavuttaa todellista, isän sisimmästä kumpuavaa kokemustietoa. Itsestään selvien olettamusten vaarana oli ohjata isä vastaanamaan haluamallamme tavalla. Ongelmana oli myös se, että isät saattoivat kokea tällöin vastausten olevan itsestään selviä, jolloin ehkä joitain hankkeeseemme nähden mielenkiintoista jääkin sanomatta. Myöskään liian yksinkertaiset väitteet eivät välttämättä herätä isien mielenkiintoa pohtimaan aiheita syvällisesti. Tiedonhankinnan kohdentamisen ohella tulimme sitä jatkossa laajentamaan myös isien ryhmäkeskusteluihin sekä yksilöhaastatteluihin, jotka olivat tärkeimpiä hankkeemme tutkimuksellisessa osassa.

### 7.2.2 Vertaistukitapahtuma Helsingissä

Isäbilis (kuva 3, kuva 4) oli hankkeemme toinen vertaistukitapahtuma adoptioisille, joka järjestettiin Helsingin Ritz-biljardisalilla sunnuntaina 17.3. Lohjan isä-lapsi-tuokion sijaan Isäbilis oli meidän järjestämämme tapahtuma alusta loppuun. Tapahtuman tarkoitus oli kerätä adoptioisat yhteen ja tarjota heille vertaistuen ohessa mielekästä tekemistä. Aktiviteetiksi valitsimme biljardin pelaamisen, jonka koimme rennoksi ja viihdyttäväksi toiminnaksi, vaikka kanssapelaajat olisivatkin tuntemattomia. Tapahtumaa suunniteltaessamme meidän tuli miettiä, mikä on toteutettavan vertaistuen motiivi. Yleisiä vertaistuen motiiveja ovat auttamisen halu ja tekemisen kaipuu. Isäbiliksessä yhdistyivät nämä molemmat. Vertaistukiryhmillä on usein myös erilaisia tarkoituksia, ja tässä tapauksessa voimmekin puhua aktiviteetti- ja yhdessäoloryhmästä vertaistuen sisältäessä sekä aktiviteetin että yhteisen keskustelutuokion. (Holm, Huuskonen, Jyrkämä, Karnell, Laimio, Lehtinen, Myllymä & Vahtivaara 2010, 18.) Biljardin pelaamisen tarkoituksena ei kuitenkaan ollut vain saada isät samaan tilaan pelaamaan, vaan keventää tunnelmaa ja johdattaa isät mielekkään tekemisen avulla keskustelemaan adoptioaiheista. Idea kyseiseen ratkaisuun rakentui yhdessä meidän ja työelämäohjaajamme kanssa.

Tiedonkeruusta puolestaan vastasi keskusteluosio, jossa isät pääsivät jakamaan tuntojaan ja mielipiteitään heille esitetyistä väittämistä. Väittämät olivat lähes samoja, joita käytimme Lohjan vertaistukitapahtumassa. Valitsimme mukaan ne väittämät, jotka Lohjan tapahtuman perusteella koimme mielenkiintoisimmiksi ja hyödyllisimmiksi hankkeemme tavoitteisiin nähden. Samat väittämät helpottaisivat myös vastausten analysointia ja vertaamista tapahtumien välillä. Väittämät olivat: ”vertaistuki on kuin vapaapäivä erilaisuudesta”, ”vertaistuen ydin on

kokemustieto, jota ei saada ammattilaisilta tai kirjoista”, ”läsnäolo on isyyden tärkein työkalu”, vertaistuki vastaa tarpeisiini loistavasti” ja ”adoptioisyys ei vaadi enempää tukea kuin biologinen isyys”. Väittämät esitimme paperilla yhteisesti kaikille isille, minkä jälkeen he pystyivät keskustelemaan tai kertomaan mietteitään aiheesta. Avoimella keskustelulla pyrimme saamaan aitoja ja hankkeellemme hyödyllisiä kommentteja, mutta myös mahdollistamaan isien keskustelun, jossa he voivat kysyä toisiltaan mieltä askarruttavia kysymyksiä ja jakaa omia kokemuksiaan. Keskustelun anti kirjattiin käsin paperille. Toisena tiedonkeruun osana oli kaikkia järjestämiämme vertaistukitapahtumia varten laadittu yhteinen palautekysely, jonka jakaisimme isille täytettäväksi tapahtuman lopussa. Kysymykset olivat samat kuin Lohjankin tapahtumaa varten suunnitellussa palautelomakkeessa: ”vastasiko tämänpäiväinen vertaistukitapahtuma odotuksiasi? miksi?”, ”mikä tämänpäiväisessä tapahtumassa oli mielestäsi onnistunutta?”, miten vertaistukitoimintaa voitaisiin mielestäsi kehittää?” ja ”onko pelkästään miehille suunnatulle vertaistuelle mielestäsi tarvetta? perustele.”

Idea järjestää Isäbilis Helsingissä tuli työelämäohjaajaltamme. Helsingissä on paljon Adoptioerheet ry:n jäseniä ja uskoimmekin tämän takia saavan paljon isiä paikalle. Teimme Isäbiliksestä mainoksen (liite 7), joka jaettiin yhdistyksen Facebook-sivuilla, minkä lisäksi työelämäohjaajamme mainosti tapahtumaa Adoptioerheet ry:n jäsenille sähköpostitse ja keräsi tällä tavalla osallistumisia tapahtumaan. Paikaksi valitsimme keskustan lähistöllä sijaitsevan Ritz-biljardisalin sen keskeisen sijainnin ja tunnettavuuden takia. Sunnuntain koimme puolestaan päiväksi, jolloin voimme saada mahdollisimman paljon ihmisiä mukaan. Varasimme biljardisalin kahdeksi tunniksi heti sen auettua, jotta saisimme rauhassa pelata ja keskustella. Tähän kahteen tuntiin sisältyi reilu tunti biljardin pelaamista ja noin 45 minuuttia keskustelua adoptioaiheista. Keskustelu käytiin biljardisalin aulassa, jossa tarjosimme osallistujille myös kahvit. Koimme biljardin helposti lähestyttäväksi lajiksi, josta monilla ihmisillä on joitain kokemuksia. Emme kuitenkaan voineet luottaa siihen, että jokainen osallistuja osaa pelata biljardia, joten päätimme pyytää mukaan Mikko Immosen veljeä, joka on kokenut biljardinpelaaja, opastamaan isiä lajin parissa. Tämän uskoimme herättävän lisää mielenkiintoa tapahtumaa kohden ja houkuttelemaan mukaan myös isät, jotka eivät ole varmoja omista pelitaidoistaan.

Isäbilis kohtasi vastoinkäymisiä reilu viikko ennen sen järjestämistä. Kuulimme työelämäohjaajaltamme, että tapahtumaan oli kyseisellä hetkellä osallistumassa vain yksi isä. Tiesimme, että mikäli osallistujia ei tule lisää, joudumme perumaan tapahtuman. Kuitenkin vain pari päivää ennen Isäbiliksen suunniteltua järjestämistä kuulimme, että osallistujia on tullut neljä lisää, ja pystyimme järjestämään tapahtuman.

Sunnuntaina 17.3. Ritz-biljardisalille saapui paikalle neljä adoptioisää. Se oli yksi vähemmän kuin tapahtumaan oli ilmoittautunut. Vaikka hankkeemme kannalta paikalle olisi ollut mukava

saada enemmän isiä, oli määrä sopiva biljardin pelaamiseen. Kaikki isät olivat innoissaan päästessään pelaamaan biljardia, varsinkin kun heitä oli neuvomassa kokenut pelaaja. Isät olivat hyvin iloisella ja humoristisella tuulella, ja keskustelivat toistensa kanssa hyvin aktiivisesti. Me sekä isät saimme pikaisen opin biljardin tekniikoihin, minkä jälkeen isät pääsivät pelaamaan vastakkain. Isät tunsivat olonsa hyvin vaivattomiksi ja pelit syntyivätkin nopeasti. Aika kului rattoisasti ammattilaisen vinkkejä kuunnellen ja muiden kanssa keskustellessa. Osa isistä keskusteli myös adoptioaiheista biljardia pelatessaan. Aika kului nopeasti ja isät olisivatkin mielellään vielä jatkaneet pelaamista. Toisaalta he olivat myös hyvin mielissään päästessään keskustelemaan kahvipöydän ääreen.

Neljän hengen ryhmä adoptioisia koostui hyvin erilaisista persoonista. Yksi oli entuudestaan hyvin aktiivinen yhdistystoiminnassa, kun taas toinen oli kovin hiljainen ja keskittyi enemmän kuuntelemaan. Koska tapahtumamme pääsi alkamaan hieman myöhässä, odottaessamme viimeisen ilmoittautuneen mahdollista saapumista, jäi meille hieman suunniteltua vähemmän aikaa keskustella adoptioaiheista. Kun isät olivat istuutuneet pöytään, pystyimme aloittamaan keskustelutuokion. Jokainen isä oli innoissaan kertomassa omia mietteitään kulloiseenkin aiheeseen ja jakamassa omia kokemuksiaan. Pyrimme pitämään keskustelun aikataulussa, jotta isät pääsisivät lähtemään siihen aikaan, kun tapahtuman on mainostettu loppuvan. Tapahtumaa varten varaamamme aika alkoi täytyä, kun meillä olisi ollut jäljellä vielä useita vääntämiä. Isät kuitenkin totesivat, että he mielellään jatkavat keskustelua, vaikka aika onkin jo täyttynyt. Yksi isä, joka kertoi aiemmin, että joutuu poistumaan paikalta etukäteen, päättikin jäädä pidemmäksi aikaa, jotta ehtii jutella lisää adoptioaiheista. Isät kokivat aiheet hyvin mielenkiintoisina ja keskustelua syntyikin hyvin paljon, välillä jopa niin paljon, että jouduimme aikataulullisista syistä siirtymään seuraavaan aiheeseen. Lopulta jouduimme jättämään yhden keskustelun aiheen pois kokonaan, koska tapahtumalle varaamamme aika oli jo ylittynyt. Isät kertoivat keskustelun jälkeen olleen erittäin tyytyväisiä tapahtumaan, ja toivoivat jatkossa lisää samankaltaista toimintaa. Isät miettivät ja vitsailivatkin jo siitä, mikä tulee olemaan aktiviteettina seuraavalla kerralla. Isät halusivat myös lopuksi vaihtaa toistensa kanssa yhteystietoja, jotta he voivat jatkaa keskustelua sähköpostin välityksellä ja pysyä yhteydessä. Tämän jälkeen tapahtuma oli virallisesti ohi, ja isät poistuivat paikalta hyvillä mielin.

Helsingin vertaistukitapahtuman tavoitteet olimme jakaneet kahteen osaan. Ensimmäisenä oli isien aktivointi vertaistukeen biljardin avulla sekä biljardin pelaamisen käyttö tunnelmaa rentouttavana välineenä. Toinen tapahtuman tavoite oli kerätä aktiviteetin sekä isien välisen keskustelun avulla tietoa järjestämämme kaltaisen vertaistuen tarpeesta sekä aiheista, joita käsitelimme keskustelun aikana. Molemmat tapahtuman tavoitteet täyttyivät tilanteen luonteeseen nähden erinomaisesti. Isommalla osallistujamäärällä ja ajallisesti pidemmällä keskustelulla olisimme voineet saavuttaa vielä nykyistä luotettavampaa ja hyödyllisempää tietoa.

Biljardi toimi loistavasti tunnelmaa rentouttavana tekijänä, jonka avulla isät myös tutustuivat toisiinsa paremmin. Koska olimme mukana pelaamassa, välttyimme tarkkailija-tarkkailtava- asemalta, joka olisi voinut saada isät vaivaantuneiksi. Vaikka kaikilla pelaajista ei ollut juuri-kaan kokemusta biljardin pelaamisesta, olivat he alusta asti innoissaan mukana ja ottivat Immosen veljen neuvot ja ohjeet avosylin vastaan. Isät vaihtoivat pelin edetessä myös oma-aloitteisesti pelikaveria, eikä meidän tarvinnut pyytää isiä tutustumaan toisiinsa. Adoptio-aiheiseen keskusteluun siirryttyämme isät olivat rennossa tunnelmassa ja virittäytyneet keskustelemaan.

Omien tavoitteiden lisäksi Isäbiliksen tarkoituksena oli Lohjan vertaistukitapahtuman tavoin vastata koko hankkeemme tavoitteisiin. Erityisesti tiedon kerääminen, jonka pohjalta Adoptioperheet ry:n toimintaa voitaisiin kehittää enemmän isille suunnatuksi, sekä yhdistyksen vertaistukitoiminnan kehittäminen adoptioisiä paremmin tukevaksi ja helpommin lähestyttäväksi, olivat tavoitteita, joita Isäbiliksen avulla pyrimme saavuttamaan. Muutamilla keskustelun aiheilla pyrimme myös selvittämään isyyden roolia ja käsityksiä isyydestä. Ensimmäinen isille esittämä väittämä ”vertaistuki on kuin vapaapäivä erilaisuudesta” herätti isissä eriäviä mielipiteitä. Pääsääntöisesti väittämää pidettiin todenmukaisena, ja isät kokivat muiden vertaisten seurassa itsensä samankaltaiseksi. Pääkaupunkiseudulla erilaisuus koettiin erilaisena verrattuna muualle Suomeen. Tätä kaksi isää selitti pääkaupunkiseudun monikulttuurisuudella, jonka takia erilaisuudesta on tullut yhä normaalimpaa. Yksi isä kertoi erilaisuuden sulaneen hetkellä, kun oman adoptiolapsen koululuokalla oli viiden eri kansallisuuden omaavaa lasta. Erilaisuus koettiin myös tekijänä, joka muuttuu adoptioprosessin aikana. Usea isä kertoi erilaisuuden tuntuneen luonnolliselta lapsen perheeseen tulon alkuvaiheessa, jolloin siihen osasi varautua. Myöhemmässä vaiheessa tilanne kuitenkin muuttui, ja erilaiseksi leimaaminen tuntui kiusalliselta ja herätti negatiivisia tunteita. Vertaistuki koettiin ennen kaikkea adoptioon hakuaiheessa tarpeelliseksi. Lapsen kasvettua ei lapsiperheessä ole välttämättä enää aikaa osallistua vertaistukeen, kertoi yksi isä. Yhtä mieltä isät olivat lasten osallistumisesta vertaistukeen. Isät totesivat, että lapset täytyy ehdottomasti ottaa mukaan vertaistukitapahtumiin, sillä ne ovat niitä harvoja paikkoja, joissa lapset voivat kohdata vertaisiaan. Varsinkin vertaistuki teini-ikäisille koettiin hyvin tarpeellisena. Yksi isä kertoi, että teinit eivät keskustele adoptioon liittyvistä vaikeista asioista vanhempien, eikä edes kavereidensa kanssa. Tämän takia heidät tulisi pakottaa pohtimaan asioita ja jakamaan omia tuntemuksiaan.

Toinen oletamus oli: ”vertaistuen ydin on kokemustieto, jota ei saada asiantuntijoilta tai kirjoista”. Isät pitivät arjen kokemusta tärkeänä ja kokivat, että vain samassa tilanteessa olevat voivat tietää, mitä itse tuntee. Ammattilaisten todettiin kuitenkin tietävän asioita, joita kaikki isät eivät entuudestaan tiedä. Tämän takia ammattilaisten ja kirjojen merkitystä ei voi täysin unohtaa vertaistuen rinnalla. Kokemustiedosta keskusteltua, esitimme isille väitteen:

”läsnäolo on isyyden tärkein työkalu”. Yksikään isä ei suoranaisesti allekirjoittanut väittämää, vaan he lähestyivät aihetta vanhempien roolien ja kyvyn luoda kiintymyssuhde lapseen kautta. Yksi isä kertoi hieman vanhempana adoptoitujen lasten kiintyvän helpommin isään kuin äitiin. Tähän syyksi mainittiin mahdolliset negatiiviset kokemukset biologisesta äidistä, joka on voinut hylätä lapsen. Toinen isä kertoi isä-lapsi-suhteen muodostamiseen liittyvistä vaikeuksista, jotka pääsääntöisesti johtuvat siitä, että lapsilla ei ole lainkaan aikaisempaa kokemusta miehistä. Isät vertailivat roolin muodostamista lapseen adoptio- ja biologisen isyyden välillä; Adoptiossa molemmat vanhemmat lähtevät samalta viivalta, jossa isällä ja äidillä on yhtäläinen työ kiintymyssuhteen muodostamisessa, kun taas biologisessa vanhemmuudessa isä ”adoptoi” lapsen äidin muodostaessa suhteen lapseen jo raskauden aikana.

Viimeinen väittämä, jonka ehdimme isille esittää, oli: ”vertaistuki vastaa tarpeisiini loistavasti”. Jokainen isä kertoi saamansa vertaistuen vastanneen omia odotuksiaan ja tarpeitaan. Yksi isä totesi vertaistuen parhaaksi puoleksi sen, että voi mennä suoraa asiaan, kun muut ovat vertaisia. Tällöin omille tarpeilleen saa myös nopeasti vastinetta. Myös muut isät allekirjoittivat kommentin, ja pitivät mielekkäänä sitä, että vertaisille ei tarvitse selittää aina asioiden koko kuvaa. Vertaistuki miellettiin kuitenkin pääasiassa toiminnaksi, johon osallistutaan, kun on jokin ongelma, eikä vain siksi, koska se on mahdollista.

Palautelomakkeen kysymykset olivat hyvin konkreettisia ja niillä pyrittiin selvittämään toimintamme onnistumista, tapahtuman positiivisia puolia sekä vertaistuen tarvetta. Ensimmäisessä kysymyksessä kysimme, vastasiko isäbilis omia odotuksia ja miten. Yksi isä kertoi, että hänellä ei ollut ennakko odotuksia, mutta tapahtuma oli mielenkiintoinen ja aikaa olisi voinut olla lisää. Muut isät kertoivat tapahtuman vastanneen odotuksia ja biljardin toimineen hyvin ryhmäyttämisharjoituksena. Tunnelmaa kuvattiin hyväksi ja keskustelua antoisaksi. Toisessa kysymyksessä kysimme, oliko tapahtuma omasta mielestä onnistunut. Sekä biljardi että keskustelu sai paljon kiitosta, ja tapahtuman järjestelyä pidettiin onnistuneena. Yksi isä kommentoi, että kaikilla oli selkeästi tarve jakaa kokemuksiaan, ja se tapahtui mukavasti ja luontevasti.

Seuraavaksi kysimme, miten vertaistukitoimintaa voitaisiin kehittää. Isät toivoivat samanlaisia toimintaa lisää, ja erityisesti isä-poika-peli-iltoja ja keskusteluita. Yksi isä totesi kehitysmahdollisuuksia olevan paljon, mutta ongelmana on lapsiperheiden ajanpuute ja kyky sitoutua toimintaan. Viimeinen kysymys koski pelkästään miehille suunnattua vertaistukea ja sitä, onko sille ylipäätään tarvetta. Isät pitivät heille suunnattua vertaistukea tärkeänä, sillä miehet kokevat asiat eritavoin kuin naiset, ja miehillä on muutenkin erilainen tapa toimia tietyissä tilanteissa. Varta vasten isille suunnattua vertaistukea pidettiin tärkeänä adoption haku- vaiheessa.

Konkreettisia, hankkeemme kannalta hyödyllisiä tuloksia olivat isien toiveet heille ja adoptiolapsille suunnatusta vertaistuesta, joka tapahtuisi jonkin aktiviteetin tai ryhmäyttämisen kautta. Erityisesti lasten osallistumista pidettiin hyvin tärkeänä. Vertaistuki koettiin ylivertaisena tukimuotona adoptioperheille, mutta sitä tulisi osata kohdentaa niihin adoption vaiheisiin, joissa sitä eniten tarvitaan. Isät kokivat roolinsa lapsen kasvattajana ja vanhempana melko tasavertaiseksi äidin rinnalla. Niin ikään adoption mukana tuoma erilaisuus miellettiin yksilökohtaiseksi ja sen merkitys riippuvaiseksi lapsen iästä ja asuinpaikasta.

Kahden vertaistukitapahtuman jälkeen keskittyisimme ennen kaikkea ajankäyttöön. Ajankäytön suunnittelulla oli suuri vaikutus haluttujen tulosten saavuttamisen sekä tapahtuman onnistumisen kannalta. Keskustelun dokumentoinnissa siirryimme äänitallentimien käyttöön, jotta saisimme taltioitua keskusteluiden pääkohtien ohella myös pienet yksityiskohdat, äänensävyt sekä muut tulkinnanvaraiset kommentit. Helsingin vertaistukitapahtuman keskustelun dokumentoinnissa teimme virheen, kun päätimme ainoastaan kirjata keskustelun paperille. Tällöin emme saaneet kaikkia kommentteja kokonaisuudessaan talteen, emmekä voineet jälkikäteen kuulla uusia piirteitä, joita keskustelusta mahdollisesti olisi voinut nousta esiin. Keskustelun aiheiden kohdentamista aioimme myös jatkaa ja jättää pois väittämät, jotka eivät herättäneet mielteitä tai olivat liian itsestään selviä. Esimerkiksi väittämä ”vertaistuen ydin on kokemustieto, jota ei saada asiantuntijoilta tai kirjoista”, oli saanut lähes identtisiä vastauksia sekä Lohjalla että Helsingissä. Kyseinen väittämä ei ollut myöskään herättänyt tapahtumissa selkeää keskustelua, joten sen merkitystä oli turha enää enempää selvittää. Aiheisiimme sisällytimme myös enemmän isän roolia ja isyyden merkityksiä käsitteleviä väittämiä, jotta saisimme ohjattua keskustelua yhä lähemmäksi hankkeemme tavoitteiden suuntaa.

### 7.2.3 Vertaistukitapahtuma Tampereella

Hankkeemme kolmannen ja viimeisen isille suunnatun vertaistukitapahtuman toteutimme Tampereella 24.3. Kyseessä on osa Tampereen seudun adoptioperheiden järjestämä Nässyn kerho, joka tarjoaa vertaistukea adoptioperheille. Meidän tehtävänä oli pitää isille vajaan tunnin mittainen keskustelutuokio. Idea järjestää Tampereella vertaistukea isille tuli työelämäohjaajaltamme. Aikaisempina vuosina Tampereen vertaistukitapahtumat ovat keränneet paljon perheitä paikalle, ja heitä on pidetty hyvin aktiivisina vertaistukitoiminnassa. Päätimme siis järjestää viimeisen tapahtuman Tampereella, jotta saisimme mahdollisimman paljon adoptioisia mukaan. Tapahtuman järjestäjältä ja työelämäohjaajaltamme tuli toive, että keskittyisimme toiminnan sijaan tällä kertaa ainoastaan isien jututtamiseen, sillä Nässyn kerho vastaa tapahtuman muusta toiminnasta.

Menetelmäksi valitsimme ryhmäkeskustelun, jossa isät pääsevät keskustelemaan heille ennalta määrättyistä aiheista. Keskustelu toteutettiin samalla tavoin kun Helsingin vertaistukitapahtuman.

tumassa. Keskustelun aiheet esitettiin laatimiemme väittämien kautta. Väittämät olivat: ”adoptioisydessä joutuu/pääsee olemaan tiedostavampi”, ”läsnäolo on isyyden tärkein työkalu”, ”vertaistuki vastaa tarpeisiini loistavasti”, ”vertaistuki on kuin vapaapäivä erilaisuudesta” sekä uudet ”isäksi pitää kasvaa”, ja ”adoptioisyys ei vaadi enempää tukea kuin biologinen isyys”. Väittämät valitsimme sen perusteella, mitkä tuottivat aikaisemmissa vertaistukitapahtumissa mielenkiintoisimpia ajatuksia ja hankkeemme kannalta oleellisimpia ja hyödyllisimpiä vastauksia. Uudet väittämät teimme aiheista, joista emme aiemmin olleet saaneet tarpeeksi tietoa ja jotka mahdollisesti tulevat herättämään ajatuksia.

Jouduimme varautumaan siihen, että paikanpäällä isiä voi olla muutamasta useaan kymmeneen, joten teimme tapahtumaa varten kaksi eri suunnitelmaa. Mikäli paikalle tulisi 1-3 isää, pitäisimme heidät yhtenä ryhmänä, joka keskustelee keskenään. Jos isiä tulee paikalle yli kuusi, jaamme isät tasaisesti, noin 4-7 hengen ryhmiin. Tällöin myös me keskustelun vetäjinä jakautuisimme ryhmiin; korkeintaan kolmeen. Ryhmäkoot halusimme pitää melko pieninä, jotta jokaisen ääni tulee kuuluviin, eikä kenenkään tarvitse olla vain kuuntelijan roolissa. Liian pienet ryhmät eivät puolestaan mahdollista kunnollista, monialaista keskustelua, jossa on useita eri näkökulmia keskustelun aiheeseen liittyen. Keskustelun dokumentoinnissa käytimme ääninauhuria, jotta voimme jälkikäteen keskustelusta analysoida pelkän puheen lisäksi äänen sävyjä ja muita vastauksiin vaikuttavia tekijöitä. Ääninauhan kirjjasimme valikoidulla litteroinnilla, jossa puheesta litteroidaan valikoidusti ainoastaan tutkimuksen kannalta oleelliset asiat. Tällöin esimerkiksi puhujien päällekkäisyydet, naurahdukset ja epäselvät lauseet jäävät litteroimatta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Isille annoimme keskustelun jälkeen täytettäväksi sama palautelomake kuin aiemmissakin vertaistukitapahtumissa. Palautelomakkeen kysymykset olivat: ”Vastasiko tämänpäiväinen vertaistukitapahtuma odotuksiasi? Miksi?”, ”Mikä tämänpäiväisessä tapahtumassa oli mielestäsi onnistunutta?”, ”Miten vertaistukitoimintaa voitaisiin mielestäsi kehittää?” ja ”Onko pelkästään miehille suunnatulle vertaistuelle mielestäsi tarvetta? Perustele.”

Saavuimme Tampereelle sunnuntaina 24.3. klo 16. Vertaistukitapahtumaan oli tuolloin saapunut jo useita äitejä lastensa kanssa. Paikalla ei näkynyt kuitenkaan vielä yhtään isää. Odotettuaamme noin 15 minuuttia, paikalle saapui kolme adoptioisää. Tapahtuma alkoi esittelyllä, jossa vanhemmat kertoivat vuorollaan nimensä ja mistä ovat lapsensa adoptoineet. Paikalla oli vajaa kymmenen adoptioperhettä, joista suurin osa oli adoptoinut Etelä-Afrikasta tai Thaimaasta. Lapset olivat iältään 3-7-vuotiaita. Tämän jälkeen me esittelimme itsemme ja kerroimme, minkä takia olemme paikalla. Osa äideistä kertoi isien jättäytyneen kotiin, koska heitä varten oli varattu erityistä tekemistä. Äidit olivat yrittäneet houkutellessa isiä mukaan, mutta vain kolme oli uskaltanut mukaan. Tapahtuma järjestettiin seurakunnan tiloissa, ja esittelyn jälkeen lauloimmekin ryhmänvetäjän johdolla pääsiäisteemaan liittyvät virren. Tämän jälkeen lähdimme isien kanssa erilliseen tilaan, jossa tapahtui keskustelu.



Ennen keskustelua kävimme läpi toimintamme tarkoituksen ja sen, että äänitämme keskustelun, mutta emme kuvaa heitä. Teimme myös selväksi äänitteen käyttötarkoituksen ja sen, että isät pysyvät nimettöminä hankkeessamme. Tämän jälkeen aloitimme keskustelun esittämällä isille adoptioaiheisiin liittyviä väittämiä. Isistä kaksi oli hieman aktiivisempia ja heillä oli melko paljon sanottavaa jokaisesta aiheesta. Kolmas isä aktivoitui keskustelun edetessä entistä enemmän, ja hetken kuluttua isät naureskelivat jo keskenään. Vaikka keskustelu alkoi melko rauhallisesti, ja keskustelun sijaan aiheita käytiin läpi vuoropuheluna, intoutuivat isät nopeasti vilkkaaseen keskusteluun, ja pian isät jatkoivatkin jo toistensa lauseita. Keskustelu kesti noin 30 minuuttia, kunnes väittämät oli käsitelty. Isät olivat mielissään keskustelusta ja pitivät sitä mielenkiintoisena vaihteluna. Isät saivat vielä täytettäväkseen palautelomakkeen, jonka jälkeen meidän osuutemme oli ohi, ja siirryimme isien ja heidän perheidensä kanssa kahville.

Ryhmäkeskustelun tarkoituksena oli luoda isille mahdollisuus vertaistukeen, mutta ennen kaikkea vastata esittämiimme väittämiin. Väittämien avulla pyrimme puolestaan hankkimaan tietoa, jonka perusteella pystymme saavuttamaan hankkeemme tavoitteet. Tällä kertaa pyrimme keskittymään väittämässämme eniten isyyden roolin adoptioisyydessä. Neljä väittämää koski adoptioisyyttä ja kaksi vertaistukea. Ensimmäinen väittämä oli: ”isäksi pitää kasvaa”. Isät kuvailivat isäksi tuloa niin nopeaksi hetkeksi, ettei siihen pysty valmistautumaan, vaikka adoptioprosessi olisikin kestänyt jo vuosia. Vaikka mielikuvia isyydestä on entuudestaan ja siihen on pyrkinyt valmistautumaan parhaalla mahdollisella tavalla, ei siihen koskaan ole valmis. Isäksi kasvamiseen vaaditaan aikaa ja kovaa työtä, kommentoi yksi isä. Isät ottivat kantaa myös adoptiovalmennukseen, jonka he kokivat hyödylliseksi, vaikka jatkuva pelottelu ja negatiivisuus eivät olleetkaan mieleen. Valmennukseen kuuluvan koulutuksen isät kokivat mielekkääksi, jossa oppi uusia asioita. Isät laajensivat aihetta keskustelun edetessä ja alkoivat puhua vertaistuen merkityksestä. Yksi isä kertoi kokevansa vertaistuen erittäin arvokkaana, jossa samassa tilanteessa olevat ihmiset voivat kohdata toisensa, eikä omaa tarinaa tarvitse kertoa juurta jaksaen muille, koska hekin ovat olleet samassa tilanteessa.

Seuraava väittämä oli: ”adoptioisyydessä pääsee/joutuu olemaan tiedostavampi”. Väittämällä pyrimme saamaan tietoa, ovatko adoptioisät kohdanneet tilanteita, joissa ympäröivä maailma on katsonut heitä erilailla kuin muita. Väittämällä pyrimme myös selvittämään heidän mahdollisesti kohtaamaansa rasismia. Yksi isä kommentoi aihetta vertaamalla adoptiovanhemmuutta biologiseen vanhemmuuteen. Hän kertoi saaneensa prosessin aikana huomattavan ison tietopaketin, joka pakottamalla syötettiin päähän, ja hän ihmettelikin, minkä takia näin toimitaan vain adoptiolasta hankittaessa, mutta ei biologista lasta odottaessa. Hän ei osannut sanoa, onko kyseessä rasismia, mutta mainitsi, että tieto voi olla joissain tilanteissa myös taakka. Toinen isä totesi, että saa katseita paljon, kun kulkee lapsen kanssa julkisilla paikoil-

la. Hän sanoi kuitenkin ymmärtävänsä olevansa silmätikkuna liikkussa erivärisen ihmisen kanssa, mutta ei aina osaa suhtautua tilanteeseen yhtä rennosti, kuin jos olisi biologisen lapsen kanssa. Välillä katseet ovat tuijottavia ja välillä positiivisia, muttei hänkään osaa sitä rasismiksi kutsua. Kolmas isä allekirjoitti kommentin ja kertoi olevan täysin eri meininki, jos on biologisen lapsensa sijasta adoptiolapsen kanssa ulkona. Isät olivat kuitenkin sitä mieltä, että mikäli adoptioprosessiin haluaa lähteä mukaan, on oltava sujut mahdollisen rasismien kohtaamisen kanssa.

Kolmas väite oli: ”läsnäolo on isyyden tärkein työkalu”. Kaikki isät totesivat väitteen olevan totta. He sanoivat läsnäolon ja kiintymyssuhteen olevan tärkeämpää kuin mikään muu. Kiintymyssuhteen isät totesivat olevan yksilökohtaista; joillain se muodostuu aiemmin, toisilla ei koskaan. Kysyimme isiltä heidän näkemystään adoptiovanhempien tasa-vertaisuuteen lapsen kasvatuksessa ja kiintymyssuhteen muodostamisessa, koska aihe nousi esille Helsingin vertaistukitapahtumassa. Isät totesivat adoptiovanhempien olevan samalla viivalla suhteessa biologiseen vanhemmuuteen. Senkin isät mielsivät kuitenkin yksilökohtaiseksi, ja jokaisen on otettava oma roolinsa kasvattajana, ja aina sekään ei riitä; lapsi päättää joskus kiintyä toiseen vanhempaan ilman mitään erityistä syytä.

Seuraavaksi kysyimme mietteitä väittämään ”vertaistuki vastaan tarpeisiini loistavasti” Jokainen isä kertoi vertaistuen vastanneen heidän tarpeisiin. He nostivat esiin käsitteet ”sama kokemuspiiri” ja ”tausta”, jotka tekivät yhdessä olosta mielekkäämpää ja kasvattivat luottamuksen tunnetta muita adoptioperheitä kohtaan. Yksi isä kertoi vertaistuen olevan erityisen hyödyllistä lapsille, joilla ei muuten ole välttämättä mahdollisuuksia nähdä samanvärisiä lapsia ympärillään. Kysyimme isiltä myös, onko heille järjestetty erikseen miehille suunnattua vertaistukea. Kellään isistä ei ollut aiempaa kokemusta pelkästään heille suunnatusta vertaistuesta, mutteivät he myöskään kokeneet sille tarvetta, sillä he tunsivat nykyisten vertaistukiryhmien kautta toisensa jo hyvin. Yksi isä kertoi myös, etteivät isät ylipäätään koe luonnolliseksi puhua keskenään varta vasten adoptioaiheista. Kun isät ovat ensin ystävästyneet, voivat puheenaiheet myös vaihtua syvällisemmiksi. Jonkin aktiviteetin he mielsivät toimivaksi ennen keskustelua, mikäli muut paikalla olijat ovat entuudestaan tunteettomia. Toinen isä kuitenkin kertoi, että isille on yritetty aiemmin järjestää saunailtoja, mutta kun paikalle saapui vain muutama isä, eivät isäillat saaneet jatkoa.

Seuraavaksi esitimme väittämän: ”vertaistuki on kuin vapaapäivä erilaisuudesta”. Pyysimme samalla myös mielipiteitä aiemmin yhden adoptioisän esittämään kysymykseen: ”Tarvitseeko erilaisuudesta vapaapäivää?”. Isät kokivat vertaistuen toiminnaksi, jossa he voivat kertoa vapaasti omista tunteistaan ja olostaan; ei tarvitse pelätä, että muut juoruavat asioista vertaistukiryhmien ulkopuolella. Vaikka isät eivät kokeneet adoptioisän arkea sen erilaisemmaksi tai haastavammaksi kuin biologisenkaan, kohtaavat he silti katseita ja ennakkoluuloja liikkues-

saan lapsen kanssa ulkona. Kukaan isä ei ollut kuitenkaan törmännyt heille esitettäviin negatiivisiin kommentteihin—positiivisia on puolestaan tullut vastaan useita.

Lopuksi esitimme isille väittämän: ”adoptioisyys ei vaadi enempää tukea kuin biologinen isyys”. Isät kyseenalaistivat väitteen ja pohtivat, kuinka paljon biologinen isyys ylipäättään tarvitsee tukea. Adoptioisyyden alkuvaiheessa he joutuivat ottamaan vastaan tietoa, ja se olikin edellytyksenä koko prosessin eteenpäin viemiselle. Isät myös kyseenalaistivat heille tuotetun informaation tarpeellisuuden ja ihmettelivät, minkä takia biologinen isyys ei puolestaan vaadi minkäänlaista kouluttautumista. Isät kertovat kuitenkin saaneensa adoptioprosessissa paljon hyödyllistä tietoa ja heidän verkostonsa ovat kasvaneet sen ansioista huomattavasti. Isät mielsivätkin prosessin olleen kokonaisuudessa positiivinen kokemus. Myös kaikki adoptiovalmennuksen aikana saatu negatiivinen informaatio koettiin jälkikäteen positiivisena, koska vastoinkäymisiin ja ongelmiin oli tällöin helpompi valmistautua. Yksi isistä kertoi ryhtyneensä adoptioon lapsettomuushoitojen seurauksena. Hän koki tällöin adoptiopulun henkisesti melko helppona tietäen, että lapsen saanti sitä kautta on hyvin mahdollista. Toinen isä jatkoi hänen kommenttiaan ja totesi, että loppu tulema on kuitenkin aina hyvä.

Keskustelu oli mielenkiintoinen, ja suuri osa sekä Lohjan että Helsingin vertaistukitapahtumista nousseista tuloksista saivat vahvistusta myös Tampereella. Pieni osallistujamäärä puolestaan vaikutti negatiivisella tavalla keskustelun antiin, minkä takia näkökulmien suppeus näkyi usean aiheen käsittelyssä. Ajallisesti keskustelu onnistui suunnitelmien mukaan; keskustelu oli sisällöltään laaja, muttei venynyt tarpeettoman pitkäksi, ja isillä säilyi näin ollen mielenkiinto alusta loppuun asti. Isistä välittyi kuitenkin tunne, että he eivät henkilökohtaisesti kokeneet isille suunnattua vertaistukea tarpeelliseksi. Tähän vaikutti se, että isät olivat Nässyn kerhon kautta entuudestaan jo tuttuja, ja kokivat saamansa vertaistuen olevan sellaisenaan riittävää. Vaikka järjestämämme keskustelun tarkoituksena oli nimenomaan tarjota isille yhteistä jutte- luhetkeä ja väittämien avulla saavuttaa tietoa, jotta vertaistukea voidaan jatkossa kohdentaa juuri heidän tarpeitaan palvelemaan, kokivat he, että keskustelu järjestettiin ainoastaan meidän hankettamme varten. Tämä osaltaan vain vahvisti heidän omia kommenttejaan, että kaikille isille vertaistuki ei ole se tapa, jonka avulla isät haluaisivat jakaa arkoja ja syvällisiä tunteitaan.

Palautelomakkeessa kysyttiin ensimmäisenä, vastasiko tapahtuma omia odotuksia. Kaikkien isien mukaan tapahtuma vastasi heidän ennako-odotuksiaan. Tuokiota kommentoitiin mukavaksi ja väitteet paneutuivat ”tämän päivän” aiheisiin. Seuraavaksi kysyttiin, minkä isät kokivat tapahtumassa onnistuneeksi. Yksi isä kehui keskustelun vetäjien ammattitaitoa ja väittämien laatua. Toinen isä piti muiden perheiden näkemistä mielekkäänä, ja kolmas isä koki vertaistuen tulleen tarpeeseen. Kolmas kysymys koski vertaistuen kehittämisehdotuksia. Yksi isä toivoisi mukaan lisää perheitä, toinen puolestaan yhteistä tekemistä, ja kolmannen isän mie-

lestä vertaistuki toimii hyvin nykyisenään. Palautelomakkeen viimeinen kysymys kysyi isiltä miehille suunnatun vertaistuen tarvetta. Kukaan ei kokenut henkilökohtaisesti tarpeelliseksi varta vasten miehille suunnattua vertaistukea. Koko perheelle suunnatun vertaistuen kerrottiin toimivan paremmin.

Hankkeemme kannalta oleellisia tuloksia olivat vertaistuen merkitys lapselle, joka koettiin Isäbiliksessä nousseiden ajatusten tavoin erittäin tärkeäksi osaksi lapsen perheeseen tulon jälkeistä aikaa. Myös vertaistuen tarpeen yksilökohtaisuus ja isien luontaisesti erilaiset tarpeet suhteessa vertaistukeen nousivat tärkeiksi huomioksi hankkeeseemme nähden. Isyyden roolin tasavertaisuus naisen rinnalla sai myös vahvistusta. Vertaistuen tarpeet nähtiin edelleen vahvimmin adoption neuvontavaiheessa.

### 7.3 Ohjeistukset vertaistukitapahtumien vetäjille

Hankkeen aikana tekemiemme vertaistukitapahtumien on tarkoitus monistua yhdistyksen käyttöön. Tämän vuoksi Adoptioperheet ry toivoi meiltä lyhyet ja ytimekkäät ohjeistukset (liite 9, liite 10) tapahtumien vetäjille. Ohjeistuksien teossa huomioimme toteuttamiemme tapahtumien kulun ja vaiheet, sekä omat kokemuksemme eri menetelmien toimivuudesta. Lähetimme ensin alustavan version ohjeistuksesta työelämäohjaajallemme, jonka kommenttien perusteella vielä pelkistimme sitä selkeämpään muotoon, jotta ohjeiden sävy olisi tehokkaampi ja mahdollisimman moni pysyisi ryhtymään tapahtuman vetäjäksi.

Tapahtumat oli suunniteltu sekä pelkille isille että lapsille ja isille. Näiden kahden erityyppisen tapahtuman suurimpana erona on se, että myös lapsille suunnatuissa tapahtumissa isien keskinäiselle keskustelulle ei jää niin paljon aikaa. Huomio kohdentuukin tällöin lapsiin ja heitä tuetaan tutustumaan toisiinsa ja kehittämään omia vuorovaikutustaitojaan. Isien keskinäisissä tapaamisissa tärkeintä on vertaisuuden avulla luotu vuorovaikutus, joka parhaimmillaan antaa isille uutta tietoa ja tukea adoptioasioihin.

### 7.4 Adoptioisien yksilöhaastattelut

#### 7.4.1 Teemahaastattelu menetelmänä

Teemahaastattelu on Suomessa hyvin yleinen menetelmä laadullisen aineiston keräämiseen. Tarkoituksena on tehdä haastattelutilanteesta mahdollisimman keskustelunomainen ja välttää tiukan ja rajoittavan kysymysrunгон käyttämistä. Tutkijan tehtävänä on kuitenkin ohjata keskustelua sillä tavalla, että se käsittelee pääosin etukäteen määritellyjä teemoja ja haastattelussa saadaan selville haastateltavan mielipiteet haluttuihin kysymyksiin. (Eskola & Vastamäki 2001, 24.)

Teemahaastattelua kutsutaan puolistrukturoiduksi haastatteluksi, jolla viitataan haastattelun rakenteen joustavuuteen. Teemahaastatteluissa ei ole välttämätöntä kysyä kaikilta haastateltavilta täsmälleen samoja kysymyksiä. Vaatimukset haastatteluiden samankaltaisuudesta vaihtelet tutkimuksen luonteen mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.) Haastattelijan apuvälineenä on lista käsiteltävistä teemoista, jonka ei tarvitse sisältää valmiita kysymyksiä. Joitain kysymyksiä voi olla myös valmiina muotoiltuna, jos haastatteliija kokee sen tarpeelliseksi. Haastattelijan on myös ennen haastattelun toteuttamista hyvä varmistaa, että kaikki läpikäytävät teemat ovat sellaisia, josta haastateltava on valmis puhumaan. (Eskola & Vastamäki 2001, 27.)

#### 7.4.2 Toteutuksen kuvaus

Hankkeemme yksilöhaastatteluissa päädyimme käyttämään teemahaastattelun menetelmää. Koska hankkeen osana oli jo aikaisemmin toteutettu sähköinen kyselylomake, jonka avulla saimme alustavan käsityksen adoptioisien ajatuksista, mielestämme yksilöhaastatteluissa oli tärkeintä saada syventävää tietoa hankkeemme aiheista. Haastatteluiden luonteen halusimme olevan enemmän vapaan keskustelun omainen, jotta saisimme haastateltavan kertomaan mahdollisimman avoimesti näkemyksiään adoptioaiheista. Yksilöhaastatteluiden ollessa vain yksi osa hankkeeseen liittyvää tiedonkeruuta, mielestämme haastateltavia ei tarvittu suurta määrää ja loppujen lopuksi päädyimme kahteen haastateltavaan. Vaikka menetelmänä käytettiin teemahaastattelua, päädyimme ohjaavan opettajan suosituksesta tekemään haastatteluiden tueksi aihepiiriä laajasti käsittelevän kysymysrungon (liite 11), jota sitten sovelsimme haastatteluissa tilanteen vaatimalla tavalla. Haastatteluista nauhoitettiin ääninauha, joka muunnettiin kirjalliseen muotoon karkean litteroinnin menetelmällä.

Sopivien haastateltavien adoptioisien tavoittamiseen saimme apua ohjaajaltamme Adoptioperheet ry:n puolesta. Erilaisten näkemysten saamiseksi valitsimme haastateltavat eri kaupunkeista. Haastateltava 1 oli Helsingistä, kun taas haastateltava 2 Järvenpäästä. Kumpikin haastateltavista oli ollut aktiivisesti puolisonsa kanssa omalla kotiseudullaan edistämässä Adoptioperheet ry:n vertaistukitoimintaa ja haastateltava 1 oli ollut mukana myös mm. yhdistyksen jäsenlehden toimituksessa. Haastattelun paikkana ensimmäisen haastateltavan tapauksessa oli kahvilaympäristö Helsingin keskustassa, kun taas toisen haastateltavan kanssa olimme hänen kotonaan. Emme kuitenkaan kokeneet, että ympäristöjen erilaisuudella olisi ollut vaikutusta haastattelujen ilmapiiriin tai saamaamme materiaaliin.

#### 7.4.3 Aineistopohjainen sisällönanalyysi

Yleisesti ottaen sisällönanalyysillä pyritään analysoimaan aineistoa systemaattisesti ja objektiivisesti. Tarkoituksena on saada tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty ja yleisen käsitys. Sisällönanalyysi ei kuitenkaan vielä sinällään johda minkäänlaisiin johtopäätöksiin tai tuloksiin, vaan ainoastaan tarjoilee aineiston paremmin järjestetyssä muodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103.) Analysoitaessa laadullista aineistoa voidaan erotella induktiivinen ja deduktiivinen sisällönanalyysi. Induktiivisella analyysillä tarkoitetaan aineistolähtöistä ja deduktiivisella teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Käsiteltäessä yksilöhaastattelujen kaltaista laadullista aineistoa toimintatapa on induktiivinen aineiston analyysi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 107-108.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan karkeasti jakaa kolmeen vaiheeseen, jotka ovat aineiston pelkistäminen, aineiston ryhmittely ja teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.) Kun haastateltavia oli kaksi kappaletta, päädyimme pelkistämään aineiston keskittymällä asioihin, jotka ovat tutkimuskysymyksen kannalta oleellisia. Sen jälkeen ryhmittelimme aineiston haastattelurungossa (liite 11) ennalta määrättyjen teemojen mukaisesti ja pyrimme löytämään samojen teemojen sisällä olevista vastauksista tutkimuksen kannalta mielenkiintoisia eroavaisuuksia tai yhteneväisyyksiä. Koska kahden haastattelun tuloksista ei voida vetää päteviä johtopäätöksiä, keskityimme pääasiassa nostamaan esiin yksittäisiä huomioita, jotka tuovat uusia näkökulmia hankkeen teoriapohjaan ja muuhun hankkeen aikana kerättyyn aineistoon.

#### 7.4.4 Haastatteluiden tulokset

Haastateltavien taustat olivat hyvin erilaiset toisiinsa nähden. Haastateltava 1 kertoi, että heidän poikansa ovat Intiasta lähtöisin olevat veljekset, joista vanhin oli tullessaan 13-vuotias ja täten vanhin Suomeen kansainvälisesti adoptoitu lapsi kautta aikojen. Haastateltava 2 oli vaimonsa kanssa saanut 3-vuotiaan pojan Etelä-Afrikasta noin kolme vuotta sitten. Haastateltava 1 asuu Helsingin kantakaupungin alueella, kun taas haastateltava 2 huomattavasti rauhallisemmassa ympäristössä Järvenpäässä.

#### Adoptioeuvonta

Kumpikin haastateltava oli sitä mieltä, että adoptioeuvonta on prosessina tarpeellinen, mutta sen sisällössä on parantamisen varaa. Neuvonnan lisäksi kumpikin koki joutuneensa myös jopa tarpeettoman tarkastelun kohteeksi. Tarkastelu koettiin kuitenkin osittain aiheelliseksi, koska adoptiovanhemmuuteen lähtevän tulee olla tietoinen vanhemmuuden haasteista ja omien voimavarojen riittävyydestä. Vanhemmuudessa molemmat olivat kokeneet lapsen kanssa etenkin alkuvaiheessa hetkiä, joihin olisi heidän mielestään neuvonnassa voitu valmistaa vanhempia enemmän. Haastateltava 1 olisi kaivannut enemmän keskustelua vanhemman lap-

sen adoptiosta, kun taas haastateltava 2 olisi toivonut keskustelua lapsen univaikeuksista alkuvaiheessa:

”Kukaan ei kertonu, ettei se meekkään sillä tavalla, että mennään nukkumaan ja laitetaan valot pois tai luetaan iltasatuja ja sanotaan hyvää yötä.”

Neuvontaa vanhemmuuteen haastateltava 1 koki saaneensa enemmän vapaaehtoisen adoptiovalmennuksen kautta ja olisi toivonut myös saavansa virallisen neuvonnan kautta enemmän tietoa vapaaehtoisesta valmennuksesta ja vertaistukiryhmistä. Neuvontavaiheen pituus oli myös kummankin haastateltavan mielestä vähintään riittävän pitkä. Isyyteen ei kummankaan haastateltavan mukaan kiinnitetty erillistä huomiota ja vanhempia kohdeltiin muutenkin täysin tasavertaisesti. Haastateltava 1 oli sitä mieltä, että isyydestä voisi keskustella erikseen, koska miesten on välillä hankalampi päästä tunnetasolla asioihin kiinni, ennen kuin jotain konkreettista tapahtuu. Haastateltava 2 ei kokenut isien tarvitsevan erillistä tukea neuvontavaiheessa.

#### Odotus ja lapsen saaminen

Koko adoptioprosessin kesto oli haastateltava 1:llä reilut viisi vuotta ja haastateltava 2:lla neljä vuotta. Intiasta tulleista pojista haastateltava 1 sai tietää jo vuoden ennen poikien saapumista, kun taas haastateltava 2 sai tiedon pojasta vain kaksi viikkoa ennen hakumatkalle lähtöä. Haastateltava 2 koki odotusvaiheessa pystyvänsä elämään kohtalaisen normaalisti, kunhan he eivät alkaneet tekemään mitään konkreettisia valmisteluja lasta varten. Hakumatkan tapahtumia haastateltava 2 kuvaili yksityiskohtaisesti ja oli hämmentynyt etenkin lastenkodin suuruudesta ja lapsien kaoottisesta elämästä.

Haastateltava 1 koki, että lapsen tultua adoptiovalmennuksen seurantakäynneillä saatu tuki oli loistavaa, mutta koki silti vertaisryhmän tuen henkisesti tärkeämmäksi. Haastateltava 2 kuvaili ensimmäisiä viikkoja Suomessa lapsen kanssa kaoottiseksi selviytymiseksi, johon ei saanut riittävästi tukea viranomaistahoilta. Hän ei puolisoineen vanhemmuuden alkuvaiheessa tiennyt mahdollisista vertaistukiryhmistä ainakaan heidän kotiseudullaan Järvenpäässä.

#### Kiintymyssuhteen luominen ja perheen arki

Kummallakin haastateltavalla kiintymyssuhteen syntyminen oli nopeampaa, kuin he olivat ennakkoon odottaneet. Kummatkin olivat kuulleet paljon negatiivisia esimerkkejä kiintymyssuhteen viivästyisestä. Haastateltava 1 arveli, että hänen poikiensa ikä sai heidät ymmärtämään heille tarjotun mahdollisuuden paremmin, ja siksi myös auttoi kiintymyssuhteen raken-

tamisessa. Haastateltava 1 kertoikin, että alkuaikojen vaikuttavimmat hetket olivat niitä, kun pojat löysivät ensimmäistä kertaa keinoja kiintymyksen osoittamiseksi. Kiintymyssuhteen nopean syntymisen huomasi myös siitä, että pojat uskalsivat kiukutella lähes alusta asti. Haastateltava 2 kertoi, että heidän poikansa hyväksyi hakumatalla kummatkin varauksetta, mutta kotiin saavuttaessa eräänlainen takertuminen suuntautui enemmän äitiä kohtaan, joka tarkoitti esimerkiksi sitä, että nukuttamiseen kelpasi aluksi vain äiti. Haastateltava 2 koki, että isän ja pojan suhde kehittyi vähitellen ensimmäisten viikkojen aikana, kun ruvettiin käymään enemmän ulkona ja tekemään asioita yhdessä. Haastateltava 1 koki isyydessä korostuvan roolimallina oleminen lapsille ja hämmästeli, kuinka nopeasti pojat omaksuvat hänen tapojaan. Kumpikin haastateltava koki, että pojat pitävät isää tiukempana auktoriteettina, joka tosin saattaa johtua myös vanhempien yksilöllisistä eroista.

Nykytilanteessa adoptio ei haastateltava 1:n mukaan näy käytännön elämässä niinkään, mutta kuitenkin psykologisella puolella vaaditaan erilaista tiedostavuutta sekä kykyä ohjata tilanteita ja lasta määrätietoisesti. Haastateltava 2 puhui samoista aihepiireistä ja totesi vielä isänä kokevansa tärkeänä tarjota lapselle mahdollisuudet kokeilla kaikkea haluamaansa ja ylipäättänsä pyrkiä kohottamaan vaikeista oloista tulleen lapsen itsetuntoa kaikilla mahdollisilla tavoilla. Haastateltava 2 mainitsi myös lapsien kiukuttelun keinona testata vanhempien välittämisen tasoa, joka liittyy vahvasti adoption kokeneisiin lapsiin.

Tulevaisuutta silmällä pitäen haastateltava 2 pohti järvenpääläisten suhtautumista erilaisuuteen lapsen saavuttaessa teini-iän. Hän näki selkeän eron Järvenpään ja esimerkiksi Helsingin katukuvassa. Haastateltava 1 ei pohtinut suvaitsevaisuuskysymyksiä juurikaan, minkä voidaan päätellä johtuvan asumisesta Helsingin keskustassa.

### Vertaistuki

Molemmat haastateltavat olivat vahvasti sitä mieltä, että adoptiovanhemmat tarvitsevat vertaistukea enemmän kuin biologiset vanhemmat. Adoptiolapsilla on kuitenkin aina jonkinlaisia erityistarpeita, joista molemmat haastateltavat antoivat haastattelun aikana monia esimerkkejä. Haastateltava 1 oli sitä mieltä, että adoptiossa selviää paljon vähemmällä, jos vanhemilla on jonkunlaista tietämystä traumoihin liittyvästä perusdynamikasta. Kriittisimmät vaiheet, jolloin vertaistukea tarvittaisiin eniten, olivat kummankin kertomuksissa hakumatkan ja lapsen kotiutumisen jälkeisen sopeutumisvaiheen välillä. Haastateltava 2 lisäsi vielä sen, että vanhemman lapsen adoptointi lisää vertaistuen tarvetta, kun pitää taistella esimerkiksi lastenkodissa opittujen käyttäytymismallien kanssa. Haastateltava 2 löysi myös yhtäläisyyksiä kaikkien adoptiolasten ongelmista omien vertaistukikokemuksiensa kautta. Haastateltava 1 kertoi vertaistuessa tärkeintä olevan vertaisuuden, kun kaikkea ei tarvitse selittää alusta asti:



”Yks vanhempi sano kerran et tosi kiva tulla tänne, koska nyt hänen ei tarvi selittää miks hänen lapsensa pelästyy joitain varjoja”.

Kumpikin haastateltava pitivät pelkästään isille tarkoitettua vertaistukea tarpeellisena, mutta näkivät sen toteuttamisessa ongelmia. Haastateltava 1 oli sitä mieltä, että isäryhmän tulisi syntyä olemassa oleviin ihmissuhteiden perustalle. Joillekin isille saattaa myös olla luontevampaa osallistua ryhmiin, jos vetäjänä on mies. Kysyttäessä esimerkiksi urheilullisen aktiivisuuden vaikutuksesta isien osallistumiseen ja keskustelun aktiivisuuteen kumpikaan haastateltava ei pitänyt sitä mitenkään selvänä ratkaisuna isien aktivoimiseen. Haastateltava 1 yksi nosti voimakkaammin esiin isien kiinnostuksen erilaisia asiantuntijaryhmiä ja luentoja kohtaan. Myös haastateltava 2 oli sitä mieltä, että esimerkiksi keskustelun ohjaajan läsnäolo voisi tehdä isille hyvää. Kummankin kommentteista sai sen kuvan, että tärkeintä on se, että isien tapaamisille olisi joku syy tai määrätty konteksti. Haastateltava 2:

”Jos on vaan tällasia ”tule keskustelemaan isyydestä”-juttuja, niin mä luulen, että aika monet jättää sen väliin ja keksii jotain parempaa tekemistä.”

Kummatkin haastateltavat olivat myös sitä mieltä, että isien ja lapsien yhteinen vertaistuki saattaisi saada sekä isät että lapset liikkeelle. Haastateltava 1 totesi, että lapsen kanssa pitää muutenkin harrastaa, joten miksi ei sitten adoptioporukan kanssa. Myös haastateltava 2 näki tällaiset tuokiot toimivana tapana vahvistaa isän ja lapsen yhteyttä. Molemmat haastateltavat nostivat myös vahvasti esiin, että vertaistuki voi olla lapselle vähintäänkin yhtä tärkeää kuin vanhemmille ja auttaa lasta esimerkiksi ymmärtämään omia juuriaan ja taustojaan.

#### Toiveita yhdistyksen toiminnan suhteen

Haastateltava 1 nosti esiin yhdistyksen positiivisimpana toimintona erilaiset asiantuntijaryhmät, joissa pääsee kuuntelemaan ammattilaisten luentoja, joista normaalisti saisi maksaa paljon rahaa. Haastateltava 1 oli myös sitä mieltä, että tuki ei usein tavoita kaikkein kriisityneimpiä pariskuntia, ja ehdottikin jonkunlaista päivystysluontoista tukea, jota tosin piti vaikeasti toteutettavana. Kummankin haastateltavan puheista pystyi päättelemään, että usein tuen tarve on suurin juuri sellaisina aikoina, kun ei ole aikaa ottaa selvää tuen muodoista tai käydä vertaisryhmissä.

Haastateltava 2 ei kokenut olevansa kiinteästi yhteydessä yhdistyksen toimintaan eikä osannut siitä paljon kertoa. Kumpikaan haastateltavista ei kokenut oman vertaistukiryhmänsä olevan käytännössä niinkään osa Adoptioerheet ry:n toimintaa; ryhmät olivat organisaation hitautuneet yhteen adoptioprosessin aikana vanhempien aktiivisuuden tuloksena, ja ryhmässä käyviä yhdistää heidän tapauksissaan asuinpaikan lisäksi adoption kohdema.

## 7.5 Viestintä

### 7.5.1 Lehtiartikkelit

Yksi hankkeemme osa-alueista oli kirjoittaa kaksi artikkelia Adoptioperheet ry:n julkaisemiin jäsenlehtiin. Lehden kaksi ensimmäistä numeroa ovat isäaiheisia, joista saimme idean kirjoittaa lehteen sen teemaan liittyvät kaksi artikkelia. Molempien artikkeleiden kirjoittamista varten saimme työelämäohjaajaltamme kriteerit, kuinka pitkiä niiden tulee olla ja mitä niiden pitäisi sisältää. Ensimmäinen artikkeli julkaistaan jäsenlehden ensimmäisessä numerossa, ja se käsittelee opinnäytetyömme aihevalintaa, siihen kerättyä tausta-aineistoa sekä aiemmin adoptioisille teettämämme kyselyn tuloksia. Artikkelissa kerroimme myös, mitä aiomme kevvään vielä tehdä adoptioisyyden tukemiseksi. Toinen kirjoittamamme artikkeli julkaistaan yhdistyksen vuoden toisessa jäsenlehdessä. Tässä artikkelissa kerroimme kuulumisia kevään aikana adoptioisille järjestämistämme vertaistukitapahtumista, ja minkälaista niitä oli vetää. Artikkelissa pyrimme kannustamaan isiä mukaan vertaistukitoimintaan, ja mainostamme myös tekemäämme ohjeistusta isien vertaistukitapahtumien vetämisestä, joka löytyy Adoptioperheet Ry:n verkkosivuilta. Kirjoitimme molemmista artikkeleista useita eri versioita ennen lopullisten muodostumista. Saimme teksteihimme myös korjauspyyntöjä ja ehdotuksia ohjaajaltamme, jonka pohjalta artikkelit valmistuivat.

Ensimmäisessä artikkelissa ”Adoptioisät mukaan toimintaan” (liite 4) toimme esiin isien vähäisen osuuden yhdistyksen vertaistukitoiminnassa ja heidän tuen tarpeensa selvittämisen tärkeyden. Kerroimme myös hankkeemme tavoitteista ja tekemämme alkukartoituskyselyn taustoista ja tuloksista. Mainitsimme pienen vastaajamäärän tuomat haasteet, mutta onnistuimme kuitenkin nostamaan esiin joitain kyselystä nousseita mielenkiintoisia teemoja. Artikkelin lopussa kerroimme vielä tulevasta toiminnastamme adoptioisien tukemisen parissa; rohkaisimme isiä mukaan järjestämiimme vertaistukitapahtumiin sekä osallistumaan keskusteluun sosiaalisessa mediassa, jossa olemme myös itse mukana.

Toisessa artikkelissa ”Isille omaa vertaistukitoimintaa” (liite 5) kerroimme jo järjestämistämme isille suunnatuista vertaistukitapahtumista. Kerroimme pääpiirteittäin kunkin tapahtuman sisällön ja millaista niitä oli järjestää. Artikkelissa toimme esille isien suorien lainausten avulla vertaistukitapahtumissa tärkeiksi nousseita aiheita sekä minkälaisena isät tapahtumat kokivat. Lopuksi kerroimme hankkeemme jatkokehittämissuunnitelmasta sekä mainostimme tekemäämme ohjeistusta isille suunnatun vertaistukitoiminnan vetämisestä.

### 7.5.2 Sosiaalinen media

Hankkeen tavoitteena oli saada isät näkymään myös yhdistyksen viestinnässä. Adoptioperheet ry:n vapaaehtoistyön koordinaattorin kanssa tulimme siihen lopputulokseen, että nykypäivänä sosiaalista mediaa vaikuttamisen kanavana ei voi väheksyä. Sosiaalisen median vaikutuskanavana Adoptioperheet ry käyttää Facebook-sivuja. Adoptioperheet ry:n Facebook-sivuja päivitetään aktiivisesti sekä yhdistyksen työntekijöiden että vapaaehtoisten voimin. Joulukuussa 2012 Facebook-sivuilla oli 309 jäsentä joista vain 20 oli miehiä. Päätimmekin ryhtyä suunnittelemaan Facebook-päivityksiä, joissa tulisi esille hankkeemme teemoja.

Facebook-ryhmän jo valmiiksi aktiivisen päivittämisen vuoksi jouduimme pohtimaan tarkkaan, millä keinoin saisimme mahdollisimman hyvän näkyvyyden omille päivityksillemme. Ensimmäinen suunnitelmamme oli lähettää sivuille hankkeemme aiheisiin liittyviä lausahduksia, joita suunnitelimme kirjallisuuden ja keräämämme aineiston avulla. Päädyimme kuitenkin lisäämään näkyvyyttä tuomalla lauseiden tueksi kuvia (Liite 12). Kuvat suunnitteli ja piirsi Atro Miettinen ja niiden tarkoituksena oli herättää huomiota ja ajatuksia sekä piristää adoptiovanhempien päivää. Päivityksiä tehtiin yhteensä viisi, ja niissä käytetyt lauseet aikajärjestyksessä olivat:

- Läsnäolo on isyyden tärkein työkalu
- Tuntuuko isyys jalkapohjissa asti
- Vertaisryhmän kanssa voi viettää vapaapäivää ihmettelystä
- Adoptioisänä pääsee olemaan tiedostavampi
- Isäksi pitää kasvaa

Samantyyppisiä lausahduksia käytettiin kaikissa järjestämissämme vertaistukitapahtumissa. Facebook:iin lauseet valikoituivat niistä saatujen kokemusten perusteella. Facebook-sivuilla pystyy osoittamaan mielenkiintoa päivityksiä kohtaan tykkäämällä niistä. Ensimmäinen päivitys: läsnäolo on isyyden tärkein työkalu keräsi 52 tykkäystä, joista miehiä 4. Toinen päivitys: ”tuntuuko isyys jalkapohjissa” asti sai tykkäyksiä 11, joista miehiä oli 1. Kolmas päivitys: vertaisryhmän kanssa voi viettää vapaapäivää ihmettelystä keräsi 21 tykkäystä, joiden kokonaismäärästä miehiä oli 1. Neljäs päivitys kuului: Adoptioisänä pääsee olemaan tiedostavampi, joka sai yhteensä 5 tykkäystä, joista 1 oli mieheltä. Viides ja viimeinen päivitys: ”Isäksi pitää kasvaa” sai 6 tykkäystä, joista yksikään ei ollut mieheltä. Tykkäysten määrä väheni hankkeen loppua kohden, mikä voikin olla merkki siitä, että niiden viehätysvoima väheni, mitä useampi niitä julkaistiin. Ensimmäisten päivitysten suosio saattoikin johtua siitä, että ne olivat uudenlainen näky Facebook-sivustolla. Adoptioperheet ry oli tyytyväinen päivitysten sisältöön ja niiden saamaan huomioon. Yhdistys pyysi lupaa käyttää päivityksien kuvia järjestön tulevassa tiedottamisessa ja muussa toiminnassa.

## 8 Hankkeen tulokset ja kehittämisehdotukset

Hankkeen eri osioiden avulla saimme vastauksia hankkeen alussa määriteltyihin tutkimuskysymyksiimme. Hankkeen tiedonkeruumenetelmät olivat monipuoliset ja niiden avulla saavutimme kattavan kuvan hankkeemme pääteemoista. Seuraavassa esitämme vastauksia tutkimuskysymyksiimme hankkeen kaikkien eri osioiden avulla kerätyn aineiston avulla. Pohdimme myös Adoptioperheet ry:n toiminnan kehittämistä hankkeesta saamiemme tuloksien pohjalta.

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme oli: millaisia kokemuksia adoptioisyyteen liittyy? Adoptioisyyteen liittyy isoja kokemuksia ja vahvoja tunteita. Adoptioisyyden kuvaillaan vaativan ennennäkemätöntä sitoutumista ja päättävyyttä. Isät kokevat adoption neuvontavaiheen raskaaksi ja pitkäksi prosessiksi, jossa valmiutta isäksi todella testataan ja kyseenalaistetaan. Isät toivovat adoptioeuvonnalta lisää tukea vanhemmuuteen sekä tietoa adoptiolasten erityistarpeista ja adoptiolasten ominaisista käyttäytymismalleista. Osa isistä kokee kuitenkin jälkikäteen neuvontavaiheen hyödylliseksi kokemukseksi, joka auttaa varautumaan mahdollisiin vastoinkäymisiin ja ongelmiin. Odotusvaiheessa raskainta on epätietoisuus lapsen tulosta; liiallisten odotusten rakentaminen ennen tietoa lapsen tulosta tekee odotusvaiheesta henkisesti vielä entistä raskaamman. Isäksi tulon kokemusta kuvaillaan käsittämättömäksi, johon voi valmistautua, mutta siihen ei koskaan ole valmis. Isät kokevat, että biologiseen vanhemmuuteen verrattuna adoptiovanhemmuudessa isä on lähtökohtaisesti tasa-arvoisemmassa asemassa äidin rinnalla. Isät eivät kuitenkaan konkreettista eroa adoptio- ja biologisen isyyden välillä. Kiintymyssuhteen muodostumisen isät kokevat täysin subjektiiviseksi, joka riippuu lapsen taustasta ja iästä sekä vanhempien rooleista ja persoonallisuuksista. Isät kertovat, että adoptioprosessiin lähtiessä täytyy olla valmistautunut ennakkoluulojen kohtaamiseen. Mielenkiinto erilaisuuteen näkyy katukuvassa, mutta varsinaiset negatiiviset kokemukset ovat harvassa. Paikkakunnalla koetaan olevan myös vaikutusta asiaan.

Toinen tutkimuskysymyksemme oli: millaista vertaistukea adoptioisät toivovat? Isät kokevat isien ja lapsien yhteisen vertaistukitoiminnan helpoimmin lähestyttäväksi vertaistuen muodoksi. He kokevat vertaistuen olevan tärkeää lapsilleen ja tämän takia isät ajattelevat tällaisiin tapahtumiin osallistumisen olevan hyödyllisempää. Myös kiireisinä vanhempina isät kokevat, että lapsen kanssa yhdessä tekeminen on aina tärkeää, ja he ajattelevat vertaisryhmien auttavan myös suhteen syventämisessä omaan lapseen. Isät toisinaan vähättelevät omaa vertaistuen tarvettaan, mutta vertaistukea saaneet isät ovat kokeneet saaneensa siitä paljon. Isät, jotka ovat osallistuneet vertaistukeen, osaavat toivoa myös isien keskinäistä vertaistukea. Miehillä luontaiset toimintatavat vaikuttavat siihen, että isät kaipaavat vertaistukitoiminnalle jonkin tarkoituksen. Tämä syy voi olla jokin aktiviteetti, asiantuntijan läsnäolo tai aihe, joka kiinnostaa. Isien mielipiteet parhaasta aktivoimisen keinosta vaihtelevat, mutta he

ovat selkeästi sitä mieltä, että pelkällä isien kokoontumisella ilman ennalta määrättyä kontekstia ei saada tarpeeksi kiinnostusta aikaiseksi. Parhaiten isät kokevat vertaistuen toimivan silloin, kun ryhmä on syntynyt olemassa olevien ihmissuhteiden pohjalta. Tämän vuoksi Adoptioperheet ry voisi kannustaa isiä tutustumaan toisiinsa esimerkiksi tarjoamalla entistä selkeämmän yhteydenpidon väylän isien välille. Tämä onnistuu vapaaehtoistyön koordinaattorin aktiivisuuden tai parhaimmassa tapauksessa vapaaehtoisen isän avulla. Useat isät ovat sitä mieltä, että ryhmissä keskusteleminen olisi luontevampaa, jos ryhmän ohjaajakin olisi miespuolinen. Osa isistä on kuitenkin sitä mieltä, että koko perheen yhteinen vertaistuki toimii sellaisenaan ja näissäkin ryhmissä isien välille syntyy usein antoisia keskusteluja.

Kolmantena tutkimuskysymyksenämme oli: mikä merkitys vertaistuella on isille adoptioprosessin eri vaiheissa? Vertaistuen tarve korostuu isillä adoptioprosessin alkuvaiheessa sekä lapsen saamisen lähestyessä. Alkuvaiheessa isät haluaisivat kuulla muiden kokemuksia adoptioprosessin kulusta ja tulevista haasteista. Lapsen saapumisen jälkeiset viikot ovat usein adoptioprosessin haastavinta aikaa. Tätä varten isät kaipaavat vertaisryhmän tukea ja kokemustietoa juuri ennen hakumatkaa, koska taas lapsen tultua aikaa vertaistukeen on hankala löytää. Vertaistuen ongelmallisuudeksi nousee monien isien mielestä se, että adoptiovanhemmuuden haastavimpina hetkinä se on usein ulottumattomissa, joko tilanteiden äkkinäisyyden takia tai kriisiytyneen elämänvaiheen seurauksena tulevan ajanpuutteen vuoksi. Isät toivovatkin tukea äkillisiin ongelmatilanteisiin. Tuen muotona voisi olla puhelinpäivystys, jota ylläpitäisi esimerkiksi kokenut vapaaehtoinen adoptiovanhempi. Tällaisen tuen järjestäminen voitoin olla käytännössä hankalaa. Lapsen sopeutumisvaiheen jälkeen isät eivät itse enää koe suurempaa tarvetta vertaistuelle. Tästä lähtien isät osallistuvatkin vertaistukeen enemmän lapsen kuin itsensä takia.

Neljäs tutkimuskysymyksemme oli: ”Miten isät voidaan huomioida paremmin Adoptioperheet ry:n toiminnassa?” Isien mielestä Adoptioperheet ry:n tarjoamista palveluista vertaistuki on kaikkein hyödyllisintä. Vertaistuki koetaan adoptioprosessissa ylivoimaiseksi tiedonsaanti- ja tukimuodoksi. Adoptioisät toivovatkin vertaistuen lisääntyvän. Vertaistukea voitaisiin parhaiten kehittää ja lisätä hyödyntämällä siitä saatavaa kokemustietoa. Kokemustiedon saamiseksi Adoptioperheet ry:n ja vertaistukiryhmien välistä yhteydenpitoa voitaisiin vahvistaa esimerkiksi sillä tavalla, että yhdistyksen työntekijät osallistuisivat välillä vertaistukitapahtumiin seuraajan tai ohjaajan roolissa. Asiantuntijoiden tietoa ja kirjallisuutta arvostetaan myös isien keskuudessa. Erityisesti asiantuntijoiden pitämät luennot koetaan hyödyllisiksi tiedonlähteiksi. Tämän vuoksi yhdistys voisikin järjestää jatkossa isyys aiheisiin liittyviä luentoja. Isät toivovat heidät otettavan enemmän huomioon yhdistyksen viestinnässä. Hankkeemme aikana on tapahtunut kehitystä isien huomioimisessa yhdistyksen tiedottamisessa, sillä jäsenperheiden isien sähköposteja on alettu keräämään. Tämä muuttaa sen, että isät eivät enää ole pelkästään perheen äitien varassa tiedon saamisessa. Useat isät kertovat Adoptioperheet ry:n

jäsenlehden olevan heidän ainoa kontaktinsa adoptioaiheisiin ja samalla varmin keino tavoittaa heidän mielenkiintonsa. Lehti on saanut paljon kehuja, ja sen toivottaisiin jatkossakin sisältävän isäaiheisia artikkeleita. Adoptioperheet ry:n tulisi hyödyntää lehteä myös adoptioisille suunnatun toiminnan viestimenä. Erityisesti toivomme Adoptioperheet ry:n jatkavan isille suunnatun vertaistukitoiminnan järjestämistä sekä isien huomioimista muussakin toiminnassa.

## 9 Työskentelyn arviointi

### 9.1 Työnjako ja -eteneminen

Aloitimme hankkeemme suunnittelun lokakuussa 2012. Virallisesti prosessi käynnistyi kuitenkin vasta marraskuussa, kun sovimme kehittämishankkeen ehdoista ja kulusta työelämäohjajamme, vapaaehtoistyön koordinaattori Anu Saulialan, kanssa. Prosessi kesti kaiken kaikkiaan puoli vuotta, ja sisälsi paljon eri työvaiheita ja työn jatkuvaa uudelleen koordinoitua. Hankkeessamme pääsimme olemaan yhteistyössä työelämän kanssa ja opimmekin paljon sen lainalaisuuksista ja toimintatavoista. Erityisesti suunnittelun olennaisuus ja oman tekemisen jatkuva arviointi nousivat esiin tärkeinä osina hankkeen toteutusta. Hankkeen suunnittelussa harjaannutimme yhteistyö- ja itsenäisen työskentely taitoja. Koska kehittämishanke oli tilaustyö Adoptioperheet ry:ltä, olimme tekemisistämme vastuussa itsemme ja koulun lisäksi myös yhdistykselle. Työskentelyssä tulikin tähdätä aina ensisijaisesti yhdistystä tukevaan ja kehitettävään toimintaan. Itse toteutuksen eri vaiheissa pääsimme olemaan tekemisissä yhdistyksen jäsenten kanssa ja soveltamaan oppimaamme hyvin moninaisessa ympäristössä.

Hankkeemme oli työläs monella tapaa. Suurimman haasteen toi aikataulu, jossa hanke tuli toteuttaa. Tietyt vaiheet olivatkin aikataulullisesti sidonnaisia Adoptioperheet ry:n toimintaan; ensimmäisen kirjoittamamme artikkelin oli määrä kertoa tekemämme kyselyn tuloksista. Saimme kyselyn tulokset käyttöömmekä kuitenkin vasta noin viikkoa ennen artikkelin valmistumisen takarajaa, jonka johdosta artikkelin työstö tapahtui kovassa kiireessä. Hankkeemme tiukan aikataulun haasteen näkyivät myös vertaistukitapahtumia ja syvähaastatteluita järjestäessämme; ajoittain oli vaikea löytää kaikelle suunnitellulle toiminnalle vapaata ajankohtaa, jossa se ei vaikuttaisi negatiivisesti hankkeen kulkuun ja muuhun toimintaan. Hankkeen tiukka aikataulu motivoi meitä kuitenkin tekemään paljon töitä ja saavuttamaan toivotut päämäärät. Hankkeen haasteelliseksi teki myös sen laajuus. Koimme vaikeuksia työtä rajatessa ja pohtiessa, kuinka lähestymme adoptioaihetta. Haasteita oli toiminnan suunnittelun lisäksi myös hankkeen teoreettisessa viitekehyksessä ja sen rajaamisessa. Pehdyimme toiminnallisen kehityshankkeen luonteeseen nähden laajasti isyyden, adoption sekä vertaistuen ammatikirjallisuuteen. Myös meidän aiempi kokemattomuus adoptioaiheiden parissa loi haasteita hankettamme lähestyessä. Työskentelyyn saimme paljon tukea ja ohjeistusta työelämäohjajaltamme, joka jakoi myös kannustaa meitä kohti hankkeen päämääriä. Ohjaava opettajam-

me ohjasi meitä myös aina tarpeen tullen oikeaan suuntaan, ja painotti tutkimuksellisen otteen tärkeyttä työssämme.

Työnjakomme pyrimme laatimaan tehtäväkohtaisesti hankkeellemme. Ensimmäinen konkreettinen työvaihe oli isien tuen tarvetta kartoittama kysely, johon kysymykset laadimme yhdessä. Koimme tarpeellisena, että hankkeemme tavoitteita kohdentavaan osuuteen jokainen meistä saa näkemyksensä ja äänensä kuuluviin. Yhteydenpidosta työelämäohjaajamme vastasi Mikko Immonen. Ohjaavaan opettajaan yhteyttä piti aluksi Atro Miettinen, mutta vastuu siirtyi hankkeen edetessä Jaakko Hämäläiselle, koska Jaakon oli kotipaikkakuntansa takia luontevampaa hoitaa kouluun liittyvät asiat. Vertaistukitapahtumien sisällöt suunnittelimme pääsääntöisesti kaikki yhdessä työelämäohjaajan kanssa. Ensimmäisessä Lohjan vertaistukitapahtumassa Immonen hoiti yhteydenpidon Lohjan vertaistukiryhmän vetäjään. Immonen toimi myös yhteyshenkilönä meidän ja Ritz-biljardisalin välillä johtuen hänen kotipaikkakunnastaan. Hämäläinen hoiti yhteydenpidon puolestaan Tampereen vertaistukiryhmän kanssa. Yksilöhaastattelut suunnittelivat ja toteuttivat Immonen ja Miettinen.

Vertaistukitapahtumien purun, analysoinnin ja raportoinnin toteutti Hämäläinen, ja vastaavan teki yksilöhaastatteluista Immonen. Miettinen vastasi tekemämme kyselyn purusta ja analysoinnista. Lehtiartikkelit ja Adoptioiperheet ry:n Facebook-päivitykset toteutimme yhteisesti. Päivityksissä ja vertaistukitapahtumien väittämässä käytetyt kuvat piirsi Miettinen. Raportin loput aihealueet jaoin keskenään vahvuksiemme ja mielenkiintomme mukaisesti.

## 9.2 Eettisyys ja salassapito

Laadullisessa tutkimuksessa aineisto kootaan useimmiten luonnollisissa tilanteissa todellisissa kohtaamisissa. Metodien käytössä painotetaan työskentelytapoja, joissa tutkittavien näkökulmat tulevat mahdollisimman aidosti esille. Näin ollen pyritään mahdollisiin vapaamuotoisiin tiedonhankintamenetelmiin, mikä taas johtaa siihen, että tiedonkeruun menetelmät voivat muistuttaa paljon arkielämän vuorovaikutusta. Tiedonkeruumenetelmän avoimuus johtaa myös siihen, että potentiaalisten eettisten ongelmien ennakointi on hankalampaa. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 125.)

Käytännössä kuitenkin mikään hankkeen tiedonkeruun muodoista ei vaatinut tutkittavien henkilöllisyyden paljastumista. Kyselylomakkeeseen vastaaminen tapahtui nimettömänä, siten että vastaajien henkilöllisyys ei tullut edes meidän tietoon. Vertaistukitapahtumissa kerättyyn materiaaliin ei sisällynyt nimiä, ja myös yksilöhaastattelut tehtiin nimettömänä. Ainoat asiat, jotka haastateltavista hankkeen raportissa paljastuvat, ovat heidän asuinkuntansa ja lapsien ikä sekä synnyinmaa. Emme kuitenkaan usko, että vielä näiden tietojen perusteella kenenkään henkilöllisyys paljastuisi. Nämä tiedot ovat myös aineiston analyysin kannalta hyvin tär-

keitä. Huomionarvoista on myös se, että osa vertaistuesssa mukana olleista ja haastatelluista on muissa yhteyksissä osallistunut Adoptioerheet ry:n toimintaan omalla nimellään. Kerättyä aineistoa ei voi pääsääntöisesti myöskään pitää arkaluontoisena tai vahingollisena haastatelluille itselleen.

Sen sijaan vertaistukitapahtumien dokumentoinnissa valokuvauksen avulla on paljastunut eettisiä ongelmakohtia. Jokaisessa tapahtumassa valokuvien käyttöön yhdistyksen jäsenlehdessä tai hankkeen raportissa kysyttiin lupaa. Lohjalla kynnyskysymykseksi nousi lapsien kasvojen näkyminen. Vanhemmat eivät halunneet, että lapsien kasvot päätyvät Internetiin missään muodossa, mutta kuvan julkaisemisessa jäsenlehdessä he eivät nähneet ongelmaa. Lapsen mielipidettä lehtijutussa tai internetissä esiintymiseen ei käytännössä voida selvittää. Adoptiolapsen valokuvan käyttämisessä pitää olla erityisen tarkkana. Käytännössä julkiseen käyttöön tarkoitetuissa valokuvissa adoptiolapsi voi näkyä sillä tavalla, että häntä ei voi helposti tunnistaa. Tämän tärkeys korostuu etenkin tilanteissa, joissa adoptiota ei vielä ole virallisesti vahvistettu lapsen synnyinmaassa. (Interpedia 2013.)

Edellä mainituiden seikkojen vuoksi raportin liitteinä esitetyissä valokuvissa Lohjan tapahtumasta lapsien kasvoja ei näytetä. Sen sijaan adoptiovanhempien esiintymiseen kuvissa Lohjan tapahtumassa ja Helsingin biljarditapahtumassa on saatu suullisesti luvat ja näin ollen emme koe niiden käyttämisessä raportin liitteinä olevan salassapitoon liittyvää ongelmaa. Adoptioerheet ry:n jäsenlehden tekijöille on toimitettu sama valokuvamateriaali, jonka yhteydessä heille on sanatarkasti kerrottu vanhempien antama ohjeistus kuvien käyttämisestä.

### 9.3 Itsearviointi

Työskentelymme hankkeemme parissa on ollut hyvin aktiivista. Prosessin tiukan aikataulun vuoksi hanke on vaatinut siihen myös vankkaa sitoutumista. Hankkeen alku sujui hyvin määrätietoisesti, ja saimme adoptioisyyden tukea kartoittavaan kyselyyn sisällytettyä mielestämme hankkeemme kannalta oleellisia aiheita. Olimmekin tällöin hyvin luottavaisia hankkeemme onnistumisesta. Kyselyn vähäinen vastaajamäärä aiheutti kuitenkin vaikeuksia hankkeen suunnitelman mukaisessa eteenpäin viemisessä, mikä puolestaan vaikutti tilapäisesti myös tunnetiloihimme. Hankkeen tavoitteita jouduttiinkin tilapäisesti kohdentamaan uudelleen. Hankkeen työnjako sujui kuitenkin erittäin hyvin ja työtä pystyttiin jatkamaan järjestelmällisesti eteenpäin. Ryhmähenki toimi niin ikään hyvin koko hankkeen ajan, ja jokaisen oma rooli kussakin työvaiheessa oli selvillä. Työntekoa helpotti myös se, että olimme toimineet samaisena ryhmänä useasti aiemmin.

Yhteydenpito hankkeessamme mukana olleiden tahojen välillä sujui mutkattomasti ja ammattimaisesti. Saimmekin monelta suunnalta positiivista palautetta asiantuntevasta työtöotes-



tamme sekä yhteistyökumppanin. Hankkeen edetessä koimme käsityksemme adoptioprosessista ja erityisesti vertaistuesta laajentuneen huomattavasti. Pyrimmekin hyödyntämään hankkeen raportoinnissa kaikkea oppimaamme parhaalla mahdollisella tavalla. Meillä oli selkeä käsitys siitä, mitä tulimme kussakin vertaistukitapahtumassa tekemään sekä mitä aiheita tulisimme yksilöhaastatteluissa käsittelemään. Tekemämme päivytykset yhdistyksen Facebook-sivulle ja erityisesti niissä käytetyt kuvat saivat paljon kehuja työelämäohjaajaltamme sekä yhdistyksen jäseniltä. Vertaistukitapahtumista totesimme jälkikäteen, että olisimme voineet käyttää enemmän mielikuvitusta ja innovatiivisempia ratkaisuja niitä suunnitellessamme. Kuitenkin läpi koko hankkeen pysyimme aikataulussa ja saimme lähes kaiken suunnitellun toteutettua.

#### 9.4 Yhteistyökumppanin arvio

##### Adoptioisuus-opinnäytetyö auttoi kehittämään toimintaa

Adoptioisuus-opinnäytetyön tekeminen aloitettiin syksyllä 2012 keskustelemalla yhdessä kolmen opinnäytetyötä tekevän opiskelijan kanssa toiveista puolin ja toisin. Oli tärkeää, että opinnäytetyötä tehtiin riittävän ajoissa, sillä järjestötyössä toiminnan sykli on puolivuotta tai vuoden eteenpäin. Adoptioisuus ry:n toiveena opinnäytetyölle oli, että se tavoittaisi isiä monin eri tavoin, niin toiminnallisesti kuin viestinnällisesti eri kanavia käyttäen. Jäsenistö toivoi että adoptioisille olisi omaa toimintaa. Olettamuksena oli, että kohderyhmä on haasteellista tavoittaa. Adoptioisuus ry halusi kuitenkin kokeilla ja opinnäytetyön tekijät hienosti lähtivät hommaan mukaan.

Kyselylomake adoptioisille osoitti todeksi sen, että isä on vaikea tavoittaa ja tutkimukset sekä kirjalliset jutut eivät kiinnosta isiä. Pienen otannan tulokset kuitenkin vahvistivat Adoptioisuus ry:llä ollutta käsitystä adoptioisien ajatuksista. Kahden isän haastattelutulokset olivat antoisaa luettavaa, se oli tärkeä osa opinnäytetyötä. Aikataulullisesti haastattelut olisivat voineet olla aiemmin, jotta niiden anti olisi ollut käytössä mm. toiminnallisia hetkiä suunnitellessa.

Toiminnalliset hetket jo olemassa olevissa ryhmissä sekä biljardi-ilta olivat odotettuja, vaikka osallistujamäärät eivät päästä huimanneetkaan. Tärkeintä toiminnassa ei kuitenkaan ole määrä, vaan laatu. Uskomme, että isä-toiminnan kehittymiseen tarvitaan paljon aikaa ja kokemuksia, ennen kuin se on samalla tasolla kuin perheiden tai äitien toiminta. Opinnäytetyön tekijät kuuntelivat ja kyselivät hyvin ennen tapaamisia millaista toiminnan kannattaisi olla. Välillä olisi ollut mukava, jos opinnäytetyön tekijöillä olisi ollut vahvempi tutustuminen isyyteen ja ryhmätoimintaan ja he olisivat voimakkaammin ehdottaneet omia näkemyksiään miten toimintaa olisi voinut kehittää. Opinnäytetyön tekijät hoitivat itsenäisesti ja kiitettävästi

isähetkien vetämiset, ideasta, mainostamisesta, toteutuksen kautta raportointiin ja jälkikäteen viestin välittämiseen muulle jäsenistölle.

Kuvat Facebookissa saivat jäsenistöltä paljon kiitosta. Ne olivatkin hieno ja innovatiivinen tapa kiteyttää adoptioisyyttä. Idea kuviin lähti opinnäytetyön tekijöiltä. Se oli yksi opinnäytetyön erityisistä helmistä, jotka saimme jo sovittujen asioiden lisäksi.

Lehtijutut olivat oleellinen osa opinnäytetyötä, sillä näin jäsenistölle sai viestiä miten isää halutaan ottaa enemmän huomioon ja miten ryhmissä isää voi ottaa huomioon. Järjestötyössä viestintä on kaiken a&o, joten hyvä, että opinnäytetyö tarjosi tähänkin konkreettista tukea.

Adoptioisyyso-pinnäytetyö kehitti Adoptioerheet ry:n toimintaa. Se muistutti hyvin aktiivisille vapaaehtoisille ja ihan tavallisille adoptioäideille isien roolia. Olemme kiitollisia monipuolisin metodein toteutetun isyyso-pinnäytetyön tekemisestä ja erityisesti sen toiminnallisuudesta.

Helsingissä 22.4.2013



Anu Sauliala

Vapaaehtoistoiminnan koordinaattori

Adoptioerheet ry

## Lähteet

## Painetut lähteet

Adoptiolaki (22/2012).

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 24-43.

Furman, E. 1998. Auta lasta kasvamaan. Helsinki: Yliopistopaino.

Halme, N. 2009. Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo. Yhdessäoloa, isänä toimimiseen liittyvää stressiä ja isän tyytyväisyyttä parisuhteessa kuvaavan rakenneyhtälömallin kehittäminen ja arviointi. Tampereen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Akateeminen väitöskirja.

Heikkilä, T. 2002. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. PS-kustannus.

Hyväri, S. 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa M. Nylund & A-B. Yeung (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 214-236.

Isätoimikunnan mietintö. 1999. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki: Edita.

Juvakka, E. & Viljamaa, J. 2002. Miehen mittainen isä. Helsinki WSOY.

Jämsä, J., Kalliomaa, S. & Rotkirch, A. 2010. Jämsä, J. & Kalliomaa, S. (toim.) Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto.

Kaila-Behm, A. 1997. Miehestä esikoisen isäksi. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Kajastie, K. 2010. Isäksi kansainvälisen adoption kautta: ...kun tulee tommonen pieni räpäle vastaan sinne rappusille ja sanoo, et ”pappa”, niin kaikki valahtaa vaan pois ja sit tajuu, et hei, tää on se elämä... Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiaalipolitiikka. Pro gradu - tutkielma.

Kuuskoski, E. 2003. Vertaistoiminta osana ihmisyyttä. Teoksessa J. Niemelä, V. Dufva (toim.) Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat. Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhanella. Jyväskylä: PS-kustannus, 30-40.

Niemelä, P. 2001. Psykologinen valmistautuminen vanhemmuuden rooleihin raskauden aikana. Rautiainen, M. (toim.) Vanhemmuuden roolikartta. Syvänä ja sovelta. Helsinki: Hakapaino Oy.

Nylund, M. 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa M. Nylund & A-B. Yeung (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 195-214.

Parviainen, H. 2003. Kansainvälinen adoptiotoiminta Suomessa vuosina 1970-2000. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja E 15/2003. Helsinki: Hakapaino.

Pietilä-Hella, R. 2010. Tuntemattomista vertaistuttaviksi. Esikoisäitien ja -isien perhevalmennusprosessi Espoon uuden tyyppisessä perhevalmennuskokeilussa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja, A tutkimuksia 29. Helsinki: Diakonia ammattikorkeakoulu

Rautiainen, M. 2001. Vanhemmuuden roolit ja varhainen vuorovaikutus (0-2-vuotta). Rautiainen, M. (toim.) Vanhemmuuden roolikartta. Syvennä ja sovelta. Helsinki: Hakapaino Oy.

Ruohonen, M. 2003. Järjestöt vapaaehtoistoiminnan areenoina ja mahdollistajina. Teoksessa J. Niemelä, V. Dufva (toim.) Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat. Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituohannella. Jyväskylä: PS-kustannus, 40-56.

Tuomi, T. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. laitos. Helsinki: Tammi

Sinkkonen, J. 1998. Yhdessä isän kanssa. Juva: WSOY.

#### Sähköiset lähteet

Eerola, P. 2008. Isyys liikkeessä. Tutkimus nuorista miehistä, isyydestä ja muutoksesta. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Aikuiskasvatus. Pro Gradu - tutkielma. Viitattu 2.4.2013. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03583.pdf>

Hermansson, E. 2008. Isän osallistuminen ja sitoutuminen lapsen hoitoon. Lapsiperheen oma kirja. Kustannus Oy Duodecim. Viitattu. 15.4.2013.  
[http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p\\_artikkeli=kot00202&p\\_haku=is%C3%A4n%20osallistuminen](http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00202&p_haku=is%C3%A4n%20osallistuminen)

Holm, J., Huuskonen P., Jyrkämä, O., Karnell, S., Laimio, A., Lehtinen, I., Myllymää, T. & Vahtivaara, J-M. 2010. Vertaistoiminta kannattaa. Viitattu 24.5.2013.  
[http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta\\_kannattaa.pdf](http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf)

Interpedia. 2013. Kansainvälinen adoptio. Viitattu 20.4.2013.  
<http://www.interpedia.fi/adoptio>

Jyrkämä, O. & Huuskonen, P. 2010. Ammattilaiset vertaistoiminnan tukena. Teoksessa T. Laatikainen (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. Asumispalvelusäätiö ASPA, 81-87. Viitattu 18.4.2013.  
[http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta\\_kannattaa.pdf](http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf)

Kinnunen, T. 2006. Vertaistuki erityislapsen vanhempain voimavarana. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Pro gradu-tutkielma. Viitattu 18.4.2013  
[https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8787/URN\\_NBN\\_fi\\_jyu-2006372.pdf?sequence=1](https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8787/URN_NBN_fi_jyu-2006372.pdf?sequence=1)

Laimio, A. & Karnell, S. 2010. Vertaistoiminta - kokemuksellista vuorovaikutusta. Teoksessa T. Laatikainen (toim.) Vertaistoiminta kannattaa. Asumispalvelusäätiö ASPA, 9-21. Viitattu 18.4.2013.  
[http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta\\_kannattaa.pdf](http://www.kansalaisareena.fi/Vertaistoiminta_kannattaa.pdf)

Laitila, H. & Lindholm, R. 2009. Isien kokemuksia vertaistuesta Jyväskylän kaupungin perheneuvolan Isän paikka -ryhmässä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 18.4.2013.  
[https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/3671/Laitila\\_Heidi\\_Lindholm\\_Roosa.pdf?sequence=1](https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/3671/Laitila_Heidi_Lindholm_Roosa.pdf?sequence=1)

Learning cafe eli oppimiskahvila. 2012. Viitattu 23.5.2013.  
<https://www.innokyla.fi/web/malli109421>

Mesiäislehto-Soukka, H. 2005. Perheenisäys isien kokemana - fenomenologinen tutkimus. Oulun yliopisto, hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos, lääketieteellinen tiedekunta. Viitattu 4.4.2013. <http://herkules oulu.fi/isbn9514277260/isbn9514277260.pdf>

Mykkänen, J. 2010. Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 23.4.2013.

<http://julkaisut.jyu.fi/?id=978-951-39-3802-4>

Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Perhebarometri 2006. Väestöliitto. Viitattu 23.3.2013.

<http://vaestoliitto->

[fi-](http://vaestoliitto-)

[bin.directo.fi/@Bin/932a5d4aa16d335125e093fd80bde8d/1366783165/application/pdf/237276/Perhebarometri%202006.pdf](http://bin.directo.fi/@Bin/932a5d4aa16d335125e093fd80bde8d/1366783165/application/pdf/237276/Perhebarometri%202006.pdf)

Parviainen, L. 2005. Käytettävyytutkimuksen menetelmät. Fokusryhmät. Tampereen yliopisto, Tietojenkäsittelytieteiden laitos B-2005-1. Viitattu 23.5.2013.

<http://www.cs.uta.fi/kurssit/usabsem/luvut/4-Parviainen.pdf>

Pelastakaa lapset ry. 2013. Adoptioprosessin vaiheet. Viitattu 5.1.2013

<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/lastensuojelutyo/adoptiot/kansainvalinen-adoptiopalvelu/adoptioprosessin-vaiheet/>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006 Litterointi. Viitattu 23.5.2013.

[http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/kvali/L7\\_2\\_1.html](http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/kvali/L7_2_1.html)

Julkaisemattomat lähteet

Matikainen, U. 2012. Adoptioperheiden tuen tarve ja vertaistuki. Adoptioperheet ry.

## Kuvat



Kuva 1



Kuva 2





Kuva 3



Kuva 4

## Liitteet

Liite 1. Opinnäytetyön sopimus .....	73
Liite 2. Kyselylomake .....	74
Liite 3. Kyselylomakkeen tulokset .....	79
Liite 4. Lehtiartikkeli 1/2013 .....	100
Liite 5. Lehtiartikkeli 2/2013 .....	101
Liite 6. Lohjan tapahtuman mainos .....	102
Liite 7. Helsingin tapahtuman mainos.....	103
Liite 8. Palautelomake .....	104
Liite 9. Ohjeistus isätuokion vetäjälle .....	105
Liite 10. Ohjeistus isien ja lapsien yhteisen tuokion vetäjälle .....	106
Liite 11. Haastattelurunko .....	107
Liite 12. Facebook-päivitykset .....	110



Liite 1. Opinnäytetyön sopimus



**LAUREA - AMMATTIKORKEAKOULU**

**SOPIMUS HANKKEISTETUSTA OPINNÄYTETYÖSTÄ**

**Opinnäytetyön toimeksiantaja**

Toimeksiantajan yhteystiedot

**Työelämän ohjaaja**

Työelämän ohjaajan yhteystiedot

**Opinnäytetyön tekijä**

nen, Ato

Opinnäytetyön tekijän yhteystiedot

**Opinnäytetyön ohjaaja**

Opinnäytetyön ohjaajan yhteystiedot

**Opinnäytetyön nimi**

Opinnäytetyön valmistumisajankohta

Kuvaus toimeksiannettavasta opinnäytetyöstä

Opinnäytetyön tarkoituksena on auttaa ja konkretisoida miten adoptioisiä voidaan tukea Adoptioperheet ry:n toiminnassa ja viestinnässä. Konkreettisesti tehdään isille kysely, 2x lehtijuttu, 3x ryhmän ohjaaminen, haastattelut, vertaistukiryhmän ohjaajalle lyhyt ohje isä-teeman vetämisestä, facebookiin isä-päivityksiä ja nettisivuilla isyyden huomioiminen.

Miten tuloksia tullaan hyödyntämään?

Vertaistukiryhmien suunnittelussa ja isien huomioimisessa, lehtijutuissa, facebookissa, nettisivuilla, koko toiminnan kehittämisessä ja suunnittelussa

**Vastike**

- toimeksiantaja maksaa opiskelijalle työn tekemisestä
- toimeksiantaja maksaa ammattikorkeakoululle työn tekemisestä
- toimeksiantaja ei maksa työn tekemisestä

...../..... 200.....

Paikka ja aika

.....  
.....  
Toimeksiantajan allekirjoitus

Adoptioperheet ry .....

Adoptioperheet, Yrjönkatu 29 A,

Anu Sauliala,

[anu.sauliala@adoptioperheet.fi](mailto:anu.sauliala@adoptioperheet.fi)

puh. 045 8827080 .....

Jaakko Hämäläinen, Mikko Immo-

Miettinen .....

etunimi.sukunimi@laurea.fi .....

Kari Eklund .....

kari eklund@laurea.fi .....

Adoptioisyys .....

Kevät 2013 .....

Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus

## Liite 2. Kyselylomake

### Adoptioisyys

Hei kaikki adoptioisät!

Tämä kysely on osa Laurea ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opinnäytetyötä, jonka aiheena on isyyden tukeminen adoptioprosessissa. Kyselylomakkeen tuloksilla pyritään kartoittamaan Adoptioperheet ry:n jäsenien kokemuksia isyyteen liittyvistä haasteista, ja selvittämään minkälaisia toiveita nimenomaan miespuolisilla jäsenillä on järjestön toiminnan suhteen.

Saatujen vastauksien avulla pyritään jatkossa kehittämään miehille tarkoitettua vertaistuki-toimintaa, sekä yleisesti ottaen löytämään parempia toimintatapoja isyyden tukemiseen adoptioprosessissa.

Sinun vastauksesi hyödyttää paljon toiminnan kehittämistä. Jos koet, että jotkut kysymykset eivät ole sinulle suunnattuja (esim. lapsi ei ole vielä tullut perheeseen) voit hypätä kysymyksen yli.

Kiitos antamastasi ajasta!

Taustatietoa

1. Missä vaiheessa adoptioprosessia olet?

Odotus

Ensimmäinen lapsi ollut alle vuoden perheessä

Ensimmäinen lapsi ollut yli vuoden perheessä

Ensimmäinen lapsi ollut yli kolme vuotta perheessä

2. Ikäsi?

25-30 v

31-35 v

36-40 v

41-45 v

46-50 v

51-55 v

55 v tai yli

3. Lapsen/ lapsien syntymämaa

Suomi

Ulkomaat

4. Adoptoitujen lastesi lukumäärä

1

2

3 tai yli

5. Vanhimman adoptoidun lapsesi ikä?

Alle 1v

1-4v

5-11v

Yli 12v

6. Onko perheessä biologisia lapsia?

Kyllä

Ei

7. Asuinpaikkasi

Maaseudulla

Pienessä kaupungissa (alle 20 000 asukasta)

Keskikokoisessa kaupungissa (20 000 - 50 000 asukasta)

Suuressa kaupungissa (yli 50 000 asukasta)

Adoptioisyys

8. Tulevan isän tarpeet osataan ottaa huomioon adoptioeuvonnassa

*1=täysin eri mieltä 2=osittain eri mieltä 3=en osaa sanoa 4=osittain samaa mieltä 5=täysin samaa mieltä*

9. Adoptiopalvelun tarjoajat osaavat ottaa isän tarpeet huomioon ( Pelastakaa lapset, Interpedia ja Helsingin kaupungin sosiaalitoimi)

*1=täysin eri mieltä 2=osittain eri mieltä 3=en osaa sanoa 4=osittain samaa mieltä 5=täysin samaa mieltä*

10. Adoptioprosessin aikana tarjottiin erityisesti tuleville isille kohdennettua tukea

*1=täysin eri mieltä 2=osittain eri mieltä 3=en osaa sanoa 4=osittain samaa mieltä 5=täysin samaa mieltä*

11. Adoptioprosessin aikana tulisi tukea enemmän isiä

*1=täysin eri mieltä 2=osittain eri mieltä 3=en osaa sanoa 4=osittain samaa mieltä 5=täysin samaa mieltä*

12. Adoptioneuvonnan aikana minut otettiin huomioon tasavertaisesti lapsen tulevana vanhempana ja kasvattajana äitiin nähden

*1=täysin eri mieltä 2=osittain eri mieltä 3=en osaa sanoa 4=osittain samaa mieltä 5=täysin samaa mieltä*

13. Suhteen luominen lapseen onnistui odottamallani tavalla

*1=täysin eri mieltä 2=osittain eri mieltä 3=en osaa sanoa 4=osittain samaa mieltä 5=täysin samaa mieltä*

14. Saan läheisiltäni tukea adoptioisyyteen liittyvissä asioissa

*1=täysin eri mieltä 2=osittain eri mieltä 3=en osaa sanoa 4=osittain samaa mieltä 5=täysin samaa mieltä*

15. Osaan tukea puolisoani vanhemmuudessa

*1=täysin eri mieltä 2=osittain eri mieltä 3=en osaa sanoa 4=osittain samaa mieltä 5=täysin samaa mieltä*

16. Puolisoni tukee minua vanhemmuudessa

*1=täysin eri mieltä 2=osittain eri mieltä 3=en osaa sanoa 4=osittain samaa mieltä 5=täysin samaa mieltä*

*Avoimia kysymyksiä:*

17. Mitkä asiat ovat olleet mieleisiä adoptioprosessin aikana isyyden kannalta?

18. Minkälaisia haasteita sisältyy miehen rooliin adoptioprosessissa?

19. Mitkä tunteet ovat sinulle vaikeita adoptioisyydessä?

20. Kuvaile adoptioisyyteen liittyviä positiivisia tuntemuksia

21. Olen ollut jäsenenä adoptioperheet ry:ssä

Alle 1 vuoden  
1-3-vuotta  
4-6-vuotta  
Yli 6-vuotta

22. Seuraan järjestön netti- ja lehtijulkaisuja

En koskaan  
Satunnaisesti  
Kerran vuodessa  
2-4 kertaa vuodessa  
Kuukausittain

23. Osallistun järjestön vertaistukitoimintaan ja muihin tapahtumiin

En koskaan  
Satunnaisesti  
Kerran vuodessa  
2-4 kertaa vuodessa  
Kuukausittain

24. Toimin tai olen toiminut Adoptioperheet ry:n vapaaehtoisena esim. vertaistukiryhmäs-  
sä vastuullisena, lehti- tai nettijuttujen kirjoittajana

Kyllä  
En

25. Adoptioperheet ry:n tiedottaminen on riittävää ja selkeää

Täysin eri mieltä  
Osittain eri mieltä  
En osaa sanoa  
Osittain samaa mieltä  
Täysin samaa mieltä

26. Tiedottamisessa otetaan mielestäni miehet hyvin huomioon

Täysin eri mieltä  
Osittain eri mieltä  
En osaa sanoa  
Osittain samaa mieltä  
Täysin samaa mieltä

27. Koen miehenä olevani tervetullut osallistumaan vertaistukitoimintaan

Täysin eri mieltä  
Osittain eri mieltä  
En osaa sanoa  
Osittain samaa mieltä  
Täysin samaa mieltä

28. Olen mielestäni ollut aktiivinen järjestön vertaistukitoiminnassa

Täysin eri mieltä  
Osittain eri mieltä  
En osaa sanoa  
Osittain samaa mieltä  
Täysin samaa mieltä

29. Vertaistukitoimintaa järjestetään mielestäni riittävästi

Täysin eri mieltä  
Osittain eri mieltä  
En osaa sanoa  
Osittain samaa mieltä  
Täysin samaa mieltä

30. Vertaistukitoimintaa järjestetään riittävän lähellä asuinpaikkaani

Täysin eri mieltä  
Osittain eri mieltä  
En osaa sanoa  
Osittain samaa mieltä  
Täysin samaa mieltä

31. Vertaistukitoiminnasta on ollut minulle merkittävää hyötyä

Täysin eri mieltä  
Osittain eri mieltä  
En osaa sanoa  
Osittain samaa mieltä  
Täysin samaa mieltä

Avoimia kysymyksiä:

32. Mikä saa sinut osallistumaan Adoptioperheet ry:n toimintaan?

33. Mitä olet saanut Adoptioperheet ry:n toiminnasta?

34. Parhaat muistosi Adoptioperheet ry:n toiminnassa?

35. Millaista toimintaa toivot jatkossa järjestettävän isille?

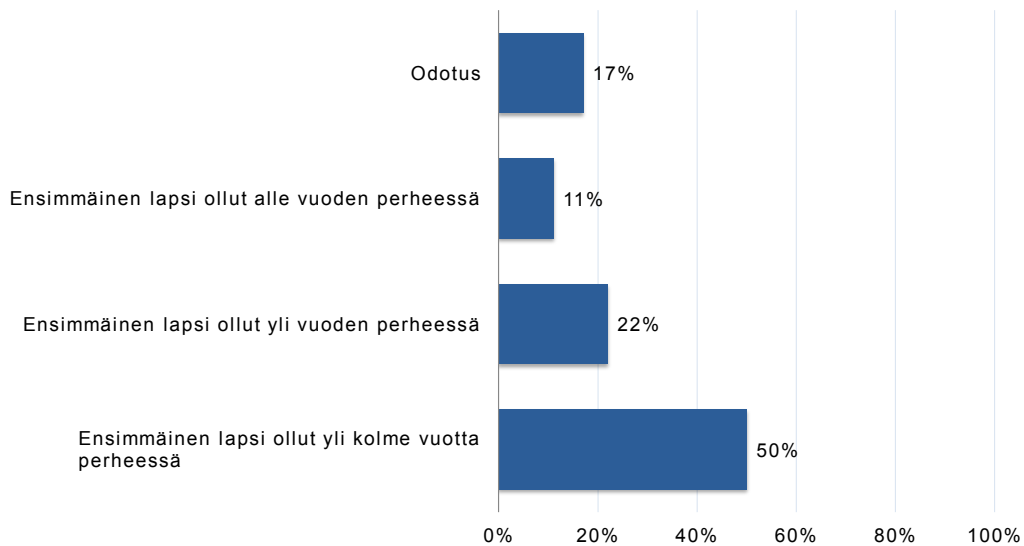
36. Mitä muuta haluaisit sanoa? / Vapaa sana

Kiitos vastauksistasi ja hyviä hetkiä adoptioisyyteesi!

Liite 3. Kyselylomakkeen tulokset

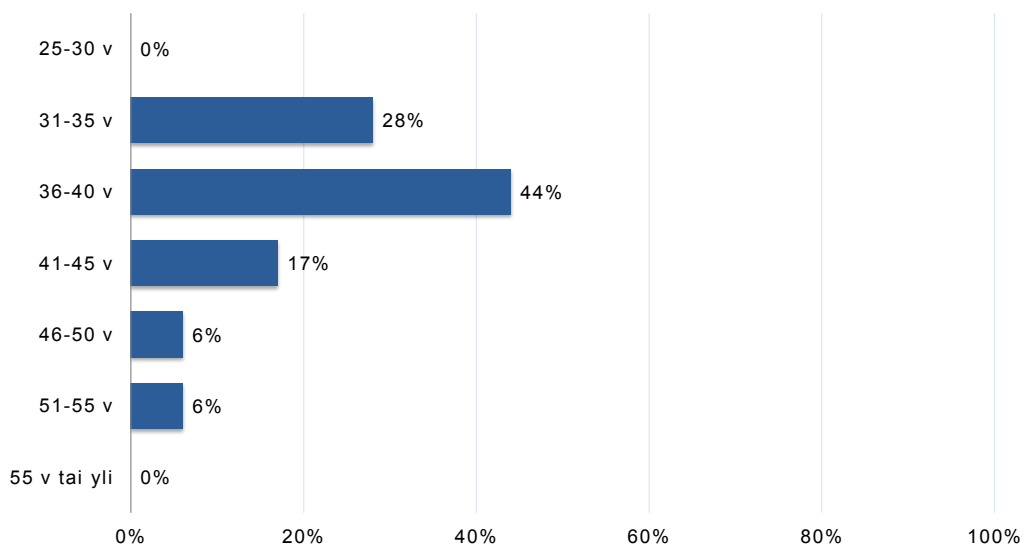
## Adoptioisyys

### Taustatietoa - 1. Missä vaiheessa adoptioprosessia olet?



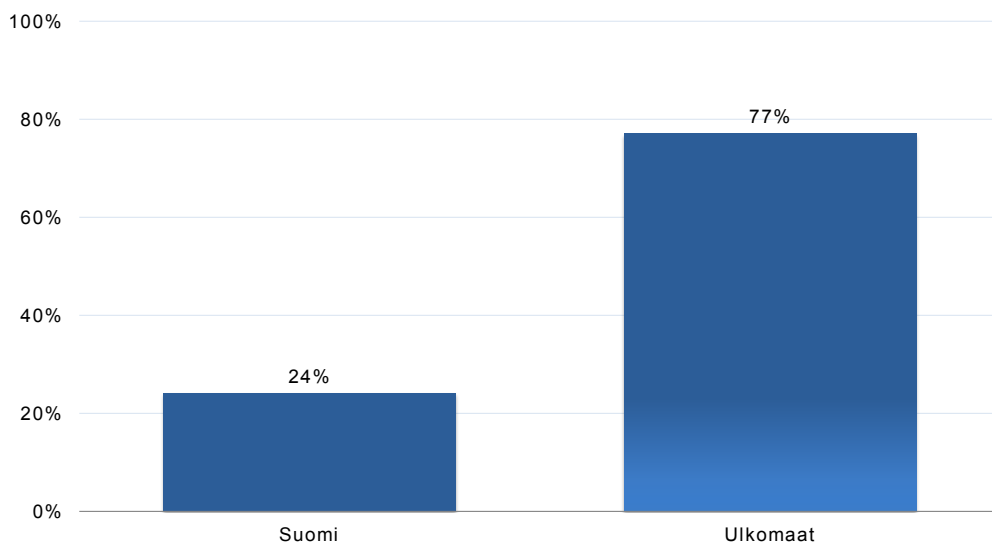
## Adoptioisyys

### Taustatietoa - 2. Ikäsi?



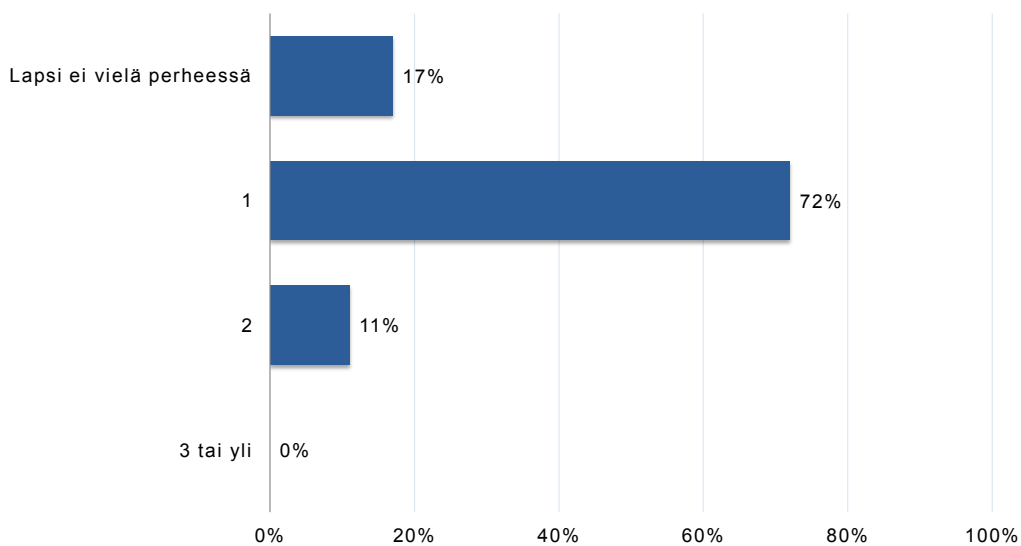
## Adoptioisyys

Taustatietoa - 3. Lapsen/lapsien syntymämaa



## Adoptioisyys

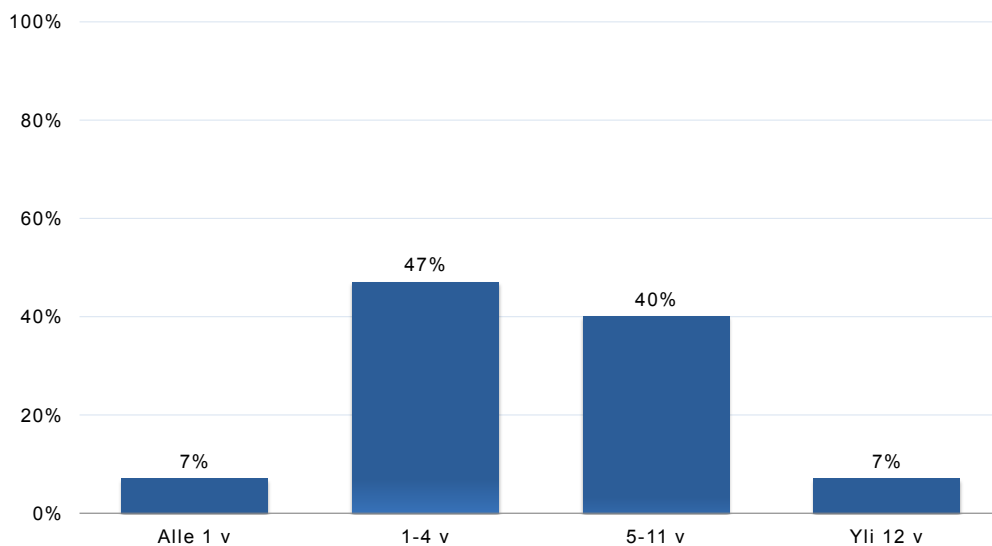
Taustatietoa - 4. Adoptoitujen lastesi lukumäärä?





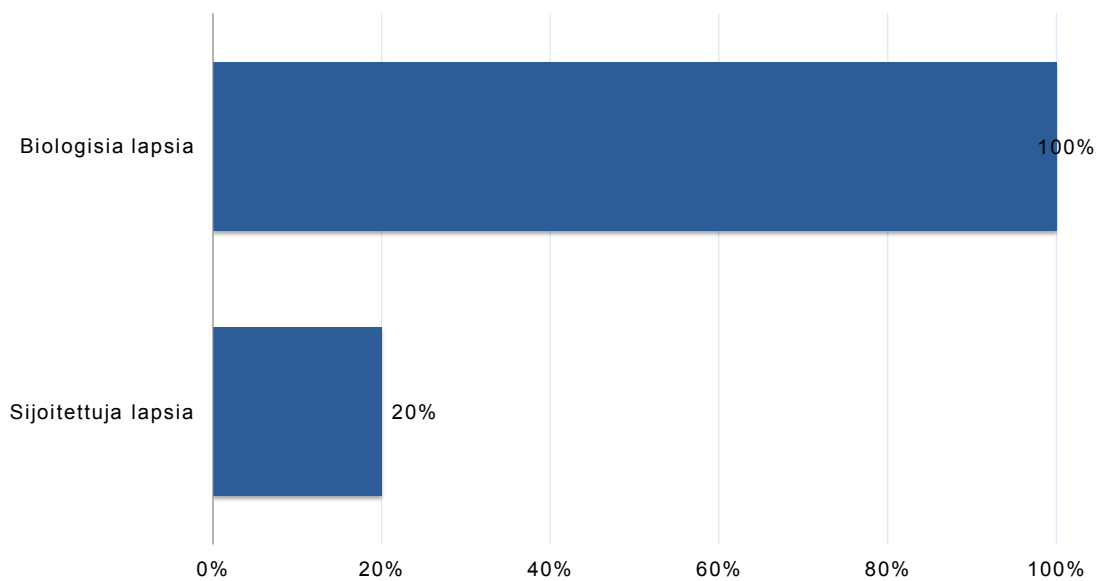
## Adoptioisyys

Taustatietoa - 5. Vanhimman adoptoidun lapsesi ikä?



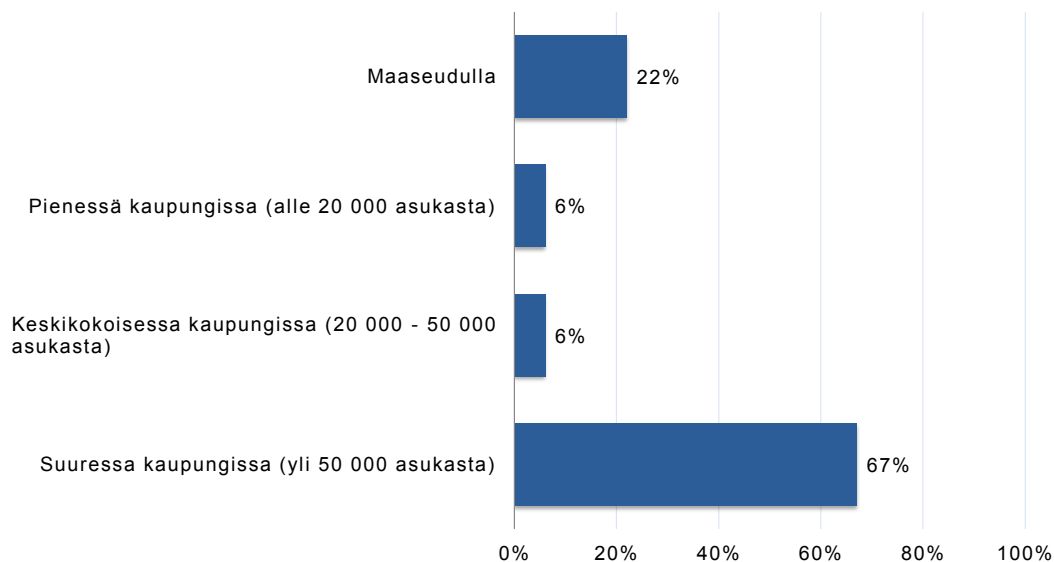
## Adoptioisyys

Taustatietoa - 6. Perheessä on myös

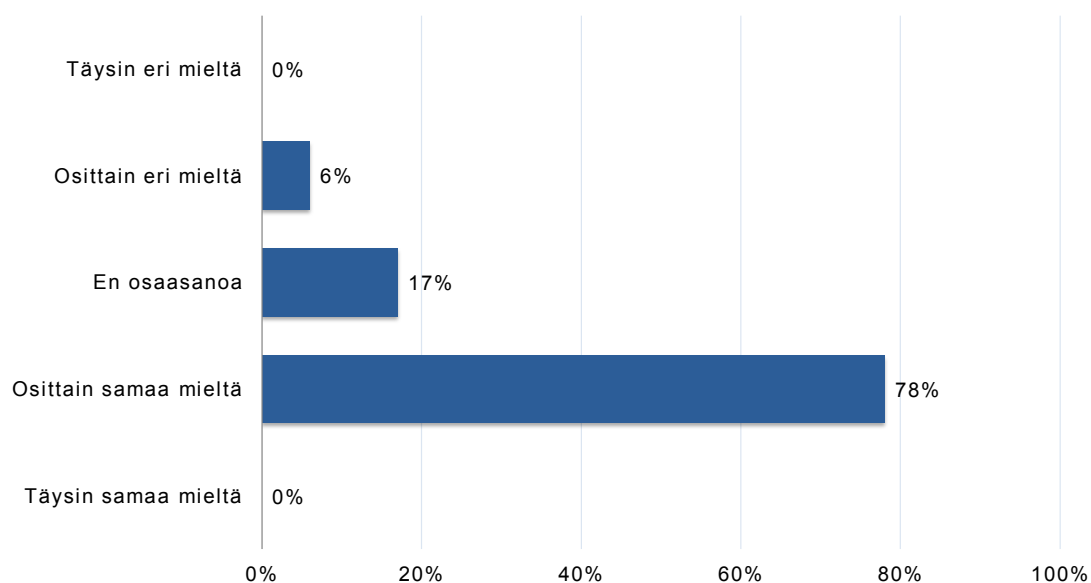


## Adoptioisyys

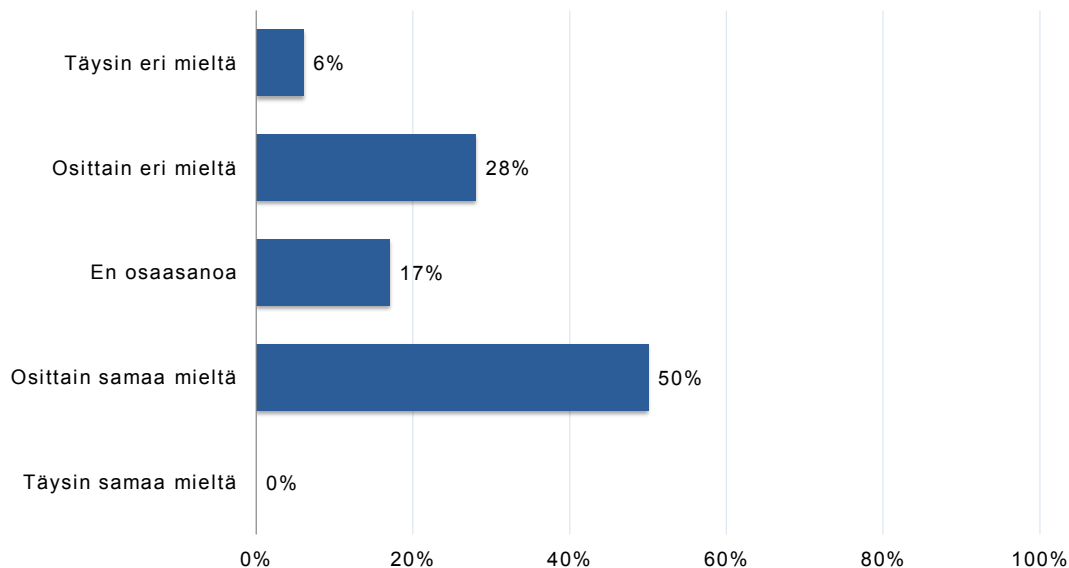
Taustatietoa - 7. Asuinpaikkasi?



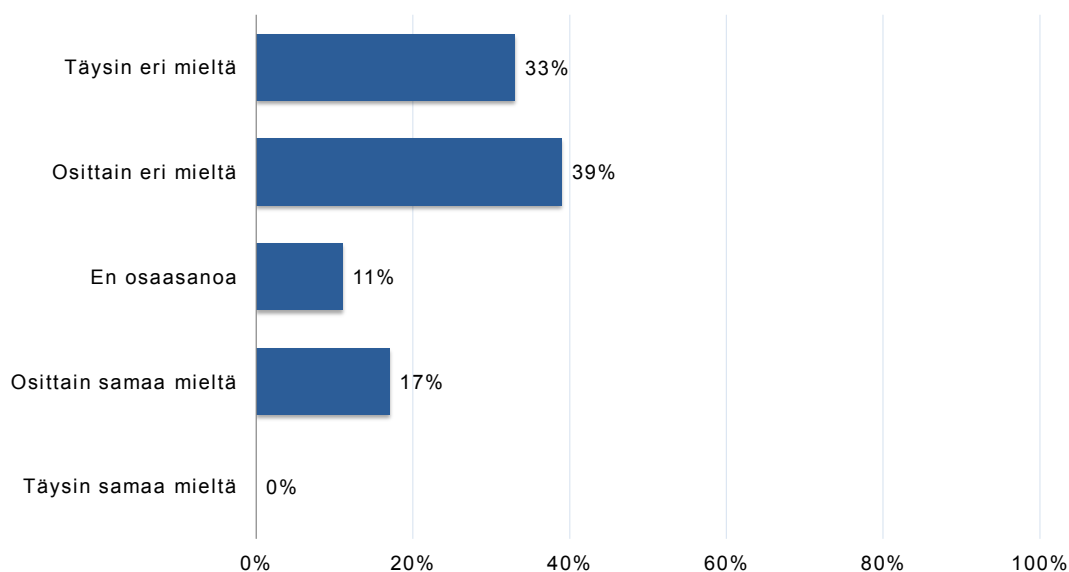
## 8. Tulevan isän tarpeet osataan ottaa huomioon adoptioineuvonnassa



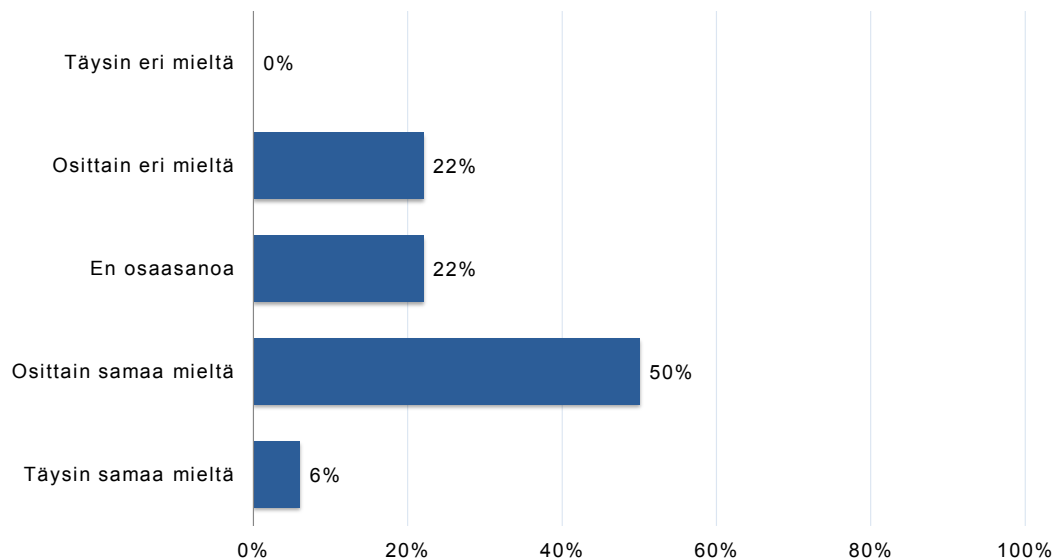
### 9. Adoptiopalvelun tarjoajat osaavat ottaa isän tarpeet huomioon ( Pelastakaa lapset, Interpedia ja Helsingin kaupungin sosiaalitoimi)



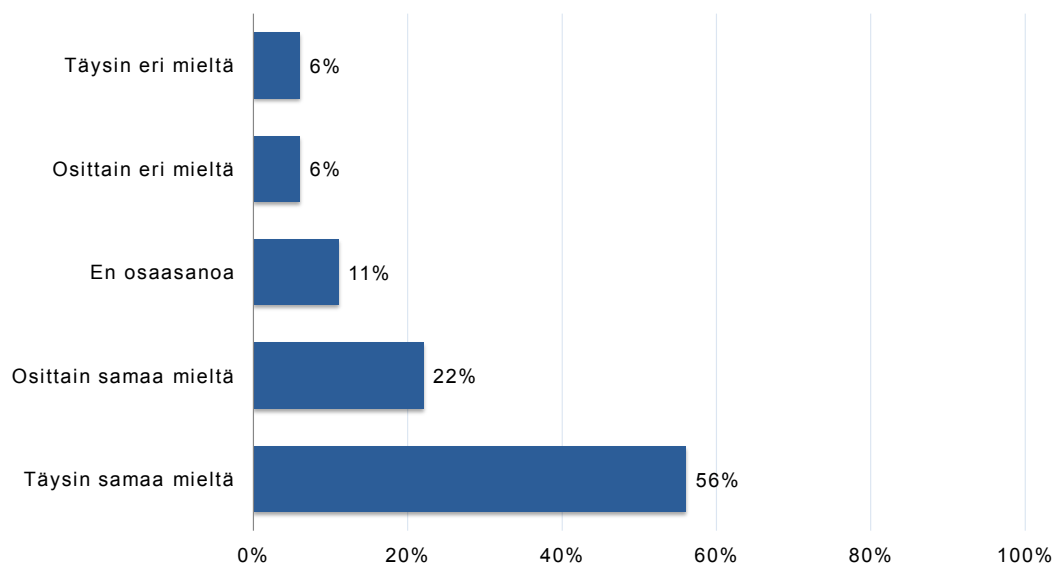
### 10. Adoptioprosessin aikana tarjottiin erityisesti tuleville isille kohdennettua tukea



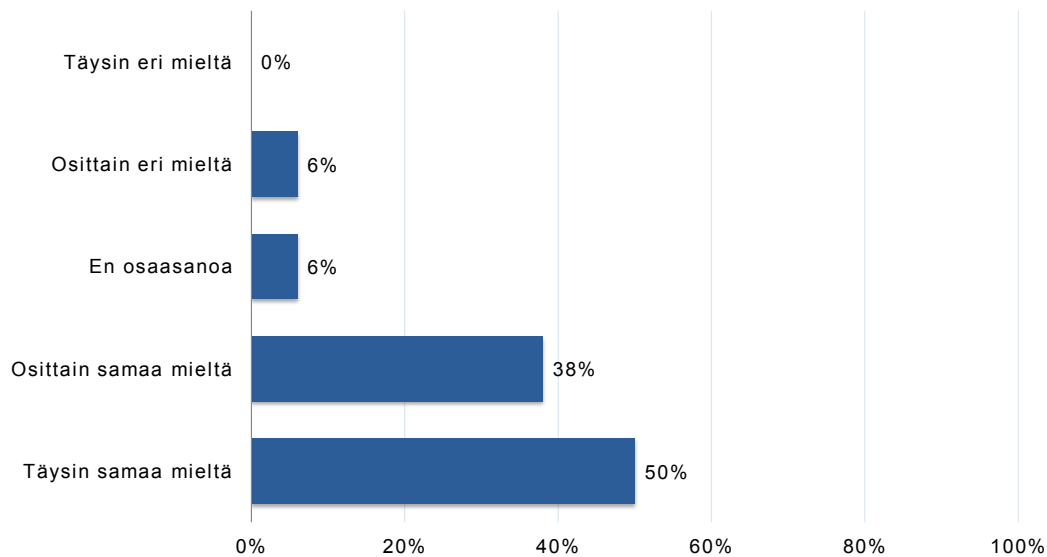
## 11. Adoptioprosessin aikana tulisi tukea enemmän miehiä



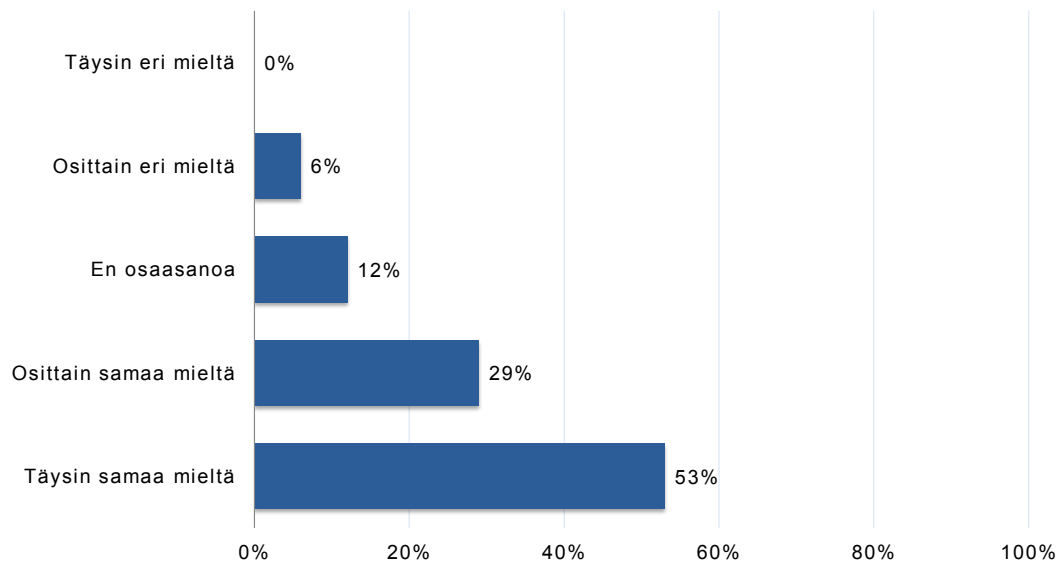
## 12. Adoptio- ja kasvatusneuvonnan aikana minut otettiin huomioon tasavertaisesti lapsen tulevana vanhempajana ja kasvattajajana



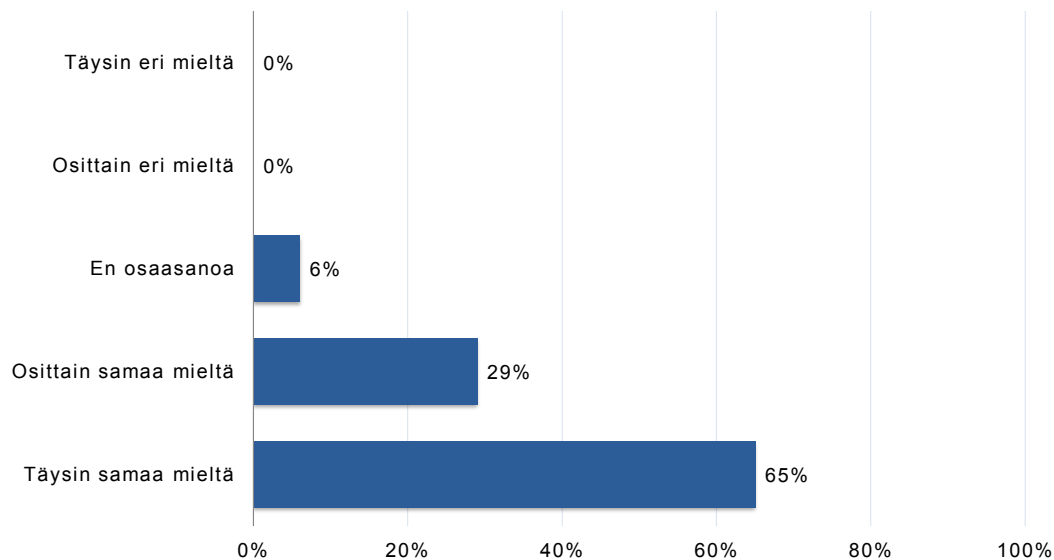
### 13. Suhteen luominen lapseen onnistui odottamallani tavalla



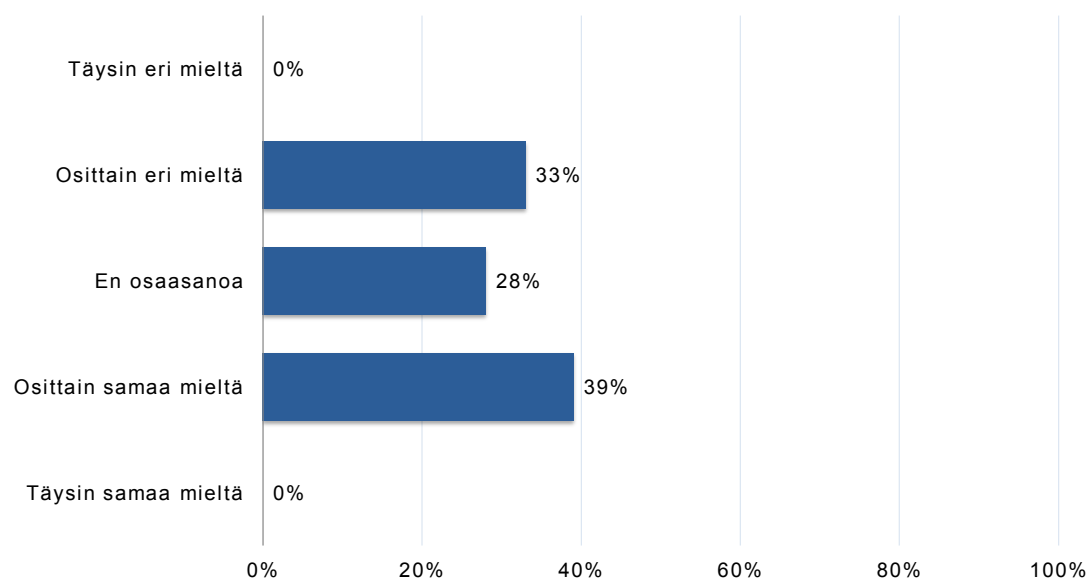
### 14. Tunnen osaavani tukea puolisoani vanhemmuudessa



## 15. Puolisoni tukee minua vanhemmuudessa



## 16. Saan läheisiltäni tukea adoptioisyyteen liittyvissä asioissa



## 17. Mitkä asiat ovat olleet mieleisiä adoptioprosessin aikana isyyden kannalta?

- kauan odotetun lapsen kanssa ajan jakaminen, perheen muodostuminen, asioiden tärkeysjärjestyksen muuttuminen (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Parasta on ollut kiintymyssuhteen onnistunut luominen lapseen puolin ja toisin. Adoptiolapsen ja biolasten eroa ei ole tässä asiassa, vaikka se haastavampaa on adoptiolapsen osalta ollutkin. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Molemmat vanhemmat ovat tasavertaisia adoptioprosessissa, mikä eroaa biologisesta raskaudesta missä mies on eri tilanteessa kuin odottava äiti. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Kun käytiin vierailulla oikeassa adoptio-perheessä. Siellä sai "oikeaa tuntumaa" adoptio-asiaan. Koska muuten tiedon saanti on aika "teoreettista", tarkoitan luetaan kirjoja/lehtiä ja sosiaalihenkilö kertoo aikaisemmista prosesseista. Ehkä adoptioprosessin koulutus on liian "oppikirjamaista". Ehkä vastasin nyt hieman "ohi" kysymyksestä. Sitten kun lapsi tuli, niin se on mieleistä, että osaa olla lapsen kanssa, ja onnistuu, ainakin suurimmaksi osaksi siinä arjen pyörytyksessä. Sellaiset onnistumisen/eteenpäinmenon tunteet ovat olleet sitä parasta. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Kasvanut luottamus tulevaan isyyteen. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Lapset. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Molemmat vanhemmat ovat täysin tasa-arvoisia, kun asiota käsitellään prosessin aikana. Näin ainakin oli molemmissa prosesseissa Pelan osalta. Isä on yhtä tärkeä palanen kuin tuleva äitikin. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Isyyden itsensä kokeminen. Itselleni adoptio-isyyys ei ollut ensimmäinen isyys joten adoption kautta olen kokemut isyyden myös toisella tavalla. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Asioiden tarkka läpikäyminen näin yleensä. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)

## 17. Mitkä asiat ovat olleet mieleisiä adoptioprosessin aikana isyyden kannalta?

- Nähdä lapseni ensimmäisen kerran (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Adoptiojärjestön tarjoama valmennuskurssi oli hyödyllinen. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Isyysvapaa. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)

## 18. Minkälaisia haasteita sisältyy miehen rooliin adoptioprosessissa?

- en konenut mitään asioita haasteiksi. Kaikki asiat menivät kuten pitikin.. ku päästiin eteenpäin. Isoin asia on olla tukipilarina äidille kun odotusaika on tuskaisan pitkä. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Mielestäni suurimmat haasteet liittyivät lapsen saamisen ensi päiviin. Lapsi voi olla täysin vieraan tuntuinen. Uskoisin, että tämä voi aiheuttaa myös miehille jonkinlaisia negatiivisia tunteita. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Tässä prosesissa isä voi tukea äitiä ja toistenpäin samalla tavalla (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Ainakin se, että kun lapsi tulee, niin kaikki tapahtuu nopeasti ja "oikeasti". Ei siinä aina oppikirjat ja lehtijutut auta. Pitää vaan äitin kanssa yhdessä mennä lapsen kanssa eteenpäin. Mutta niin kai se on aina lapsiperheessä muutenkin. Suurimpia haasteita on oppia olemaan nopeasti kärsivällinen ja rauhallinen. Itse olen oppinut, että jos hermostuu, niin kaikki muuttuu vaan vaikeammaksi. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Mies on monesti sivustaseuraaja. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- (Haaste = kun talousalan slangissa käytetään sanaa "haaste" tarkoitetaan vaikeuksia.) Ei mitään sellaisia vaikeuksia, jotka olisivat jääneet mieleen. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Pariskuntana adoptoivalle miehelle ja naiselle haasteet ovat mielestäni samanlaisia. Haasteena näin itse sen, miten tarkasti koko elämä syynätään ja miten osaa kuvata oman elämänsä siten, että sosiaalityöntekijä ymmärtää asian oikein. Joillekin miehille suomalainen perusjäyhyys ja sen avaaminen voi olla haaste, eli mies voisi olla hyvä isä, mutta sosiaalityöntekijä ei pääse jäyhyiden läpi ja mies arvioidaan huonoksi vain sen vuoksi, ettei osannut avautua vieraan silmissä. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Adoptio-isydessä joutuu / pääsee olemaan tiedostavampi niin oman perheen kuin ympäristön suhtautumisessa. Lapsen kanssa liikkussa on väkisinikin enemmän esillä ja arvioinnin kohteena isyyden osalta (isänä olemisessa). (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Aika samanlaisia kuin äidinkin rooliin. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)

## 18. Minkälaisia haasteita sisältyy miehen rooliin adoptioprosessissa?

- Puolison tukeminen (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Koin olevani tasavertainen, ei tule mileen mitään erityistä ongelmaa, joka kohdistuisi miehiin. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Isänä olemiseen kiinnitti ainakin adoptiovalmennuksen aikana sosiaalityöntekijä enemmän huomiota kuin äidin rooliin esim. mahdollisissa rasistisissa kommentteissa muilta ihmisiltä yms. Haasteena lisäksi lyhyet isyysvapaat lapsen kiintymyssuhteen luonnissa. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Arki. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)



## 19. Mitkä tunteet ovat sinulle vaikeita adoptioisyydessä?

- Eivät mitkään. Ulkoisista, luulin kokevani kiusaantumistilanteita "äijäporukassa" lapsista puhuttaessa. Biologinen - adoptoitu vasta-astelma. Poppu ajatus. Ylpeänä rinta rottingilla olen. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- ks edellä. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- En koe että adoptioisyydessä on mitään erilaisia tunteita verrattuna biologiseen isyyteen (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Ainakin se, että kun joskus hermostuu tai oikein vastustaa, niin se jälkepäin hermostuttaa/hävettää rajusti. Kun kaikki soljuu normaalisti eteenpäin niin, ei niitä vaikeita tunteita silloin tule. Näin kai se on elämässä muutenkin. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Ajoittainen vitutus. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Aluksi väsymyksen ja uuden yllättävän tilanteen tuoma stressin tunne olivat vaikeita. Edelleen väsymyksen tunteen käsittely on hankalaa, varsinkin väsymystilassa. Muuta mikä on välillä vaikeaa on voimattomuus, joka tulee, kun lapsi sairastaa vähän vakavammin ja kun et pysty auttamaan. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Tunne siitä, että pystyykö olemaan tarpeeksi läsnä, tukemaan lasta kehityksessä. Tulevaisuuden osalta huolettaa se, että pystyykö olemaan paikalla silloin kuin tarvitaan "suojelemaan" lasta pahoilta asioilta. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Ei mitkään. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- En osaa sanoa. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Ei ole vertailukohtaa biologiseen isyyteen. Ainakin kiintyminen lapseen on tapahtunut kuten odotin, se ehkä mietitytti aivan alkuvaiheessa prosessia. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)

## 19. Mitkä tunteet ovat sinulle vaikeita adoptioisyydessä?

- Sosiaalityöntekijöiden käynnit eivät ole niitä mukavimpia ja heidän tenttaavat kysymyksensä! Meidät on testattu jo niin monesti sopiviksi vanhemmiksi, eikä biologisten lasten vanhempiakaan kukaan käy katsomassa tasaisin väliajoin... (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Viha. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)

## 20. Kuvaile adoptioisyyteen liittyviä positiivisia tuntemuksia

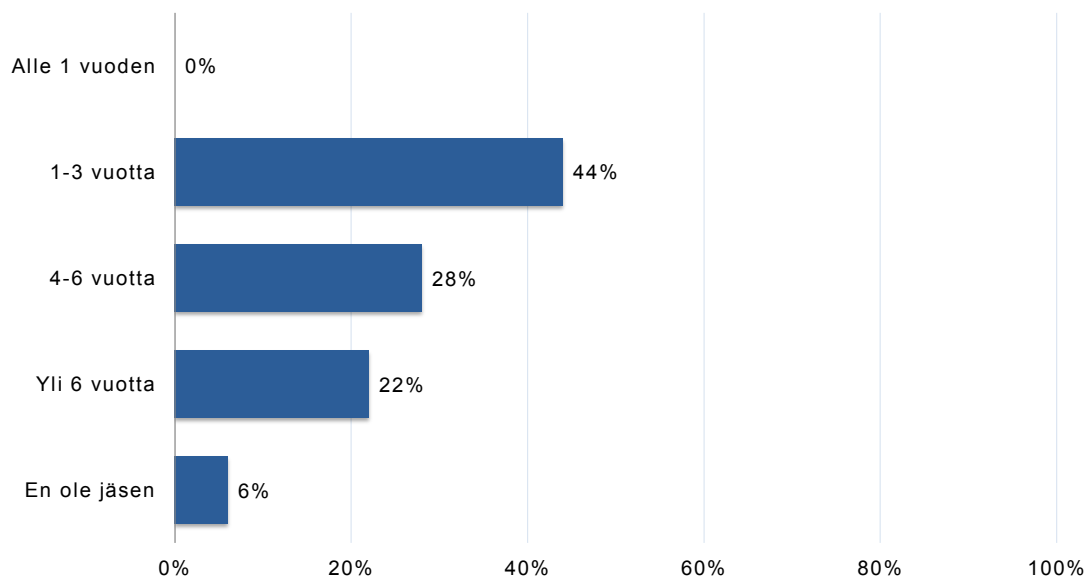
- Ylpeys lapsesta, odottavat sylit kotona, pyyteetön rakkaus. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Hurja mielihyvän tunne ihanan lapsen varauksettomasta rakkaudesta sinua kohtaan. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Koko prosessi on mieletön kokemus kaikkien adoptioon liittyvineen käännteineen (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Ainakin se että lapsi oppii luottamaan sinuun 100 %: sti. Vaikka se joskus vastustaakin/asiat ei mene niinkuin pitäisi. Niin tosipaikan tullen lapsi kyllä sinuun luottaa. Silloin tuntee ainakin sellaisissa "suurissa" asioissa onnistuneensa. Ja ainakin se, että kun itse tästä maailmasta lähteen, niin joku jää jälkeen, ja sinua oikeasti muistelee. Eli tällaisia elämän perusajatuksia. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Lapsi saa hyvän kodin. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Kiintymys lapseen on positiivinen asia. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Suurin osa tunteista on positiivisia. Kaikki se lapsen tuoma nauru, iloisuus ja sen näkeminen, miten lapsi kasvaa ja kehittyy. Siinä näkee, miten annettu rakkaus tulee takaisin vähintään tuplana. Oikeastaan asiaa ei voi sanoin kuvata, vaan vain omakohtainen kokemus tekee siitä sen. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Kiintymyssuhteen välitön syntyminen ja sen syveneminen ajan myötä. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Lapsen saaminen yleensä. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Lapsi on vieny sydämen mennessään. Tuntuu parhaalta kun on saanut luotua ihanan vuorovaikutussuhteen pienokaiseen. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Ilo siitä, että pystyy tarjoamaan lapselle mahdollisuuden kehittyä ja huomaa kehitystä todella tapahtuneen. Päivittäiset hauskat tilanteet ja kommentit lapsen suusta. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)

## 20. Kuvaile adoptioisyyteen liittyviä positiivisia tuntemuksia

- Ihanaa, kun on vihdoin oma lapsi! (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Ilo. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)

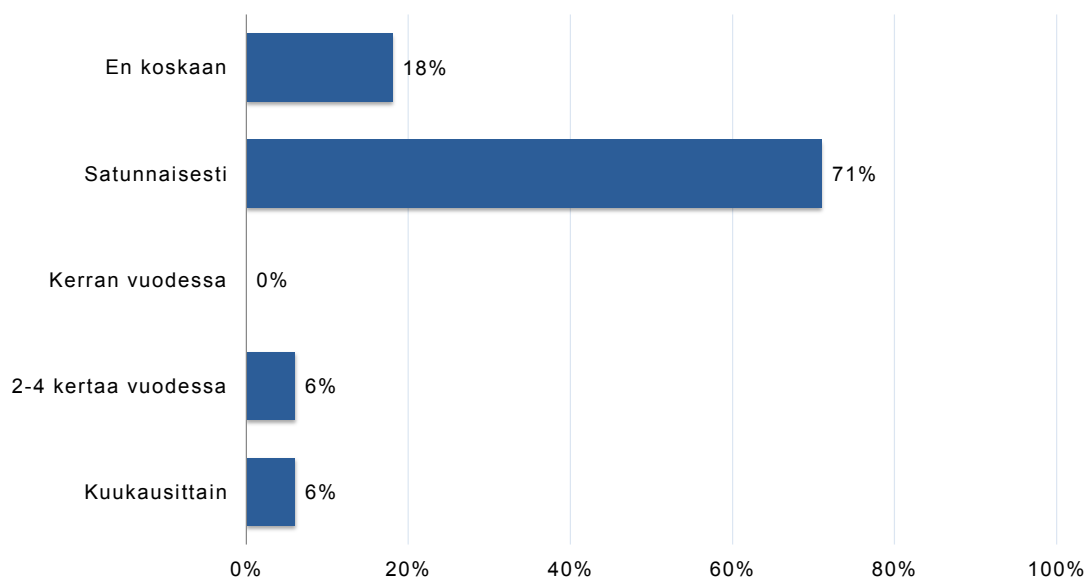
## Adoptioisyys

Adoptioperheet ry:n toiminta - 21. Olen ollut jäsenenä Adoptioperheet ry:ssä



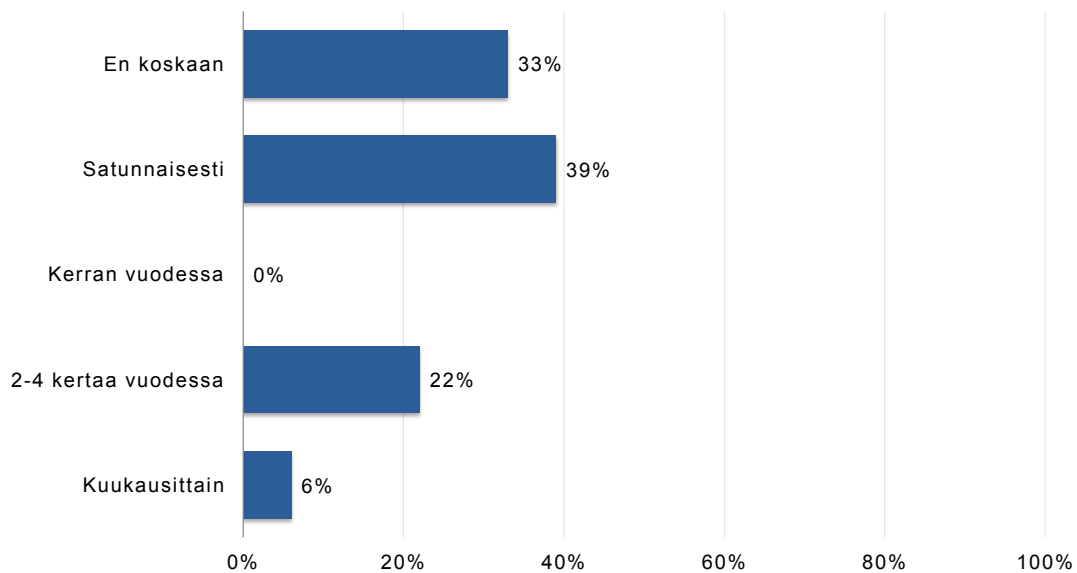
## Adoptioisyys

Adoptioperheet ry:n toiminta - 22. Seuraan järjestön netti- ja lehtijulkaisuja



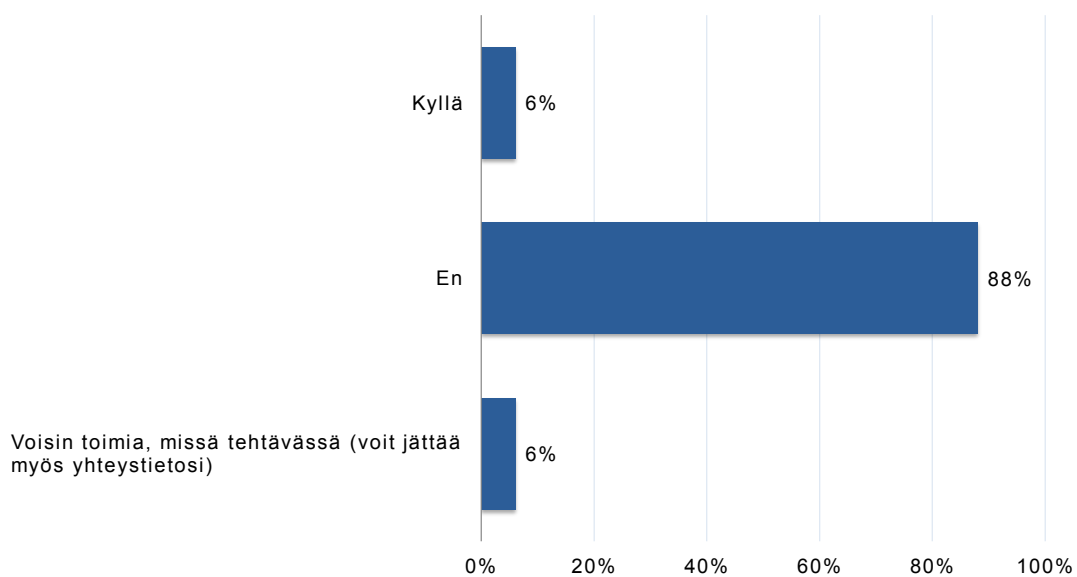
## Adoptioisuus

Adoptioperheet ry:n toiminta - 23. Osallistun järjestön vertaistukitoimintaan ja muihin tapahtumiin



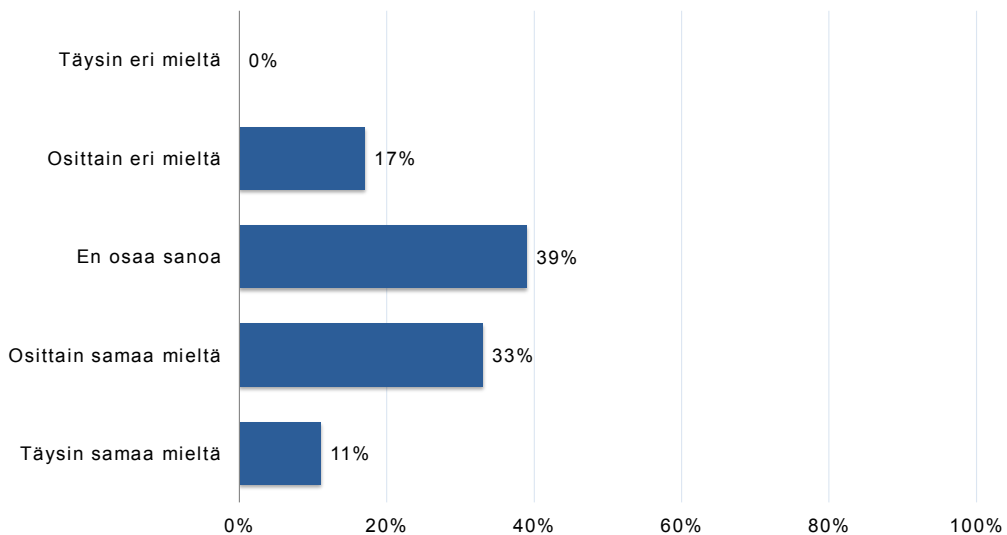
## Adoptioisuus

Adoptioperheet ry:n toiminta - 24. Toimin tai olen toiminut Adoptioperheet ry:n vapaaehtoisena esim. vertaistukiryhmässä vastuullisena, lehti- tai nettijuttujen kirjoittajana



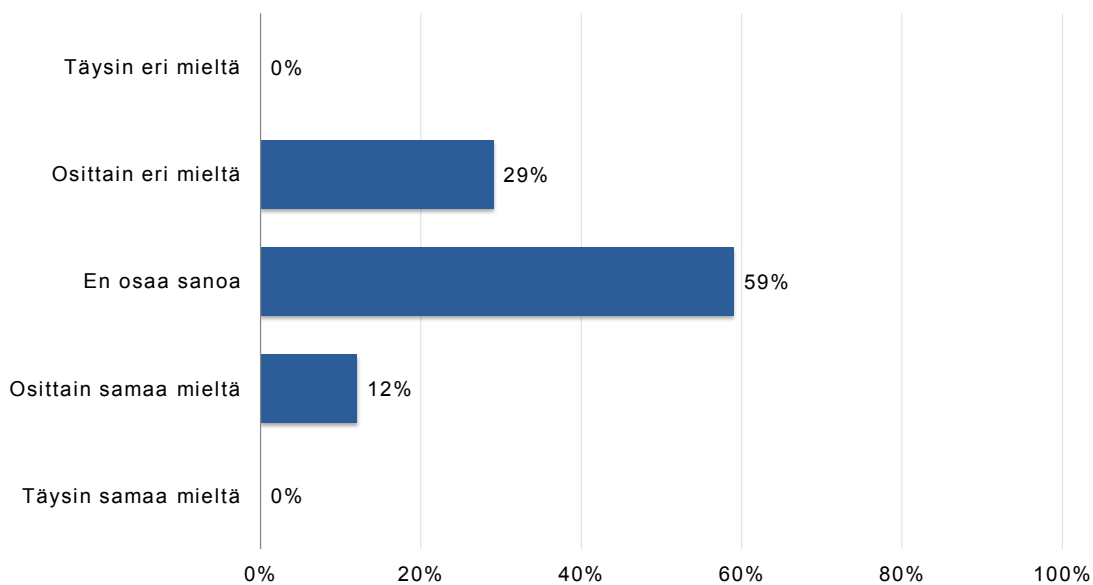
## Adoptioisyys

Adoptioperheet ry:n toiminta - 25. Adoptioperheet ry:n tiedottaminen on riittävää ja selkeää



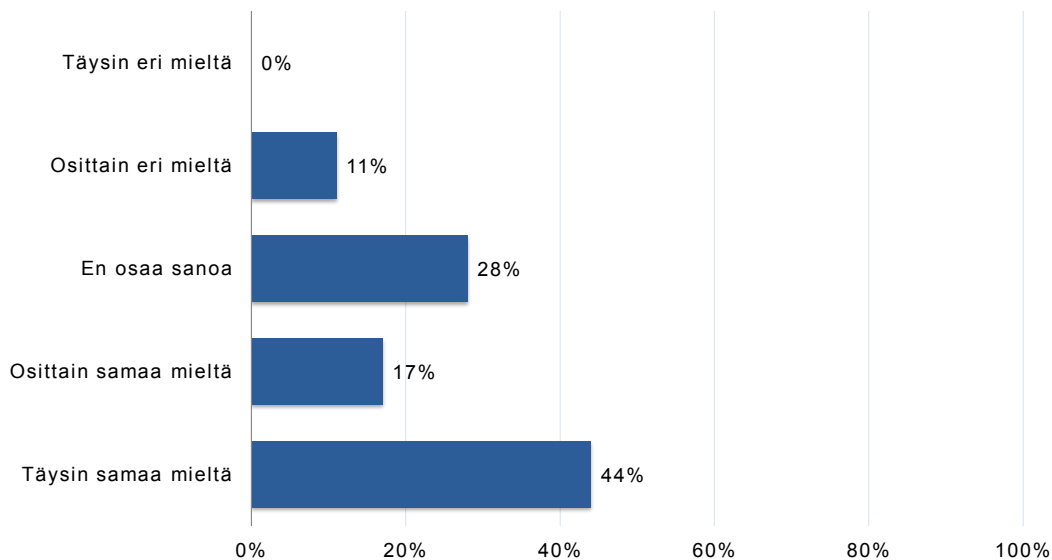
## Adoptioisyys

Adoptioperheet ry:n toiminta - 26. Tiedottamisessa otetaan mielestäni miehet hyvin huomioon



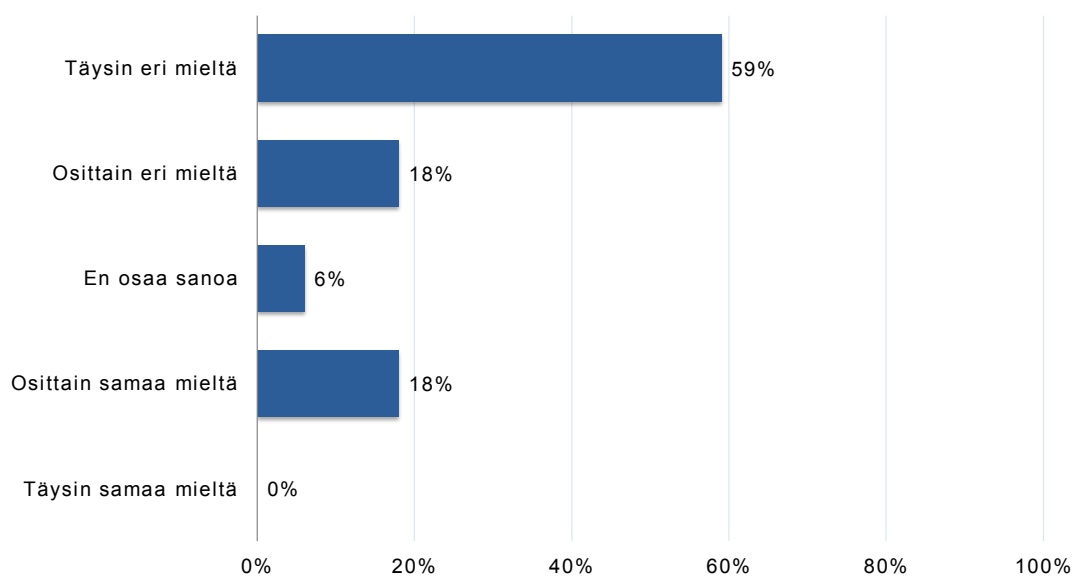
## Adoptioisyys

Adoptioerheet ry:n toiminta - 27. Koen miehenä olevani tervetullut osallistumaan vertaistukitoimintaan



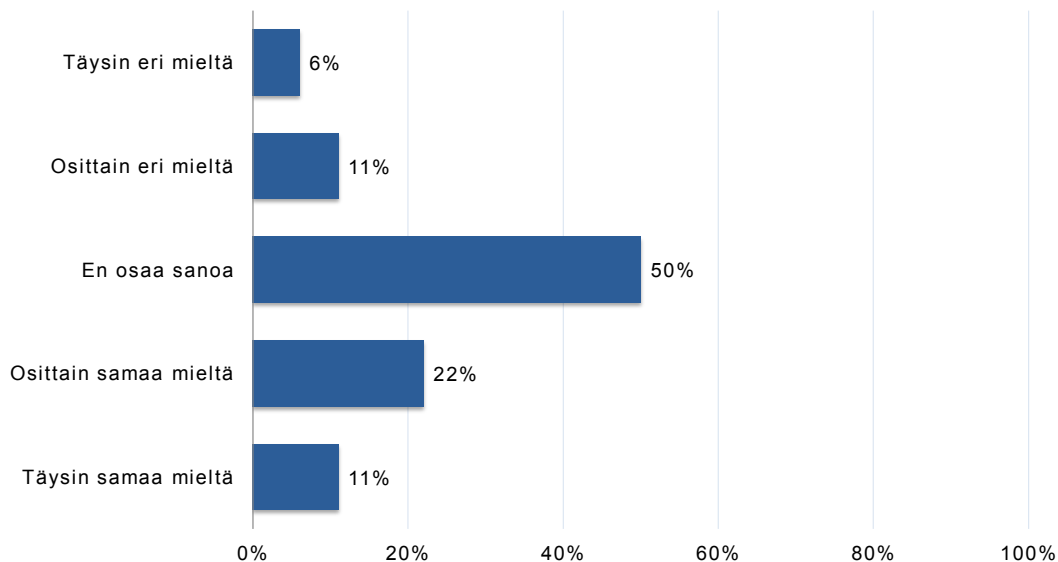
## Adoptioisyys

Adoptioerheet ry:n toiminta - 28. Olen ollut aktiivinen järjestön vertaistukitoiminnassa



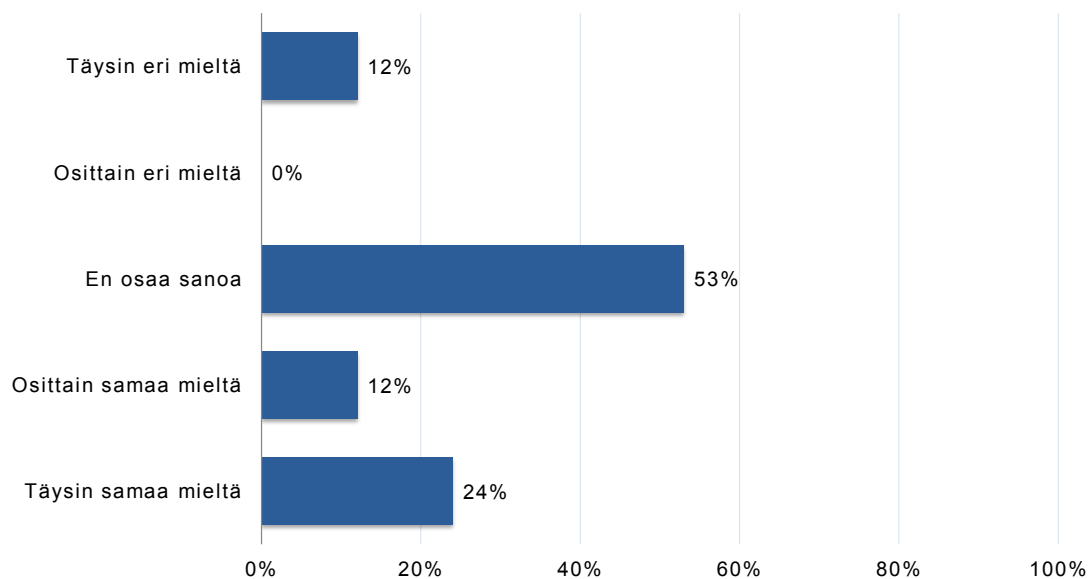
## Adoptioisyys

Adoptioperheet ry:n toiminta - 29. Vertaistukitoimintaa järjestetään mielestäni riittävästi



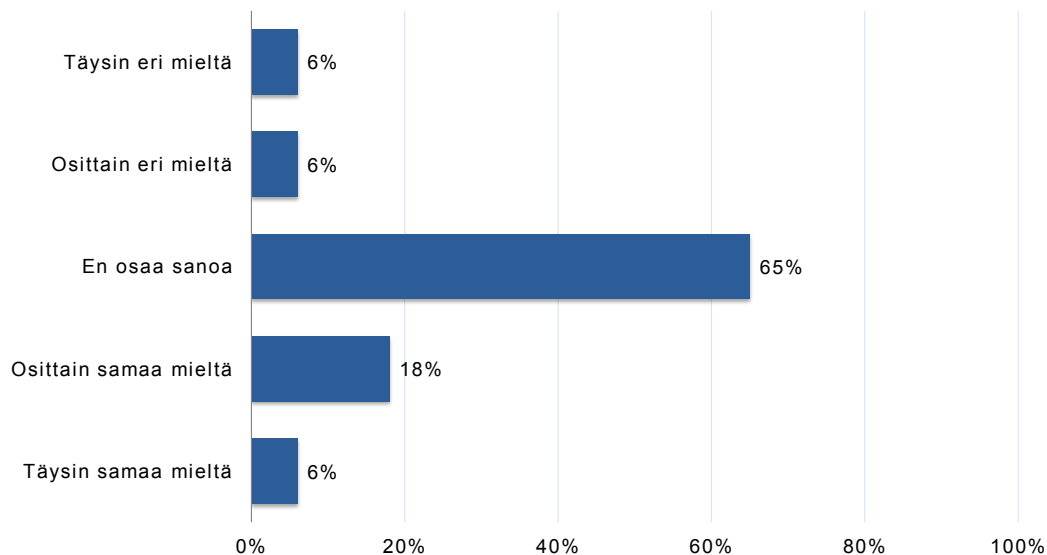
## Adoptioisyys

Adoptioperheet ry:n toiminta - 30. Vertaistukitoimintaa järjestetään riittävän lähellä asuinpaikkaani



## Adoptioisyys

Adoptioerheet ry:n toiminta - 31. Vertaistukitoiminnasta on ollut minulle merkittävää hyötyä



## 32. Mikä saa sinut osallistumaan Adoptioerheet ry:n toimintaan?

- olen enemmän turistina vaimon rinnalla. Lapsemme viihtyy muiden adoptiolasten kanssa. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Vertaistuki, kaikki tieto adoptioon liittyen on tervetullutta (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Käyn töissä ja vapaa-aikana olen paljon perheen kanssa. Lähes aina. En jaksa oikein, jaksaa/ehdi osallistua toimintaan. Varmaan monella muullakin on sama juttu. Tiedän kyllä, että olisi hyvä osallistua. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Lehti on pääasiassa. Aiheeseen liittyvien ajankohtaisasioiden seuranta. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Vaimo. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Lehti. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Perheen osallistuminen toimintaan. Yhtenä syynä on vertaisverkon luominen niin vanhemmille kuin lapselle toimintaan osallistumisen kautta. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Paikkakunnallamme toimii mukava ja tiivis ryhmä. Ryhmä on perustettu adoptiolapsemme syntymämaan perheitä varten. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- En ole osallistunut. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Mielenkiintoinen sisältö, kotimaan adoptio (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Ei mikään, koska toimintaa ei ole omalla paikkakunnallani. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Ei mikään. Seuraan nettiänne ja lehteänne. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)



### 33. Mitä olet saanut Adoptioperheet ry:n toiminnasta?

- Erinomaisen hyvää tietoa, muutaman hyvän ystävän (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Paljon hyviä ystäviä ja vertaistukea (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Hyödyllistä tietoa. Ihmisten kokemuksia omista prosesseista. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Omaa aikaa ja aikuista seuraa, kun lapset tapaamisissa leikkivät toisten lasten kanssa. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Tietoa adoptioon liittyvistä asioista ja asuinpaikkakuntamme omasta ryhmästä vertaistukea ja hyviä ihmissuhteita. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Lehtiä ja niiden kautta tietoa. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Apua, henkilökohtaisesti KELA:n kanssa. Se oli aivan mahtavaa. Lehdistä henkistä tukea. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Tietoa adoptiosta ja saanut lukea vertaisten tuntemuksia ja tapahtumia. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Infoa. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)

### 34. Parhaat muistosi Adoptioperheet ry:n toiminnassa?

- \* Seminaarit \* tapahtumat (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Yhditys kehittynyt kivasti pienestä järjestöstä valtakunnalliseksi tekijäksi (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Kotivierailu adoptioperheen luona. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Sitä kautta on tutustunut toisiin adoptioperheisiin, joiden kanssa on helppo keskustella normaalisti, koska he eivät ole liian kiinnostuneita siitä, miksi ja miten perheeseemme on tullut adoptiolapsi. He eivät myöskään tarkoita ilmauksella "oma lapsi" pelkästään biologista lasta eivätkä kysy, "ettekö saaneet omia lapsia". Sanasto "neekeri" "musta" yms. eivät kuuluu heidän sanastoonsa eivätkä he myöskään yritä kovasti olla mieliksi puhumalla "korrektisti" vaikka haluaisivat sanoa jotain muuta mitä eivät uskalla sanoa. Ts. toiset ulkomailta adoptoineet ymmärtävät adoptioperheen tilannetta niin hyvin, että heidän seurassaan on helppo rentoutua ainakin jos puhutaan perheasioista. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Kotimaisen adoption tapaaminen (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Tapaamisen muiden perheiden kanssa sekä tiedon saanti elämään vaikuttavista asioista. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- - (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Henkilökohtaisen avun saaminen kun siihen oli tarve! (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Hyvä lehti! (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- - (anonymous@surveypal.com, Kaikki)

## 35. Millaista toimintaa toivot jatkossa järjestettävän isille?

- \* Isit ovat tunnetusti seinäkukkasina.... Kuten tämäkin kysely, se tuli vaimon kautta minulle. \* Voisin ehdottaa isä-lapsi tapaamisia esim. keilahallissa, kesällä betangin merkeissä puitossa. Luulen sen antavan isille paljon enemmän kuin olemassa olevat.... (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Hyviä luennoitsijoita/ koulutuksia koskien adoptoidun lasten haasteita. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Isä/lapsi tapahtumia (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Ehkä sellainen "isien oma ilta"- voisi olla hyvä ajatus. Mutta ehkä isät eivät viitsisi sinne tulla. Uskon että äitien kuullen miehet eivät puhu niistä syvimmistä tunteistaan avoimesti. Miesten on vaan helpompi puhua vaikeat asiat toisilleen, kun naisia ei ole kuulemassa. Näin se vaan on. Olisi varmaan hyvä, jos kaikki sosiaalityöntekijät, eivät olisi naisia. Perusteluna vähän samat asiat, kuin tuossa aikaisemmin mainitsin. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Vitutuksensietokurssi. Uhmaikäisen lapsen kanssa arjen viettäminen on vaikeaa ja käy usein hermoille. Tämä on myös asia, joka pitäisi uskaltaa sanoa ääneen. Adoptiovanhemmat saattavat vaatia itseltään liikaa eivätkä ehkä myönnä, että saattavat joskus olla huonoja vanhempia tai pitäisikö sanoa toimivat vanhempina sittenkin vastoin periaatteitaan eli esim. huutavat lapselle, vaikka odotusaikana olisivat luoneet romantisoituja kuvitelmia siitä, miten he aikovat sitten olla ihanteellisia vanhempia, kun lapsi viimein on tullut. Lisäksi olisi hyvä kerrata laillisia ja laittomia kurinpitokeinoja. Yllättävän moni kuulemma nykyäänkin tukistelee tai pesee saippualla lapsen suun. Ja sitten on hyvä vinkata toimivista ja silti laillisista kurinpitokeinoista, jotta tuleva tai oleva vanhempi ainakin olisi kuullut niistä. Voittopuolisesti positiivinen palaute lapselle on aina parasta ja se on kaikille myös mukavinta, mutta kun lapsi kuitenkin haluaa nähdä isän tai äidin otsasuonet pullistuneina, joten hän keksii siihen kyllä ennen pitkää keinot. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Toisten isien tapaaminen. Meillä tämä tosin toteutuu paiakillisen ryhmän kautta. Mutta tämän mahdollisuuden säilyminen. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- En osaa sanoa. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)

## 35. Millaista toimintaa toivot jatkossa järjestettävän isille?

- En osaa sanoa. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- - (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- - (anonymous@surveypal.com, Kaikki)

## 36. Mitä muuta haluaisit sanoa? / Vapaa sana

- kiitos kun annoitte mahdollisuuden kirjoitella.... (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Jatkaa hyvää työtä. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Ylhäällä kaikki tuli sanotuksi. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- - (anonymous@surveypal.com, Kaikki)
- Palveluntarjoajan adoptiokoulutus on vain pintaraapaisu todellisuudesta. Enemmän käytännön ohjeita. Nyt käsiteltiin vain "lapsi saattaa reagoida tällä tavalla" sen sijaan että olisi kerrottu kuinka niissä reagointitilanteissa tulisi toimia. (anonymous@surveypal.com, Kaikki)

TEKSTI **Jaakko Hämäläinen,**  
**Mikko Immonen ja Atro Miettinen**

TUTKITTUA

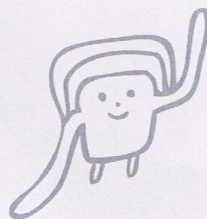
## Adoptioisät mukaan toimintaan

Adoptioiperheet ry haluaa huomioida entistä enemmän myös isien tarpeita.



**JAAKKO HÄMÄLÄINEN,  
MIKKO IMMONEN  
JA ATRO MIETTINEN**

ovat sosionomiopiskelijoita Laurea-ammattikorkeakoulussa. He tekevät opinnäytetyötä adoptioisyydestä ja kehittävät yhdistyksen toimintaa yhdessä vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin Anu Saulialan kanssa myös miehille suunnatuksi. Kiinnostus adoptioaihetta kohtaan syntyi Miettisen tuttavaperheen kokemuksen pohjalta.



**A**doptioiperheiden isien aktiivisuus yhdistyksen toiminnassa on ollut vähäistä. Nyt asiaan päätettiin tehdä muutos opinnäytetyön avulla. Pääpaino opinnäytetyössä on vertaistuen toimintamuotojen kehittämisessä.

Adoptioiperheet ry:n vuonna 2012 teettämässä vapaaehtoistoiminnan tutkimuksesta käy ilmi, että osa isistä toivoo vertaistukeen aktiiviteetteja pelkän keskustelun lisäksi. Tavoitteena onkin huomioida tämä toive isille suunnatussa vertaistukitoiminnassa.

Opinnäytetyön osana adoptioisille tehtiin nettikysely, jonka perusteella saatiin käsitys isien kokemuksista adoptiopululla sekä heidän toiveistaan yhdistyksen toiminnan suhteen. Kyselyyn vastanneiden määrä oli pieni, mutta sen tuloksista nousee esiin tärkeitä ajatuksia ja kokemuksia adoptioprosessin eri vaiheista sekä isyydestä.

### Kyselyn satoa

Kyselyn perusteella isät osataan ottaa adoptioeuvonnassa hyvin huomioon ja heidät kohdataan tasavertaisina vanhempina äitien rinnalla. Toisaalta isät kokivat, että erityisesti heille kohdennettua tukea ei ollut adoptioprosessin aikana saatavilla, vaikka valtaosa vastaajista olisi sellaista mielellään vastaanottanutkin.

Isät kertoivat saavansa tukea vanhemmuuteen etenkin puolisoiltaan. He myös tunsivat osaavansa vastavuoroisesti tukea puolisoaan vanhemmuuden vaikeina hetkinä. Osa vastaajista toi ilmi, ettei vanhemmuudesta tule juuri keskusteltua lähipiirin ja ystävien kanssa. Toisaalta vastaajat kertoivat, että samanlaisessa tilanteessa olevien ihmisten kanssa kokemuksista on helppo

keskustella. Vertaisuus nousikin kyselyn tuloksissa tärkeäksi kokemukseksi.

Kyselyyn vastanneista isistä lähes jokainen koki, että suhteen muodostaminen lapsen onnistui ainakin pääosin odotusten mukaisesti. Muutenkin isyydestä jaetut kokemukset olivat suurimmaksi osaksi positiivisia ja innostavia. Isyyteen liittyviä vaikeita hetkiäkin oli käsitelty, mutta moni vastaaja ei kokenut niiden olevan ratkaisevasti erilaisia äitiyden haasteisiin verrattuna. Vanhemmuus koettiin siis vahvasti yhteisenä asiana.

Valtaosa vastaajista kertoi seuraavansa aktiivisesti yhdistyksen netti- ja lehtijulkaisuja. Etenkin jäsenlehti sai osakseen paljon kiitosta. Vertaistuki ja muu yhdistyksen järjestämä toiminta oli jäänyt isiltä suurelta osin kokematta.

Isillä ei myöskään ollut mielipiteitä vertaistuen yksityiskohdista, sillä heillä ei ollut asiasta kokemusta. Opiskelijaryhmän yksi tavoite onkin lisätä tietoisuutta vertaistuesta isien keskuudessa.

### Mitä on vielä tulossa?

Kuluvan kevään aikana järjestetään pelkästään yhdistyksen miesjäsenille tarkoitettuja "isäiltoja". Näihin iltoihin toivotaan mukaan mahdollisimman paljon innokkaita isäiä. Adoptioiperheet ry:n kevään toisessa numerossa puretaan isäiltojen antia ja jaetaan niissä nousseita mielenkiintoisia kokemuksia, jotta iltoja voidaan kopioida kaikkialle Suomeen.

Keskusteluun adoptioisyydestä pyritään rohkaisemaan myös sosiaalisessa mediassa. Tulevat isyyteen liittyvät päivitykset yhdistyksen Facebook-sivuilla ovat siis hyvin todennäköisesti opiskelijoiden käsialaa. ♦

Liite 5. Lehtiartikkeli 2/2013  
**Isille omaa vertaistoimintaa**

**Pelkästään adoptioisille tarkoitettu toiminta on startannut. Ensimmäiset kohtaamiset sujuivat positiivisessa hengessä ja antoivat paljon oivalluksen hetkiä.**

Adoptioisille tarkoitettua toimintaa on järjestetty tänä keväänä Lohjalla, Helsingissä ja Tampereella. Tapahtumissa isät pääsivät tutustumaan toisiinsa ja jakamaan ajatuksia mukavassa ilmapiirissä.

Lohjalla isät pääsivät leikkimään ja touhumaan lasten kanssa. Helsingissä pelattiin biljardia ja keskusteltiin vain isien kesken. Tampereella isiä varten järjestettiin rauhallinen keskustelutuokio adoptioisyydestä.

#### **Tilaa ja rentoa tunnelmaa**

Isille tapaamiset olivat erittäin antoisia kokemuksia. He viihtyivät paikalla ja tunnelma oli rento. ”On tärkeää antaa isille tarpeeksi tilaa ja aikaa jutella haluamistaan aiheista. Miehet tarvitsevat hieman erilaisen lähestymistavan heille tärkeisiin aiheisiin kuin naiset.”, tapahtumat järjestäneet opiskelijat Jaakko Hämäläinen, Mikko Immonen ja Atro Miettinen pohtivat.

Erityisen tärkeäksi isät kokivat saadun vertaistuen: ”Vertaistuki antaa vastauksia kysymyksiin, joita normaalisti ei edes viitsi kysyä”, eräs isä tiivistää. Myös omassa elämässä askarruttavat kysymykset saivat uudet mittasuhteet: ”Vertaistuen kautta huomaa monen erilaisuuden olevan itse asiassa hyvin tavallista.”

#### **Hyvä vastaanotto**

Tapahtumista saatu palaute oli todella positiivista. Vain isille kohdennettua toimintaa pidettiin hyvänä vaihtoehtona, vaikka koko perheen yhteinenkin toiminta on ollut monien isien mielestä toimivaa. ”Erlaiset aktiviteetit koettiin mieluisaksi tavaksi keventää tunnelmaa ja johdattaa keskustelu adoptioaiheisiin. Tämän takia vain isille suunnattua vertaistoimintaa voisi jatkossakin järjestää ja lähtökohtaisesti edetä heidän ehdoillaan.”, opiskelijakolmikko summaa.

#### **FAKTA**

Isille suunnattu toiminta on ollut osa kolmen opiskelijan opinnäytetyötä. Sen tuloksien avulla kehitetään Adoptioperheet ry:n toimintaa enemmän myös isille sopivaksi. Käy katsomassa osoitteesta [www.adoptioperheet.fi](http://www.adoptioperheet.fi) lyhyt ohjeistus isien vertaistukitapahtuman vetämistä varten.

Liite 6. Lohjan tapahtuman mainos

# ADOPTIOPERHEET<sub>RY</sub>

## Hei adoptio-odottaja, -vanhempi ja adoptoitu!

Kaipaatko keskustelua muiden samassa elämäntilanteessa olevien kanssa? Haluaisitko tavata muita olevia ja tulevia adoptiovanhempia sekä adoptoituja? Olet lämpimästi tervetullut mukaan Länsi-Uusimaan adoptioryhmään! Ryhmän tarkoituksena on jakaa samassa elämäntilanteessa olevien kokemuksia - iloja ja suruja sekä hyviä käytäntöjä ja ohjeita - luottamuksella.

**Ryhmä kokoontuu joka kuukauden ensimmäinen sunnuntai klo 16-18** Lohjalla, Mäntynummen seurakuntakodin päiväkerhotoiloissa (Mäntynummentie 17). Tarjoilu nyyttäriperiaatteella.

Maaliskuun tapaamisessa 3.3. erityisohjelmaa. Isät ja lapset touhuavat yhdessä (ks. alla). Samaan aikaan äidit jakavat keskenään etnisten lastemme hiustenhoitovinkkejä (mukaan kirjoja, aineita, kampausräikkeitä ja hyviä neuvoja).

Isät ja lapset pääsevät liikuntasalin puolelle pureutumaan heitä varten suunniteltuun rastirataan. Luvassa mukavaa yhteistä puuhastelua, johon sisältyy mm. piirteilyä, pelailua ja pienimuotoista esterataakin. Tervetuloa viihtymään muiden isien ja lasten kanssa!

Lisätietoja ja ilmoittautumiset 1.3. mennessä

[virpi@nymanit.fi](mailto:virpi@nymanit.fi) puh. 040 729 3262

Adoptioperheet ry

[www.adoptioperheet.fi](http://www.adoptioperheet.fi)

[www.facebook.com/adoptioperheet](https://www.facebook.com/adoptioperheet)

### Länsi-Uusimaan adoptioperheet

Liity sähköpostilistalle ilmoittautumalla

Virpi Nymanille (ks. yllä) ja/tai Facebook-ryhmään:

<http://www.facebook.com/groups/324563917644267/>

Adoptioperheet ry / Adoptivfamiljer rf

Yrjönkatu 29 A 1, 00100 Helsinki

Puh. (09) 8603 8603

[toimisto@adoptioperheet.fi](mailto:toimisto@adoptioperheet.fi)

[www.adoptioperheet.fi](http://www.adoptioperheet.fi)





Liite 7. Helsingin tapahtuman mainos



**ISÄBIWS**

**Ritz-biljardisali**  
Eteläinen Hesperiankatu 22

**17.3.**  
**klo. 14-16**

Tule vaihtamaan kuulumisia  
muiden adoptioisien kanssa hauskan pelituokion ohessa!  
**Opastusta lajiin kokeneelta biljardin pelaajalta**  
Pelituokion jälkeen tarjolla kahvia ja juttuseuraa

Liite 8. Palautelomake

## Kerro onnistuimmeko?

1. Vastasiko tämänpäiväinen vertaistukitapahtuma odotuksiasi? Miten?

---

---

---

2. Mikä tämänpäiväisessä tapahtumassa oli mielestäsi onnistunutta?

---

---

---

3. Miten vertaistukitoimintaa voitaisiin mielestäsi kehittää?

---

---

---

4. Onko pelkästään miehille suunnatulle vertaistuelle mielestäsi tarvetta? Perustele.

---

---

---

**KIITOS!**



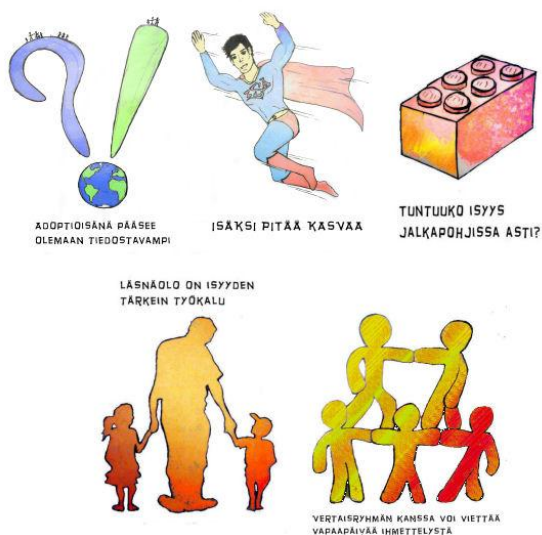
## Liite 9. Ohjeistus isätuokion vetäjälle

# Ohjeistus isätuokion vetäjälle!

Isien tapaamiset voivat olla hyvä keino jakaa kokemuksia adoptiopulun varrelta ja vaihtaa vinkkejä arkielämän haasteita varten. Isien kokemukset adoptiovanhemmuudesta voivat olla sellaisia, joita on joskus helpompi jakaa nimenomaan toisten isien kanssa. Tämänkaltaisesta vertaisuudesta ja sen luomista keskusteluista on ollut isille paljon hyötyä.

### Tuokion kulku:

- ✚ Tuokio aloitetaan rennolla tutustumisella, jonka aikana isät kertovat perheestään ja taustoistaan.
- ✚ Isäryhmän koostaa riippuen porukka jaetaan 3-6-hengen ryhmiin, jotta keskustelu on sujuvampaa ja kaikki pääsevät ääneen.
- ✚ Keskustelu ohjataan adoptioaiheisiin lausahduksien ja väittämien avulla, joiden elävöittämiseen käytetään kuvia:



(Kuvat liitteenä täydessä koossa, tulostamista varten)

- ✚ Ohjaajan tehtävänä on ohjata keskustelua adoptioaiheisiin, mutta tärkeintä on kuitenkin antaa isien keskustella aidosti keskenään ilman suurempia rajoituksia. Jokainen isä voi myös tuoda oman kysymyksen tai lausahduksen keskustelun aiheeksi.
- ✚ Keskusteluun varataan riittävästi aikaa (1-2-tuntia). Kun keskustelu pääsee vauhtiin, ei siitä heti tule loppua.





Hyvä keino saada isät yhteen, on jonkun aktiviteetin tai oheistoiminnan järjestäminen keskustelun lisäksi. Oheistoiminnan avulla tuokion ilmapiiri rentoutuu ja keskustelukin on avoimempaa. Isätuokiota varten hyvin soveltuvia aktiviteetteja ovat esimerkiksi biljardi, keilailu tai vaikka saunailta.

## Antoisia hetkiä isien kanssa!

Liite 10. Ohjeistus isien ja lasten yhteisen tuokion vetäjälle

## Ohjeistus isien ja lasten yhteisen tuokion vetäjälle!

Isien ja lasten yhteiset tuokiot ovat hyvä keino luoda uusia ystävyys suhteita lasten välille ja samalla vaihtaa kuulumisia toisten isien kanssa. Yhteinen leikkiminen ja touhuaminen on myös mukavaa ajanvietettä, josta nauttivat niin isät kuin lapsetkin.

-  Tuokio aloitetaan alkupiirillä: Kaikki ryhmän jäsenet kokoontuvat piiriin jossa vuorotellen sanotaan oma nimi ja ikä. Piiristä tulee hauskempi, kun mukaan otetaan pallo, joka kiertää piirissä nopeasti ihmiseltä toiselle ja aina pallon tullessa kohdalle sanotaan oma nimi ja ikä. Tuokion voi aloittaa myös yhteisellä lorulla tai laululla.
  
-  Isät ja lapset käyvät läpi rastiratan, joka sisältää sekä liikunnallisia haasteita, että ongelmanratkaisua vaativia pulmia. Tärkeintä on, että isät ja lapset pääsevät tekemään yhdessä.
  
-  Toimivia rasteja ovat:
  - Esterata, jota isä ja lapsi kulkevat yhdessä. Jännityksen lisäämiseksi lapsi voi kulkea sokkona isän opastuksella. Esteradan välineinä käytetään esimerkiksi köysiä ja ämpäreitä.
  - Erimallisten ruukkujen/ämpäreiden pinoaminen mahdollisimman korkeaksi torniksi, jolloin lapsi tekee ja isä neuvoa, sekä nostaa lasta tarvittaessa riittävän korkealle.
  - Piirtämistrasti, jossa lapsi piirtää isästä kuvan.
  - Pallon heittäminen koriin, jolloin lapsi heittää palloa ja isä pitelee korja. Etäisyyttä voi kasvattaa lisähaasteen saamiseksi.
  
-  Tuokio päätetään yhteisellä piirillä, jossa jokainen kertoo mikä oli tuokion aikana mukavinta.

Toinen hyvä keino saada lapset ja isät viihtymään yhdessä on esimerkiksi kokkikerhon pitäminen, jossa lapset ja isät pääsevät tekemään yhdessä ruokaa ja myöskin syömään sitä! Erilaisen urheiluharrastuksien tuominen mukaan toimintaan on myös loistava tapa viettää yhdessä aikaa. Ota siis selvää isien ja lasten toiveista ja sopikaa yhteisiä harrastushetkiä!

## Mukavia lasten ja isien yhteisiä tapahtumia!

## Liite 11. Haastattelurunko

### Haastattelurunko

#### Tematiikka

Pääteema: Hahmottaa isän tuntemuksia adoptioprosessin eri vaiheista ja vertaistuesta, Adoptioisuus, Isille suunnattu vertaistuki

Sijaisteemat: Isän saama tuki adoptioprosessin eri vaiheissa, Isän rooli adoptioprosessissa, Vertaistuen mahdollisuudet, Vertaistuen eri vaihtoehdot

#### Kysymykset:

##### Aloitus

##### Taustatietoja

1 Monta adoptiolasta ja mistä maasta?


2 Perheen rakenne?

 Vanhempien ja lapsien ikä?

3 Missä asutte?

##### Adoptioineuvonta

1 Miten sinä koit adoptioprosessin alkuvaiheen ja adoptioineuvonnan tapahtumat ja siinä toteutetut toimenpiteet?

 Mitä näissä voisi kehittää?

 Mistä ja miten saitte tietoa?

2 Antaako adoptio neuvonta valmiuksia vanhemmuuteen?


 Miten voisi parantaa?

 Mitä asioita voisi painottaa enemmän/vähemmän?

3 Huomioidaanko isää adoptioineuvonnassa?


 Miten voisi parantaa?

 Tulisiko isyyttä tukea enemmän adoptioineuvonnassa?

 Eroaako isälle annettava neuvonta äidin vastaavasta?

##### Odotus ja lapsen saaminen



1 Kuinka pitkään odotusvaiheenne kesti?

 Odotusvaiheen päällimmäiset muistot?

2 Kokemukset kohdemaassa käymisestä ja lapsen tapaaminen ensimmäistä kertaa?



 Millaisia tunteita lapsen tapaaminen ensimmäistä kertaa herätti?

3 Millainen oli Suomeen tulo?

-  Kokemukset arkeen pääsemisestä isän näkökulmasta?
-  Oliko tuki tässä vaiheessa riittävää ja mistä sitä sai?

### **Kiintymyssuhteen luominen ja perheen arki**



1 Miten suhteenne lapsen kanssa alkoi kehittyä?

-  Etenikö se odotusten mukaan?
-  Päälimmäiset muistot ja ajatukset?


2 Oliko suhteen muodostumisessa eroja isän ja äidin välillä?

-  Millaisia?

4 Kertokaa omin sanoin perheenne nykytilasta ja arjesta?

-  Onko adoptioisyydessä eroa muuhun isyyteen?
-  Näkyykö adoptio arjessa?

5 Mitä mielestäsi vaaditaan hyvältä adoptioisältä?



-  Miltä se tuntuu?

### **Vertaistuki**

1 Tarvitsevatko adoptio vanhemmat enemmän tukea vanhemmuuteen kuin biologiset?

-  Miksi tai miksi ei?

2 Onko vertaistuki tarpeellista adoptioprosessin eri vaiheissa?

-  Missä vaiheessa tukea tarvitsee eniten?
-  Saako adoptioprosessin aikana tukea omilta läheisiltä?

3 Onko vertaistuki tarpeellista vielä lapsen tultua perheeseen?

-  Saako isyyteen tukea läheisiltä?/ Riittääkö se?

3 Mikä on tärkeintä vertaisryhmissä?



-  Onko vertaisuus tärkeää?

### **Miehille suunnatun vertaistuen erityispiirteet**


1 Onko miehille suunnatulle vertaistuelle tarvetta?

-  Millaista sen tulisi olla?
-  Tulisiko siinä olla mukana oheistoimintaa? Esimerkiksi urheilua yms?

2 Liittykö adoptioisyyteen usein kokemuksia, joista mielummin puhuisi pelkästään muiden isien kanssa?

-  Kuinka usein niistä haluaisit puhua?
-  Onko tällöin parempi puhua toisille adoptioisille?

4 Onko isä-lapsi tyyppiselle vertaistuelle tarvetta?

-  Millaista sen tulisi olla?

### Toiveet yhdistyksen toiminnan suhteen

1 Mikä yhdistyksen toiminnassa on tällä hetkellä tärkeintä/toimivinta?

 Miksi?

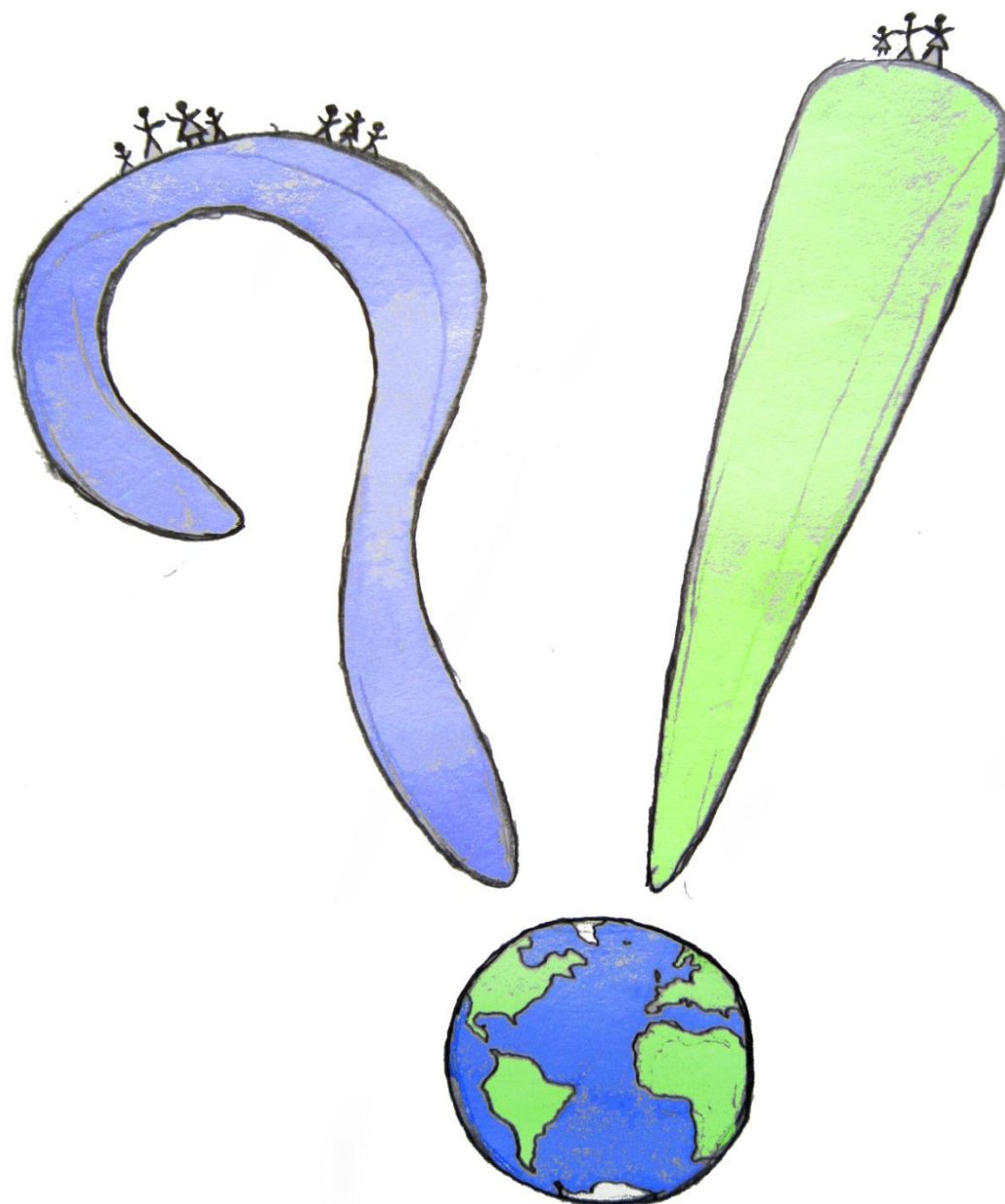
2 Minkälaista toimintaa haluaisit itse järjestettävän enemmän?

 Pystyisitkö itse toimimaan vapaaehtoisena tai kiinnostaako se?

### Haastattelun päättäminen

Liite 12. Facebook-päivitykset

## ADOPTIOPERHEET RY



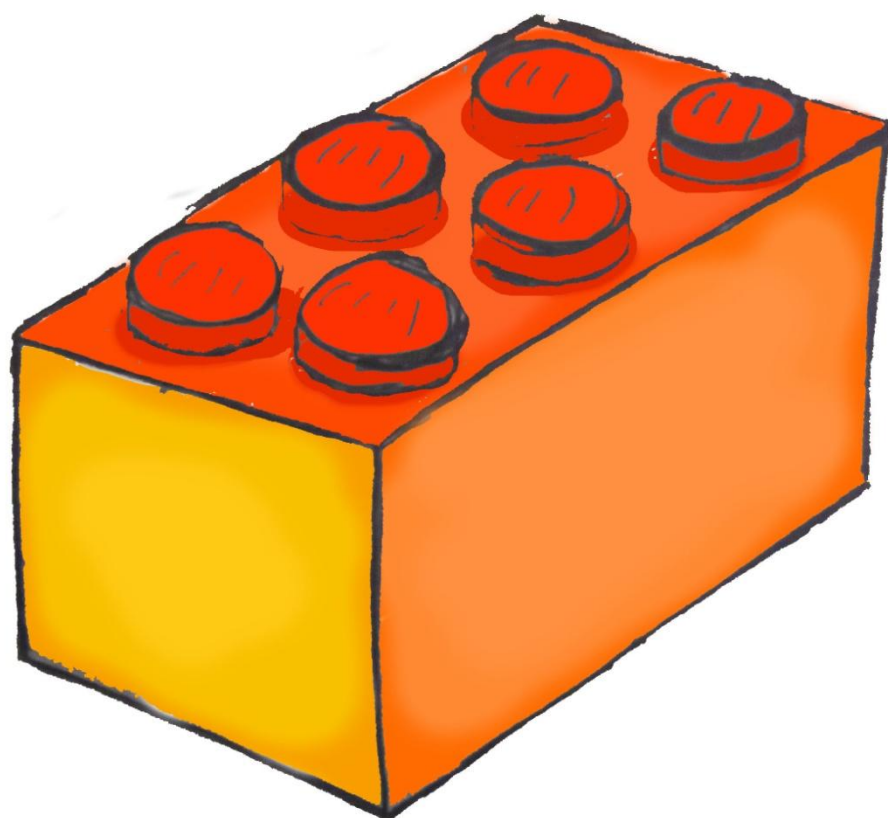
ADOPTIOISÄNÄ PÄÄSEE  
OLEMAAN TIEDOSTAVAMPI

## ADOPTIOPERHEET RY



**ISÄKSI PITÄÄ KASVAA**

# ADOPTIOPERHEET RY



TUNTUUKO ISYYS  
JALKAPOHJISSA ASTI?



# LÄSNÄOLO ON ISYYDEN TÄRKEIN TYÖKALU



ADOPTIOPERHEET RY

## ADOPTIOPERHEET RY



VERTAISRYHMÄN KANSSA VOI VIETTÄÄ  
VAPAAPÄIVÄÄ IHMETTELYSTÄ